龙树菩萨口述圣普贤行大愿王释

藏文汉译对照本简体

龙树菩萨口述圣普贤行大愿王释

【题解】

佛陀开悟后，于禅定境界中，为文殊、普贤等诸大菩萨摩诃萨宣说诸法真如的体、相、用。其内容后经结集，就成为《大方广佛华严经》(简称《华严经》)。

此经素有“经中之王”的美誉。汉传佛教常有“不读华严，不知佛家之富贵”的说法，这是由于《华严经》所开显的，乃是究竟法界事相与实相互涉互入，圆融、无碍、平等的妙法。

《华严经》分为广、中、略三种版本。现今流通者，据传乃龙树菩萨（Nāgārjuna, circa. 150–250 CE）从龙宫请回的略本，凡十万偈、四十八品。唐代清凉国师（澄观法师，737-838/ 738-839）曾说：“西域相传云：‘〈普贤行愿赞〉为略《华严经》，《大方广佛华严经》为广〈普贤行愿赞〉。’”(《华严经行愿品疏钞》卷二，CBETA, X05, no. 229）可见〈普贤行愿赞〉(即本文所注释的对象——〈圣普贤行大愿王〉之别称）即是《华严经》之精华。细读此中内容，可知此普贤行愿已尽括一切大乘愿与菩萨行，不愧其“大愿王”之美称。

据传，过去在印度至少曾有七部〈圣普贤行大愿王〉的注释，但如今仍传世者，仅存五部藏文本，收录于《丹珠尔大藏经》当中。此部释论，即是此五部之一，为龙树菩萨口述而成，应系最早且最为权威的〈圣普贤行大愿王〉注释。

印度论典常见的费解处之一，为科判隐晦、不易梳理。至于本〈释〉，则不唯成书年代最早而显得分外珍贵，内文更具有条理清晰的架构以及言简意赅的文字，藉此映现〈普贤行愿赞〉之要旨。此乃本〈释〉有别于其他印度论典的特色之一。

普贤行愿以“十大愿王”(即本〈释〉所说的十事或十项涵义）为经线，贯串

一切成佛之道。在汉地，天台宗本即奉《华严经》为根本经典，以此判教、修学，〈普贤行愿赞〉更是必修功课。在藏地，〈圣普贤行大愿王〉同样受到所有宗派学人的重视，每座道场无不以此为日课，可见此大愿王之重要性。

在藏地，关于此文的注释虽然不多，但皆以印度释论为本、加以发挥而成。由此可知：学习印度释论，对于直接理解此〈行愿赞〉的文义而言，是何等关键之事。

于本〈释〉中，每一段落的本颂引文，乃原〈释〉所无，系为裨于阅读与比对所另行添入的。至于各段落的科判标示，则是根据本〈释〉内文所提示之结构，整理、编号而成。

本颂的梵文本，参考：P.L. Vaidya, *Gaṇḍavyūhasūtram*, Darbhanga: The Mithila Institute, 1960 (Buddhist Sanskrit Texts No. 5）

本颂的藏译本，以德格版《甘珠尔大藏经》所藏标号 D1095 经为底本，并以同样收录于该丛书的 D4377（同经重出）对勘。

本〈释〉所引本颂译文，则以流通较广、许多行者皆能朗朗上口的唐·般若所译《大方广佛华严经》（四十华严）第四十卷〈入不思议解脱境界普贤行愿品〉（CBETA, T10, no. 293，简称般若本）为依据。至于所参考的其他汉译本，则有：东晋天竺三藏佛陀跋陀罗译《文殊师利发愿经》（CBETA, T10, no. 296，简称东晋本），以及唐不空译《普贤菩萨行愿赞》（CBETA, T10, no. 297，简称不空本）。遇有〈释〉曾提及，但该译文所无、他译文所有之字词，则酌情参考其他既有汉译本（以不空本为主），并于脚注处另行说明，而不另行新译本颂，以裨读者根据原先的读诵习惯，比较汉藏诸家论疏，从中获得更多的启发。在阅读本〈释〉时，相信读者不难发现，同时参考般若与不空的译本，交叉比对，更加容易体会本颂的文义。

需要特别说明的是：于对照时，读者应当也会察觉此一情形：古代汉译的经文往往存在“前后偈颂内容错综”的情形，未必能以句为单位，一一对照至梵文原文或藏文译本。然而，我们仍可以从〈释〉当中看出，这种译文顺序的安排与〈释〉的解释，其实是十分贴近的——也就是说，“前后偈文的内容，‘本来即可’彼此交错解释”。因此，在引用本颂时，我们也以“意义相同的前后偈颂”作为划分的标准，而非死板地以个别偈颂为单位呈现，所以不时会有连续两颂引文并陈的情形。

又，为裨对照阅读，凡于〈释〉中征引原经偈颂之处，汉译皆以标楷体呈现。

在译出龙树菩萨的此篇〈释〉，做为吉祥的缘起开端后，本计划也将陆续公告其余四部印度祖师所造的释论，供养十方，祈愿藉此因缘，劝请大众皆能同入普萨行愿的浩瀚大海。

科　　判

壹、礼敬诸佛……7
贰、广修供养……14
叁、忏悔业障……17
肆、随喜功德……18
伍、请转法轮……19
陆、请佛住世……20
柒、回向善根……22
捌、普贤愿王之别类（支分愿）……22
一、意乐愿……24
（一）供养如来及圆满意趣之意乐……24
（二）圆满净治佛土之意乐……25
（三）愿安乐一切众生之增上意乐……26
二、不忘觉心愿……27
三、无染加行愿……32
四、饶益众生愿……34
五、铠甲愿……36
（一）圆成一切佛法……36
（二）随顺众生之行……37
（三）广施正法……37
六、会遇同行菩萨愿……37
七、令善知识欢喜愿……38
八、现前面见如来愿……39
九、圆满受持正法愿……40
十、获无尽藏愿……41
十一、趣入愿……42
（一）面见并趣入佛土愿……43
（二）趣入佛语愿……48
（三）趣入如来法轮愿……51
（四）趣入历劫流转愿……52
（五）面见如来愿　（六）入如来行境愿……52
（七）趣入成就（出现、出生）佛土愿……53
（八）趣入往诣如来愿……55
十二、力愿……58
十三、成就愿（对治愿）……62
十四、业用愿……72
十五、开示随学愿……75

（一）随学如来之圆满回向......75
（二）随学菩萨之圆满回向......76
十六、总结愿......79
玖、彼愿究竟......80
拾、功德利益......81
一、现世功德利益......81
（一）受持殊胜福德......81
（二）面见如来......83
（三）得获菩萨同分之缘......84
（四）永尽业障......85
二、来世功德利益......86
（一）摄属于因之功德利益......86
（二）摄属于果之功德利益......87
拾壹、圆满回向......89
一、菩萨之圆满回向......89
二、如来之圆满回向......90
三、回向离障往生......91

[163b.5]༄༅། །རྒྱ་གར་སྐད་དུ། ཨཱརྻ་བྷ་དྲ་ཙརྻ་པྲ་ཎི་དྷཱ་ན་མ་ཧཱ་རཱ་ཛ་ནི་བནྡྷ་ན།

梵語：Āryabhadracaryapraṇidhānamahārājanibandhana

[163b.5]བོད་སྐད་དུ། འཕགས་པ་བཟང་པོ་སྤྱོད་པའི་སྨོན་ལམ་གྱི་རྒྱལ་པོ་ཆེན་པོའི་བཤད་སྦྱར།

藏譯：'phags pa bzang po spyod pa'i smon lam gyi rgyal po chen po'i bshad sbyar/

汉译：普贤[1]行大愿王释

[163b.5]ཀུན་དུ་བཟང་པོ་ལ་ཕྱག་འཚལ་ལོ། །

敬礼普贤！

[163b.5]བཟང་པོ་སྤྱོད་པའི་སྨོན་ལམ་གྱི་རྒྱལ་པོ་ཆེན་པོ་ལ་དོན་མདོར་བསྡུ་ན་བཅུ་སྟེ། འདི་ལྟ་སྟེ། དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་རྣམས་ལ་ཕྱག་འཚལ་བ་དང་། དེ་ལ་མཆོད་པ་དང་། སྡིག་པ་བཤགས་པ་དང་། བསོད་ནམས་ལ་རྗེས་སུ་ཡི་རང་བ་དང་། ཆོས་ཀྱི་འཁོར་ལོ་བསྐོར་བར་བསྐུལ་བ་དང་། དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་རྣམས་བཞུགས་པར་གསོལ་བ་དང་། དགེ་བའི་རྩ་བ་ཡོངས་སུ་བསྔོ་བ་དང་། དེའི་རབ་ཏུ་དབྱེ་བ་དང་། དེའི་མཐར་ཐུག་པ་དང་། དེའི་ཕན་ཡོན་ནོ། །

普贤行大愿王可化约归纳为十事（十项含义）：顶礼如来（礼敬[2]诸佛）、供养于彼（广修供养）、忏悔罪业（忏悔业障[3]）、随喜福德（随喜功德）、请转法轮、请诸如来住世（请佛住世）、回向善根，其别类、究竟及功德利益。

[1] 普贤：原文做 བཟང་པོ，梵文做 *bhadra*，直译仅做“贤”。虽然在藏文中，普贤行愿常常仅略称为 བཟང་པོ་སྤྱོད་པ（贤行），但从义理及本〈释〉的注释观之，除了个别涉及字义的解释外，“贤”都是“普贤”的意思。在汉传的传统中，也都将之称为“普贤”而不单称“贤”。因此，于本译文中，凡涉及“贤行”者，皆统一译为“普贤行”，以符合通常的使用习惯，并能更加精准地反映该词原义。下同。特此说明。

[2] 礼敬：原文做 དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་རྣམས་ལ་ཕྱག་འཚལ་བ，直译即为“礼敬诸佛”。汉传通用的十大愿王中，通称为礼敬诸佛，今随顺常例，特于括号中标注汉传用法，以资对照。以下涉及汉传常用者，加注原则同于此处，不另行说明。慈舟法师于《普贤行愿品亲闻记》中有言：“言礼敬者，别讲礼字。礼者，体也。即体谅、体贴也。（不作本体解）云何体谅？拜佛时，要体谅佛境，体贴佛心—佛境若何，我即若何拜之；佛三身一际，竖穷横遍，我即竖穷横遍，称性而拜。”可见“礼敬”一词的，作为广义的“顶礼”之译，并无添译之虞。特此说明。

[3] 业障：梵文做 *karmāvarana*。为三障（惑障、业障、报障）之一。广义的业障，泛指能蔽障正道的身口意所作之恶，即藏文的 སྡིག་པ（罪业，梵文做 pāpaka, nigha, a-kuśala, aparādha）；狭义则专指五无间罪。此处依广义解，可兼译为罪业或业障。

壹、礼敬诸佛

1.

yāvata keci daśaddiśi loke sarvatriyadhvagatā narasiṃhāḥ /

tānahu vandami sarvi aśeṣān kāyatu vāca manena prasannaḥ // 1 //

[262a.1]ཇི་སྙེད་སུ་དག་ཕྱོགས་བཅུའི་འཇིག་རྟེན་ན། །དུས་གསུམ་གཤེགས་པ་མི་ཡི་སེང་གེ་ཀུན། །

བདག་གིས་མ་ལུས་དེ་དག་ཐམས་ཅད་ལ། །ལུས་དང་ངག་ཡིད་དང་བས་ཕྱག་བགྱིའོ། །

【东晋．佛陀跋陀罗】身口意清净，除灭诸垢秽，一心恭敬礼，十方三世佛。

【唐．般若】所有十方世界中，三世一切人师子，我以清净身语意，一切遍礼尽无余。

【唐．不空】所有十方世界中，一切三世人师子，我今礼彼尽无余，皆以清净身口意。

[164b.7]དེ་ལ་ཕྱོགས་བཅུ་ཀུན་གྱི་ཞིང་ལ་སོགས་པ་ན་བཞུགས་པའི་སངས་རྒྱས་བཅོམ་ལྡན་འདས་རྣམས་ལ་སྤྱིར་ལུས་དང་ངག་དང་ཡིད་རྣམ་པར་མ་ཕྱེ་བར་ཕྱག་འཚལ་བའི་དབང་དུ་མཛད་ནས་གསུངས་པ་ནི་ཇི་སྙེད་སུ་དག་ཅེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པའོ། །

其中，整体而言，以身语意无别而向安住于所有十方世界等诸佛世尊顶礼，而说“所有［十方世界中］”等。

[164b.7]ཇི་སྙེད་ཅེས་བྱ་བ་ནི་ཇི་སྲིད་པ་སྟེ་ཚད་ཇི་ཙམ་ཡིན་པའོ། །དེའི་ཕྱིར་ཚད་ཡོངས་སུ་བཅད་པར་འགྱུར་རོ། །དེས་ན་སྤྱིའི་སྒྲས་སངས་རྒྱས་བཅོམ་ལྡན་འདས་རྣམས་གཞལ་དུ་མེད་པ་ཉིད་དུ་སྟོན་པས་གསུངས་པ་ནི་སུ་དག་ཅེས་བྱ་སྟེ། གྲངས་དང་མིང་གི་སྒོ་ནས་ཚད་ལས་འདས་པ་ཞེས་བྱ་བའི་དོན་ཏོ། །ཕྱོགས་བཅུའི་འཇིག་རྟེན་ན་ཞེས་བྱ་བ་ནི་ཕྱོགས་བཅུ་པོ་རྣམས་ཀྱི་འགྲོ་བ་ནའོ། །

“所有”泛指“只要是……”，也即［表达］“如此的范围”之义，以之便能确定［所指涉的］范围。于是，藉由总称而说诸佛世尊不可估量，故名“彼等某某”（表关系代名词）[4]，也就是从数量及名字方面表达“超出范围”的意思。“十方世界中”是指在十方的众生趣之中。

[164a.2]དུས་གསུམ་ཀུན་གཤེགས་མི་ཡི་སེང་གེ་རྣམས། །ཞེས་བྱ་བ་ནི་དུས་གསུམ་པོར་གྱུར་པ་མཐའ་དག་སྟེ། དུས་གསུམ་ན་བཞུགས་པ་རྣམས་ཞེས་བྱ་བའི་དོན་ཏོ། །མིའི་སེང་གེ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་ཐམས་ཅད་ལ་འཇིགས་པ་དང་བྲལ་ཞིང་གང་ལས་ཀྱང་དོགས་པ་མེད་པ་ནི་སེང་གེ་ཞེས་བྱའོ། །སངས་རྒྱས་བཅོམ་ལྡན་འདས་རྣམས་ཀྱང་ལྷ་དང་བཅས་པའི་འཇིག་རྟེན་ན་དེ་དང་འདྲ་བ་ཡིན་ཏེ། དེས་ན་སེང་གེ་དང་འདྲ་བས་སེང་གེའོ། །

---

4 彼等某某：原文写做，སུ་དག，直译为“谁……”。在此表示关系代名词，指代“所有十方世界中的三世一切人师子（诸佛世尊）”。由于汉文的结构中，并不需要使用这种关系代名词便能清楚所指代的主词，所以在此仅依本颂的原字直译，但在本颂原译之中看不到这些文字。特此说明。

“三世一切人师子”包括一切三世者——亦即“诸位安住于三世者”（三世诸佛）。“人师子”：对于一切皆无所畏惧，对于任何事物皆无疑虑，故名“师子[5]”。而在包括天人的世间之中，诸佛世尊与之（狮子）相仿，因此，由于“犹如狮子”，故称［佛世尊］为“师子”。

[164a.3]མི་རྣམས་སུ་སྐྱེ་བ་ཀུན་དུ་བསྟན་པའི་ཕྱིར་དེ་དག་ནི་མི་ཡང་ཡིན་པས་ན་སངས་རྒྱས་བཅོམ་ལྡན་འདས་རྣམས་ནི་མིའི་སེང་གེ་ཡིན་ནོ། །

为了要显示“生生世世于众人之中”的意思，加上他们（诸佛）也是人，所以诸佛世尊乃是“人师子”

[164a.4]དེ་དག་ཐམས་ཅད་ལ་བདག་གིས་ཕྱག་བགྱིས་ཏེ་རབ་ཏུ་འདུད་དོ། །

我礼敬彼等（诸佛）全体（我〔以清净身语意，〕一切遍礼〔尽无余〕），这是最敬礼。

[164a.4]བརྗོད་པར་འདོད་པའི་དབང་གིས་ཕྱོགས་གཅིག་བརྗོད་པས་ཐམས་ཅད་ཀྱི་སྒྲ་མཐོང་བ་དེས་ན་ལྷག་མ་མ་ལུས་པ་(ཡངས་/ཡོངས་)ཡོངས་སུ་གཟུང་བའི་དོན་དུ་མ་ལུས་ཞེས་གསུངས་སོ། །

由于试图表达，而以片面诠说，［如此］便表达了“一切”的含意。因此“完全尽括、无有遗余”，故说“尽无余”。

[164a.5]ལུས་དང་ངག་དང་ཡིད་རབ་ཏུ་དང་བ་ནི་མཆོག་ཏུ་དང་བར་གྱུར་པ་སྟེ། སེམས་རབ་ཏུ་དང་བས་ཀུན་ནས་བསླང་བའི་ཕྱིར་ལུས་དང་ངག་ཀྱང་རབ་ཏུ་དང་བ་ཡིན་ནོ། །

“以清净[6]身语意”，是最为清净的——由于是从“清净意”所发起，因此身及语也是清净的。

[5] 师子：原文写做 སེང་གེ，梵文做 siṃha，巴利语做 sīha，即狮子，用以称呼佛陀。“师”是狮的古字，也是异体字，故于佛经中多见“师子”。

[6] 清净：原文写做 རབ་ཏུ་དང་བ，梵文做 *prasāda*。该词译做藏文时，རབ་ཏུ་དང་བ 与 དང་བ 二译皆有。通行的藏译本颂，译做 དང་བ。

2.

kṣetrarajopamakāyapramāṇaiḥ sarvajināna karomi praṇāmam /

sarvajinābhimukhena manena bhadracarīpraṇidhānabalena // 2 //

[262b.7]བཟང་པོ་སྤྱོད་པའི་སྨོན་ལམ་སྟོབས་དག་གིས། །རྒྱལ་བ་ཐམས་ཅད་ཡིད་ཀྱིས་[7]མངོན་སུམ་དུ། །

ཞིང་གི་རྡུལ་སྙེད་ལུས་རབ་བཏུད་པ་ཡིས། །རྒྱལ་བ་ཀུན་ལ་རབ་ཏུ་ཕྱག་འཚལ་ལོ། །

【东晋】普贤愿力故，悉覩见诸佛，一一如来所，一切刹尘礼。

【般若】普贤行愿威神力，普现一切如来前，一身复现刹尘身，一一遍礼刹尘佛。

【不空】身如刹土微尘数，一切如来我悉礼，皆以心意对诸佛，以此普贤行愿力。

[164a.5]ད་ནི་ལུས་ལ་སོགས་པ་སོ་སོ་རྣམ་པར་ཕྱེ་བས་ཕྱག་འཚལ་བ་གསུངས་ཏེ། དེ་ལ་རེ་ཞིག་ལུས་ཀྱིས་ཕྱག་འཚལ་བ་ནི། ཞིང་གི་རྡུལ་སྙེད་ལུས་རབ་བཏུད་པ་ཡིས། །ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་ཡིན་ཏེ། སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཞིང་གང་གི་རྡུལ་དང་མཉམ་པའི་ལུས་རབ་ཏུ་བཏུད་པས་སོ། །

今［普贤菩萨］说身［语意］等个别顶礼。其中，关于身顶礼，说“一身复现刹尘身”等，也就是以等同佛刹微尘数的身作顶礼。

[164a.6]སྙེད་ཀྱི་སྒྲས་ནི་འདིར་དཔེ་དང་མཐུན་པའི་རྣམ་གྲངས་ཡིན་ཏེ་ཁྱད་པར་མེད་པའི་ཕྱིར་རོ། །

在此，以“如……”[8]一词，是［表示］与喻依（譬喻）一致的同义词［用法］，因为［微尘数与身数二者之间］是没有区别的。

[164a.7]ཕྱོགས་བཅུ་དུས་གསུམ་དུ་སོན་པའི་སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཞིང་ཐམས་ཅད་ཀྱི་རྡུལ་དང་མཉམ་པའི་ཞིང་དེའི་གྲངས་ཀྱི་ལུས་རབ་ཏུ་བཏུད་པས། རྒྱལ་བ་ཀུན་ལ་རབ་ཏུ་ཕྱག་འཚལ་ལོ། །ཞེས་བྱ་བ་ནི་ཉོན་མོངས་པའི་དགྲ་ལས་རྒྱལ་བའི་ཕྱིར་དང་བདུད་ལས་རྒྱལ་བའི་ཕྱིར་ན་སངས་རྒྱས་བཅོམ་ལྡན་འདས་རྣམས་ལ་རྒྱལ་བ་ཞེས་བརྗོད་དེ། ཇི་སྐད་དུ་བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས། སྡིག་པའི་ཆོས་ལས་ང་རྒྱལ་ཏེ། །དེས་ན་ཉེར་འགྲོ་ང་རྒྱལ་བ། །ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་གསུངས་པ་བཞིན་ནོ། །དུས་གསུམ་དུ་གཤེགས་པའི་རྒྱལ་བ་དེ་དག་ཐམས་ཅད་ལ་རབ་ཏུ་ཕྱག་འཚལ་ལོ། །

身的数量等同于十方三世一切诸佛刹土的微尘［数］，以此顶礼，所以是“一一遍礼刹尘佛”[9]。由于诸佛世尊已经战胜烦恼敌以及魔罗，所以被称为“耆那”

[7] D4377 ཀྱི།

[8] 如：原文写做 སྙེད，义为“同于…”“约如…”，既是喻词，也有泛指全部的意思。汉译经典常做“尽…数”“如…数”“如…”。般若本于此偈中并未使用“如”字，但该字可见于不空本之中（身如刹土微尘数）。

[9] 一一遍礼刹尘佛：原文写做 རྒྱལ་བ་ཀུན་ལ་རབ་ཏུ་ཕྱག་འཚལ་ལོ，直译为“礼敬一切耆那（胜者）尊”。东晋本做“一一如来所”，不空本做“一切如来我悉礼”。

（胜者）[10]——正如佛世尊所言：“我胜罪法故，我乃为胜者”[11]。［因此，］即已顶礼三世已来、将来的一切佛（胜者）。

[164b.1]བཅོམ་ལྡན་འདས་གཅིག་ལ་སེམས་ཕྱོགས་པར་བྱུར་པའི་ཕྱིར་ན་གཞན་ལ་ཡིད་ཀྱིས་སྟོང་པའི་ལུས་ཞིང་གི་རྫུལ་དང་མཉམ་པ་ཁོ་

---

10 耆那：原文写做 རྒྱལ་བ，梵文做 *jina*，义为胜者，耆那为音译，为佛别号之一。般若本做“佛”，东晋本、不空本皆做“如来”。于下文中，常可见到以佛或如来的名称取代胜者的用法。关于耆那／胜者一词，可参见：《佛本行集经》卷一〈发心供养品第一〉：“如来住于佛行，无复烦恼，故名耆那；得一切智，行一切智，知一切智，住于天行，住于梵行，住于圣行，心得自在。”（CBETA, T03, no. 190）以下于本〈释〉译文中，皆采意译，做“胜者”。

11 此段引文亦可见于日成（Sūryasiddhi，生卒年不详）论师所造《十地注疏》（*Daśabhūmivyākhyānavyākhyāna* / ས་བཅུའི་རྣམ་པར་བཤད་པའི་རྣམ་པར་བཤད་པ།）：དེ་སྐད་དུ། བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས། འཚེ་བྱེད་ཉེ་བར་འགྲོ་བ་ལ། །གང་དག་ཟག་ཟད་ཐོབ་པ་དག །རྒྱལ་བ་ང་འདྲར་ཤེས་པར་བྱ། །སྡིག་པའི་ཆོས་ལས་ང་རྒྱལ་བས། །དེ་བས་ཉེར་འགྲོ་ང་རྒྱལ་བའོ། །ཞེས་གསུངས་སོ། ། （如佛世尊云：“若诸胜损恼，已得漏尽者，当知与佛同。我胜罪法故，我乃为胜者。”《德》བསྟན་འགྱུར། Toh 3998, Vol 72, folio 23b.5, BDRC ID: W23703。其中，第三句的最后一字应做 བ）藏译《法集要颂经》（ཆེད་དུ་བརྗོད་པའི་ཚོམས།）当中亦可见到内文相同的文句：སྡིག་པའི་ཆོས་ལས་ང་རྒྱལ་བས། །དེ་བས་ཉེ་འགྲོ་ང་རྒྱལ་བ། །（《德》བཀའ་འགྱུར། Toh. 326, Vol 116, folio 227b.4, BDRC ID:W4CZ5369）藏译《法集要颂经》与《十地注疏》的译法与前后文虽不完全一致，但内容基本上是一致的，几乎可以据此肯定龙树《释》与《十地注疏》所引据的经文，正是《法集要颂经》。

此处引文所对应的汉文译本，可参考《出曜经》卷二十〈如来品第二十二〉：“己胜不受恶，一切胜世间，叡智廓无壃，开蒙我为胜。”（CBETA, T04, no. 212）《出曜经》同品对此段的解释为：“‘己胜不受恶’者：一切胜世间，能胜怨，世称曰胜，此胜非为胜；断漏尽诸使，众结永尽，乃称为‘胜’。独王世界，无能及者，是故说：‘己胜不受恶，一切胜世间’也。‘叡智廓无壃，开蒙我为胜’者：世间恶法—坠堕罪恶者，吾已永灭，得不起法忍；当来受有生爱十二牵连，永灭无余，是故，说：‘叡智廓无壃，开蒙我为胜’也。”

学者苏锦坤针对此偈所做的梵本校勘与译文，与藏译《法集要颂经》及《十地注疏》的引文十分接近。兹引述如下：

jinā hi mādṛśā jñeyā ye prāptā hy āsravakṣayam |
jitā me pāpakā dharmās tato ’ham upagā jinaḥ ||
“等同我所知，胜者得漏尽，我已伏恶法，故我为胜者。”
（https://nanda.online-dhamma.net/tipitaka/sutta/khuddaka/dhammapada/dhp-correspondence-tables/dhp-correspondence-tables-sanskrit-chap21/#citation-reference-5）

慧铠（Prajnavarman, circa 9th -10th）所造的《法集要颂经释》（*Udānavargavivaraṇa* / ཆེད་དུ་བརྗོད་པའི་ཚོམས་ཀྱི་རྣམ་པར་འགྲེལ་པ།）当中针对本段藏译最为费解的“接近／成为”（*upagā* / ཉེ་བར་འགྲོ་བ）一词，提供了很好的注释：

སྡིག་པའི་ཆོས་ལས་ང་རྒྱལ་བས། །ཞེས་བྱ་བ་ཕུང་པོ་དང་། འཆི་བདག་དང་ལྷའི་བུའི་བདུད་ཅེས་བརྗོད་པས་ཟིལ་གྱིས་མི་ནོན་པ་སྟེ། སྡིག་པ་བསྒྲུབས་པའི་རྒྱུས་ཟིལ་གྱིས་གནོན་པའི་ཕྱིར་ཏེ། དེ་ལས་ང་ཉིད་རྒྱལ་བའི་ཕྱིར་རོ། །ཡང་ན་ཉོན་མོངས་པ་ལས་སྐྱེས་པ་དང་། སྲིད་པའི་འབྲས་བུའི་ལས་དང་ཀུན་དུ་སྦྱོར་བའི་འབྲས་བུ་སྤངས་པའོ། །དེ་བས་ཞེས་བྱ་བ་ནི་རྒྱུ་དེས་ནའོ། །ཀྱི་ཉེར་འགྲོ་ང་རྒྱལ་བ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་ཐེ་ཚོམ་མེད་པར་ང་ཉིད་རྒྱལ་བའོ། ཡང་ན་བདུད་བཞི་ལས་རྒྱལ་བས་ཉེ་བར་འགྲོ་ཞིང་ཉེ་བར་འགྲོ་བར་ཐོབ་པ་སྟེ། དེ་བས་ན་ཉེ་བར་འགྲོ་བ་ནི་རྒྱལ་བ་ཡིན་ནོ། །

“‘我胜罪法’是指不受所说蕴魔、死主魔、天子魔所胜伏—因为若以所造之罪为因，便会受其胜伏—而我胜过于彼，故称。这句也指断除烦恼所生（恶业），以及〔能生〕三有果报之业与诸结之果。‘故’则是指‘因此’。所谓‘噫！我乃为胜者’是指：‘无疑地，我胜利了’；或者解释为：因为胜过四魔，所以接近（成为）并且获得胜利。是故，‘接近’就是‘胜利’。”（《德》བསྟན་འགྱུར། Toh. 4100, Vol 149, folio 42b.2-42b.4, BDRC ID:W23703）

因此，此处引文的翻译，是基于上述各种文本的解释所译。特此说明。

ནས་རབ་ཏུ་ཕྱག་འཚལ་ལམ་ཅི་ཞེ་ན་མ་ཡིན་ནོ་ཞེས་བརྗོད་པ་ནི། རྒྱལ་བ་ཀུན་ལ་མངོན་ཕྱོགས་ཡིད་ཀྱིས་སུ། །ཞེས་བྱ་བ་སྟེ། དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་རྣམས་རེ་རེ་ལ་མངོན་དུ་ཕྱོགས་པའི་སེམས་ཀྱིས་ཞེས་བྱ་བའི་དོན་ཏོ། །

若问:“因为内心向往一位佛世尊,所以决定能以心意 [化出] 佛刹微尘 [数] 的空身[12],顶礼其余 [诸佛] 吗?或是如何呢?”。答:“并非如此。所谓‘普现一切如来前’(“皆以心意对诸佛”)[13],是指‘怀着向往每一尊如来的心……’之义。”

[164b.3]བཟང་པོ་སྤྱོད་པའི་སྨོན་ལམ་སྟོབས་དག་གིས། །ཞེས་བྱ་བ་ལ། བཟང་པོ་ནི་དགེ་བའོ། །དེ་ནི་བཟང་པོ་ཡང་ཡིན་པས་ན་བཟང་པོ་སྤྱོད་པ་སྟེ། བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་ཞེས་བྱ་བའི་དོན་ཏོ། །

“普贤行愿威神力”:“普贤”是善妙义,此(行)也是善妙的,故称“普贤行”,义为“菩萨的 [行为]”。

[164b.3]དེའི་དོན་དུ་སྨོན་པ་ནི་སྨོན་ལམ་སྟེ་དོན་དུ་གཉེར་བའོ། །

志求于此(菩萨行),而称为“愿”,也就是希求的意思。

[164b.4]དེའི་སྟོབས་ནི་ཉོན་མོངས་པ་ལ་སོགས་པ་རྣམས་ཀྱིས་ཟིལ་གྱིས་མི་ནོན་པ་དང་མི་མཐུན་པའི་ཕྱོགས་ལས་ངེས་པར་རྒྱལ་བ་ཡིན་ཏེ། དེ་ནས་དེའི་སྟོབས་ཀྱིས་ཏེ། རྣམ་པ་གཞན་དུ་ནི་འདི་ལྟ་བུའི་ཚུལ་གྱི་བྱ་བ་མི་སྲིད་པའི་ཕྱིར་རོ། །

其“威神力”,是指:不被烦恼等所压制,完全战胜相违事[14],因此是“以此‘威神力’”[而能‘一一遍礼刹尘佛’],否则,不可能做到这样的事。

> 3.
>
> ekarajāgri rajopamabuddhā buddhasutāna niṣaṇṇaku madhye /
>
> evamaśeṣata dharmatadhātuṃ sarvādhimucyami pūrṇa jinebhiḥ // 3 //
>
> [263a] [262a.1]རྡུལ་གཅིག་སྟེང་ན་རྡུལ་སྙེད་སངས་རྒྱས་རྣམས། །སངས་རྒྱས་སྲས་ཀྱི་དབུས་ན་བཞུགས་པ་དག །
>
> དེ་ལྟར་ཆོས་ཀྱི་དབྱིངས་རྣམས་མ་ལུས་པ། །ཐམས་ཅད་རྒྱལ་བ་དག་གིས་གང་བར་མོས། །

---

[12] 空身:原文写做 སྟོང་པའི་ལུས,本性为空之身相。

[13] 普现一切如来前:原文写做 རྒྱལ་བ་ཀུན་ལ་མངོན་ཕྱོགས་ཡིད་ཀྱིས་སུ,通行藏译本做 རྒྱལ་བ་ཐམས་ཅད་ཡིད་ཀྱིས་མངོན་སུམ་དུ。不空本作“皆以心意对诸佛”,与偈颂藏译本更为接近。

[14] 相违事:原文写做 མི་མཐུན་པའི་ཕྱོགས,梵文做 *vipakṣa* 或 *prativirodha-vipakṣa*,义为不一致者、对立者,例如:懈怠与精进彼此是相违事。其他译词尚有:异品、相违异品、所对治、怨敌等。

[东晋] 于一微尘中，见一切诸佛，菩萨众围遶，法界尘亦然。

[般若] 于一尘中尘数佛，各处菩萨众会中，无尽法界尘亦然，深信诸佛皆充满。

[不空] 于一尘端如尘佛，诸佛佛子坐其中，如是法界尽无余，我信诸佛悉充满。

[164b.5]དེ་བཞིན་དུ་ཡིད་ཀྱིས་ཕྱག་འཚལ་བ་ནི། རྡུལ་གཅིག་སྟེང་ན་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པའོ། །རྡུལ་གཅིག་སྟེང་ན་ཞེས་བྱ་བ་ནི་རྡུལ་གཅིག་གི་ཐོག་ནའོ། །སངས་རྒྱས་སྲས་ཀྱི་དབུས་ན་བཞུགས་པ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་ཚོགས་དཔག་ཏུ་མེད་པའི་དབུས་ན་སོ་སོར་བཞུགས་པའོ། །སངས་རྒྱས་རྡུལ་སྙེད་རྣམས་ཞེས་བྱ་བ་ནི་འདིར་ཡང་ཁྱད་པར་མེད་པའི་ཕྱིར་ན་ཕྱོགས་བཅུ་དུས་གསུམ་དུ་རྗེས་སུ་སོན་པའི་སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཞིང་གི་རྡུལ་དང་མཉམ་པའི་བདེ་བར་གཤེགས་པ་རྣམས་མོས་ཞེས་འཆད་པར་འགྱུར་བ་དང་འབྲེལ་ལོ། །ཇི་ལྟར་རྡུལ་གཅིག་གི་སྟེང་ན་དེ་ལྟར་ཏེ་རྡུལ་འདི་ཉིད་ཀྱིས་མ་ལུས་པར་མཐའ་དག་པར་རོ། །

同样地，还有意顶礼，也就是“于一尘中〔尘数佛〕”等。“于一尘中”是指在一个微尘之上。“[各处] 菩萨众会中”：各自坐在无量菩萨众会的中央。“尘数佛”：由于在此处无有差别（佛刹微尘数与佛陀的数量无别）之故，所以按照“‘深信’（信解）等同属于十方三世诸佛刹土微尘数的诸善逝”，如此加以讲解。凡于“一尘中”，便全都依此理 [而有“尘数佛”]，无有例外。

[164b.7]ཆོས་ཀྱི་དབྱིངས་ཞེས་བྱ་བ་ལ། ཆོས་ཐམས་ཅད་ཀྱི་རང་བཞིན་ནི་ཆོས་ཉིད་དོ། །དེ་ཉིད་ནི་དབྱིངས་ཞེས་བྱ་བའོ། །རྣམ་པ་དེ་ལྟ་བུའི་ཆོས་ཀྱི་དབྱིངས་ནམ་མཁའི་ཁམས་ཀྱི་མཐས་གཏུགས་པ་སྟེ། རྡུལ་གཅིག་གི་སྟེང་ན་གནས་པའི་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་ཚོགས་དཔག་ཏུ་མེད་པས་སོ་སོར་བསྐོར་བའི་བཅོམ་ལྡན་འདས་རྣམས་ཀྱིས་གང་ཞིང་བར་ཆད་མེད་པར་ཁྱད་པར་ཡིད་ཀྱིས་མོས་པའོ། །ལུས་དང་ངག་གི་ལས་དག་ནི་ཡིད་ཀྱིས་ཀུན་ནས་བསླང་བའི་ཕྱིར་ན་ཡིད་ཀྱི་ལམ་རབ་ཏུ་བསྟན་ཏོ། །

“法界”：一切法的自性，也即法性。“本性”即谓“界”。像这样的“法界”，极尽虚空际，而特别以心意“深信”（信解）：[其中,] 安住于一微尘上的无量菩萨大众，围绕着诸佛世尊，充满其间（法界），无有间断。由于身语诸业皆由心意所发起，因此特说意道（心意之类）。

4.

teṣu ca akṣayavarṇasamudrān sarvasvarāṅgasamudrarutebhiḥ /

sarvajināna guṇān bhaṇamānastān sugatān stavamī ahu sarvān // 4 //

[263a.1]དེ་དག་བསྔགས་པ་མི་ཟད་རྒྱ་མཚོ་རྣམས། །དབྱངས་ཀྱི་ཡན་ལག་རྒྱ་མཚོའི་སྒྲ་ཀུན་གྱིས། །

རྒྱལ་བ་ཀུན་གྱི་ཡོན་ཏན་རབ་བརྗོད་ཅིང་། །བདེ་བར་གཤེགས་པ་ཐམས་ཅད་བདག་གིས་བསྟོད། །

【东晋】以众妙音声，宣扬诸最胜，无量功德海，不可得穷尽。

【般若】各以一切音声海，普出无尽妙言辞，尽于未来一切劫，赞佛甚深功德海。

【不空】于彼无尽功德海，以诸音声功德海，阐扬如来功德时，我常赞叹诸善逝。

[165a][165a.1]དེ་ནི། དེ་དག་བསྔགས་པ་རྒྱ་མཚོ་མི་ཟད་རྣམས། །ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པས་དག་གིས་ཕྱག་འཚལ་ལོ། །དེ་དག་ཅེས་བྱ་བ་ལ། དེ་ལྟར་ལྷག་པར་མོས་པར་བྱས་པ་དེ་དག་ལ་སྟེ། གང་དག་ལ་བསྔགས་པ་རྒྱ་མཚོ་སྟེ། ཡོན་ཏན་རྒྱ་མཚོ་ཡོད་པ་དང་ཉམས་པ་དང་མཐའ་གཏུགས་པ་མེད་པའི་ཕྱིར་ཟད་པ་མེད་པས་མི་ཟད་པ་ཡོད་པ་དེ་དག་ནི་བསྔགས་པ་རྒྱ་མཚོ་མི་ཟད་པ་རྣམས་སོ། །འདིར་བསྔགས་པའི་སྒྲ་ནི་ཡོན་ཏན་གྱི་རྣམ་གྲངས་ཡིན་ལ། རྒྱ་མཚོའི་སྒྲ་ནི་དོན་མང་པོ་བརྗོད་པ་ཡིན་པར་རྟོགས་པར་བྱ་སྟེ། བསྔགས་པ་རྒྱ་མཚོ་མི་ཟད་པ་མངའ་བ་དེ་དག་ལའོ། །

现在，以“各以一切音声海，普出无尽妙言辞”[15]等，而用这些（身语的方式）作顶礼。“彼等”[16]是指：如此分外“深信”的那些［对象（指诸佛）］，对他们用以“妙言辞海”［而赞颂］——因为等同于具足如海功德，不可穷尽，因此是“无尽〔妙言辞〕”；具有“无尽”［功德］者，即是“无尽妙言辞”。在此，“妙言辞”一语，即是功德的同义词。应当理解：“海”一词，表达“涵义众多”，这是就“彼等”拥有“无尽言辞海”者而言的。

[165a.3]དབྱངས་ཀྱི་ཡན་ལག་རྒྱ་མཚོའི་སྒྲ་ཀུན་གྱིས། །ཞེས་བྱ་བ་ལ། འདིར་ཡང་ཡན་ལག་གི་སྒྲ་ནི་ཡོན་ཏན་གྱི་རྣམ་གྲངས་ཡིན་ནོ། །

“各以一切音声海”：在此，“支”[17]（支分）一词，在此［也］是功德的同义词。

[165a.4]ཇི་ལྟར་ཡིན་ཞེ་ན། འདི་ལྟར་ཉན་ཐོས་ཀྱི་ཐེག་པ་ལ་ཡན་ལག་ལྔ་དང་ལྡན་པར་བརྗོད་པ་དང་། ཐེག་པ་ཆེན་པོར་ཡང་ཡན་ལག་དྲུག་ཅུ་དང་ལྡན་པ་དང་། ཡན་ལག་སྟོང་ཕྲག་བཅུ་དང་ལྡན་པ་དང་། ཡན་ལག་དཔག་ཏུ་མེད་པ་དང་ལྡན་པར་བརྗོད་པ་དེར་ཡང་ཡོན་ཏན་ལྔ་དང་ལྡན་པ་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པར་རྟོགས་པར་བྱ་བ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་དབྱངས་ཀྱི་ཡོན་ཏན་དང་ལྡན་པའི་སྒྲས་ཏེ་དོན་གྱི་ཚུལ་གང་ཡིན་པ་རྒྱ་མཚོ་དཔག་ཏུ་མེད་པ་དེ་དག་ཀུན་གྱིས་སོ། །

若问：这是为何？答：因为声闻乘中说［佛语的功德］具足五种支分，大乘之中也说具足六十支[18]、具足万支、具无量支，［这些］也都应该理解为五种功德

---

15 各以一切音声海，普出无尽妙言辞：原文写做 དེ་དག་བསྔགས་པ་རྒྱ་མཚོ་མི་ཟད་རྣམས，直译可做“［各以］无尽言辞海”。下文引用此句时，便用此直译。特此说明。

16 彼等：原文写做 དེ་དག，即“那些”，表代名词，指所礼赞的诸佛。由于般若本下文已经表明所赞颂的对象是佛，所以略去此词未译。不空本在此则译为“［于］彼”。

17 支：原文写做 ཡན་ལག，即支分、类别，这是相对于总体而言的。一切支即一切类别，略称为一切，于义无损，汉译经文中常省去“支”字不译，可能正是基于这一理由而省略的。

18 六十支：原文写做 ཡན་ལག་དྲུག་ཅུ་དང་ལྡན་པ，即佛陀的六十四种梵音。《佛说如来不思议秘密大乘经》卷

等［涵义］。因此，用“具足‘音声’功德”一语来反映：事实上，是“各以一切”［功德犹如］无量“海”［而作赞颂］的。

[165a.5]རྒྱལ་བ་ཀུན་གྱི་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་ལ། །རྒྱལ་བ་རྣམས་ཀྱི་ཡོན་ཏན་ནི་བྱང་ཆུབ་ཀྱི་སེམས་བསྐྱེད་པ་ནས་ཉེ་བར་བཟུང་ནས་ལུས་དང་ངག་དང་ཡིད་ཀྱི་རང་བཞིན་གཞལ་དུ་མེད་ཅིང་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པ་གང་དག་ཡིན་པ་དེ་དག་རབ་ཏུ་བརྗོད་ཅིང་སྔེ་མངོན་པར་སྨྲ་བར་བྱེད། །རབ་ཏུ་སྒྲོགས་པར་བྱེད་ཅིང་ངོ་། །བདེ་བར་གཤེགས་པ་སོ་སོ་ནས་མདུན་ན་བཞུགས་པ་ལྟ་བུར་གྱུར་པ་དེ་དག་ཐམས་ཅད་བདག་གིས་བསྟོད་པར་བགྱིའོ། །

“［赞］佛［甚深功德海］”等，是指诸佛的功德：从发菩提心开始，泛指一切不可估量、不共的身语意［功德］自性。对其“赞颂”，即是赞叹推崇、称扬传颂之义。于一一“善逝”[19]，皆如［诸佛］安住于前方一般，“我常赞叹”[20]彼等一切尊。

[165a.7]ཡང་ན་བསྔགས་པ་རྒྱ་མཚོ་མི་ཟད་ཅེས་བྱ་བ་ནི་གཞི་མཐུན་པ་ཉིད་ཀྱི་སྒོ་ནས་ཡོན་ཏན་ཞེས་བྱ་བ་འདི་ཉིད་ཀྱི་ཁྱད་པར་ཡིན་ཏེ། བདེ་བར་གཤེགས་པ་རྣམས་ཀྱི་ཡོན་ཏན་བསྔགས་པ་རྒྱ་མཚོ་མི་ཟད་པ་རབ་བརྗོད[165b][165b.1]ཅིང་ཞེས་བྱ་བའི་དོན་ཏོ། །

又，“无尽言辞海”是从共有交集的角度而表示“功德”本身的特点，因此是“阐扬”诸善逝功德的“无尽言辞海”之义。

贰、广修供养

5.

puṣpavarebhi ca mālyavarebhirvādyavilepanachatravarebhiḥ /

dīpavarebhi ca dhūpavarebhiḥ pūjana teṣa jināna karomi // 5 //

[263a.2]མེ་ཏོག་དམ་པ་ཕྲེང་བ་དམ་པ་དང་། །སིལ་སྙན་རྣམས་དང་བྱུག་པ་གདུགས་མཆོག་དང་། །

མར་མེ་མཆོག་དང་བདུག་པ་[21]དམ་པ་ཡིས། །རྒྱལ་བ་དེ་དག་ལ་ནི་མཆོད་པར་བགྱི། །

【东晋】以妙香华鬘，种种诸伎乐，一切妙庄严，普供养诸佛。

【般若】以诸最胜妙华鬘，妓乐涂香及伞盖，如是最胜庄严具，我以供养诸如来。

七〈如来语密不思议品第八〉：“寂慧！当知如来语言具有六十四种殊妙之相。”（CBETA, T11, no. 312）

[19] 此处依不空本以配合注释。般若本做“佛”。

[20] 此处依不空本以配合注释。般若本仅做“赞…”。

[21] D4377 སྤོས།

【不空】以胜花鬘及涂香，及以伎乐胜伞盖，一切严具皆殊胜，我悉供养诸如来。

6.

vastravarebhi ca gandhavarebhiścūrṇapuṭebhi ca merusamebhiḥ /

sarvaviśiṣṭaviyūhavarebhiḥ pūjana teṣa jināna karomi // 6 //

[263a.3]ན་བཟའ་དམ་པ་རྣམས་དང་དྲི་མཆོག་དང་། །ཕྱེ་མའི་ཕུར་མ་རི་རབ་མཉམ་པ་དང་། །

བཀོད་པའི་[22]ཁྱད་པར་འཕགས་པ་མཆོག་ཀུན་གྱིས། །རྒྱལ་བ་དེ་དག་ལ་ནི་མཆོད་པར་བགྱིད[23]། །

【东晋】（无）

【般若】最胜衣服最胜香，末香烧香与灯烛，一一皆如妙高聚，我悉供养诸如来。

【不空】以胜衣服及诸香，末香积聚如须弥，殊胜灯明及烧香，我悉供养诸如来。

[165b.1]ད་ནི་སངས་རྒྱས་བཅོམ་ལྡན་འདས་དེ་དག་ཉིད་ལ་བླ་ན་ཡོད་པ་དང་བླ་ན་མེད་པའི་མཆོད་པ་རྣམ་པ་གཉིས་གསུངས་ཏེ། མེ་ཏོག་དམ་པ་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པའི་ཚིགས་སུ་བཅད་པ་གཉིས་ཀྱིས་ནི་བླ་ན་ཡོད་པ་ཡིན་ཏེ། མེ་ཏོག་ལ་སོགས་པ་རྣམས་ཀྱི་ནང་ན་དམ་པ་གང་དག་ཡིན་པའི་མེ་ཏོག་དམ་པ་དེ་དག་དང་། ཕྲེང་བ་དམ་པ་དང་། སིལ་སྙན་དམ་པ་དང་། གུར་གུམ་དང་། ཙན་དན་ལ་སོགས་པའི་བྱུག་པ་དམ་པ་དང་། གདུགས་དམ་པ་མཆོག་དང་། མར་མེ་མཆོག་དང་། བདུག་པ་དམ་པ་དང་། ན་བཟའ་དམ་པ་དང་། དྲི་དམ་པ་དང་། དྲི་སྣ་ཚོགས་སྦྱར་ཅིང་ལེགས་པར་བསྒྲུབས་པའི་ཕྱེ་མའི་ཕུར་མ་སྤེ་ཙན་དན་དང་གུར་གུམ་དང་ག་པུར་དང་ཨ་ག་རུ་ལ་སོགས་པ་སྣ་ཚོགས་ཀྱི་རང་བཞིན་རི་རབ་དང་མཉམ་པ་དང་། བཀོད་པ་ཁྱད་པར་འཕགས་པ་མཆོག་ཀུན་གྱིས། །ཞེས་བྱ་བ་བཀོད་པ་དམ་པ་དང་། འདིར་བཀོད་པའི་སྒྲ་ནི་ཚོགས་པའི་རྣམ་གྲངས་ཡིན་ཏེ། ལྷ་དང་མི་རྣམས་ཀྱི་ལྷ་རྫས་རྣམ་པ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་མཆོག་དང་ལྡན་པ་རྣམས་ཀྱིས་རྒྱལ་བ་ཐམས་ཅད་ལ་མཆོད་པར་བགྱིའོ། །

现在，［经中］说于彼等诸佛世尊所行有上与无上等二种供养。“［以诸］最胜妙华鬘”等二偈，是有上［供养］：“［最胜〕妙华”等［句］中，“〔上〕妙”的那些，包括“妙华”、“妙鬘”、“妙妓乐”，以及“［美］妙”的撒馥兰[24]（郁金）、栴檀等“妙涂香”，还有“妙伞盖”等“最胜”［庄严具］、“最胜灯烛”、“［最胜］烧香（熏香）”、“〔最胜〕妙衣服”、“［最胜］妙香”，以及混合各种香料——包括撒馥兰、龙脑（冰片）、沉香等，善加调制而成的“末香（香粉）”。［如是］各式各样，“［一一］皆如妙高聚（有如妙高山）”，“如是最胜庄严具”等，则表示上妙庄严具。在此，“庄严”一词，表示所集之物的种类——包括诸天、众人的

[22] D4377 པ།

[23] D4377 བགྱི།

[24] 撒馥兰：原文写做 གུར་གུམ，梵文做 *kuṅkuma*，即番红花，也称为郁金、藏红花。此处采元代药典《本草品汇精要》的音译，源自波斯语 *zarparān*（زرپران），后演变为阿拉伯语的 saffron（زَعْفَران, *za'farān*），其他音译词尚有撒馪兰、洎夫兰。

一切最胜天物之类，［愿能］以之“供养诸如来（供养所有胜者)”。

7.

yā ca anuttara pūja udārā tānadhimucyami sarvajinānām /

bhadracarīadhimuktibalena vandami pūjayamī jina sarvān // 7 //

[263a.4]མཆོད་པ་གང་རྣམས་བླ་མེད་རྒྱ་ཆེ་བ། །དེ་དག་རྒྱལ་བ་ཐམས་ཅད་ལ་ཡང་མོས། །

བཟང་པོ་སྤྱོད་ལ་དད་པའི་སྟོབས་དག་གིས། །རྒྱལ་བ་ཀུན་ལ་ཕྱག་འཚལ་མཆོད་པར་བགྱི། །

【东晋】以普贤行力，无上众供具，供养于十方，三世一切佛。

【般若】我以广大胜解心，深信一切三世佛，悉以普贤行愿力，普遍供养诸如来。

【不空】所有无上广大供，我悉胜解诸如来，以普贤行胜解力，我礼供养诸如来。

[165b.4]མཆོད་པ་གང་རྣམས་བླ་མེད་རྒྱ་ཆེ་བ། །ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པས་ནི་བླ་ན་མེད་པ་ཡང་གསུངས་སོ། །བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་ཏིང་ངེ་འཛིན་གྱི་མཐུས་བསྐྱེད་པའི་མཆོད་པ་གང་རྣམས་བླ་ན་མེད་ཅིང་སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཞིང་ཐམས་ཅད་དུ་སྤྲོས་པས་ཆོས་ཀྱི་དབྱིངས་ཀྱི་མཐར་ཐུག་པའི་རྒྱ་ཆེ་བ་དེ་དག་རྒྱལ་བ་ཐམས་ཅད་ལ་བདག་ལྷག་པར་མོས་སོ། །བཟང་པོ་སྤྱོད་ལ་དད་པའི་སྟོབས་དག་གིས། །ཞེས་བྱ་བ་ལ་བཟང་པོ་སྤྱོད་པ་ལ་ལྷག་པར་མོས་ཤིང་མངོན་པར་ཡིད་ཆེས་པ་དང་། མངོན་པར་ངེས་པ་དེའི་སྟོབས་ཀྱིས་ཏེ། དེ་ལ་མིང་དུ་མ་དག་ལས་བཟང་པོ་སྤྱོད་པ་ན་དེ་ལྟར་རྣམ་པ་སྣ་ཚོགས་པའི་མཆོད་པ་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་བྱམས་པ་ལྟར་མོས་པ་ཡིན་ནོ། །

［经中］另以“所有无上广大供”[25]等句而说无上供。由菩萨三昧力所生的任何供养，皆是“无上供”，化现于一切佛刹，因此是穷尽法界的“广大供”。对于这一切，“我悉胜解诸如来”[26]。“以普贤行胜解力”[27]，则是说：藉由“胜解”普贤行并具足信念、决定确信之力量——此有许多不同名称，而其中依“普贤行”而表示如是各式各样的供养，如菩萨慈心[28]般而心生信解。

[165b.6]ད་ནི་ཇི་སྐད་བརྗོད་པའི་ཕྱག་འཚལ་བ་དང་། མཆོད་པ་ཉེ་བར་བསྡུས་པར་གསུངས་པ་ནི། རྒྱལ་བ་ཀུན་ལ་ཕྱག་འཚལ་མཆོད་པར་བགྱི། །ཞེས་བྱ་བ་སྟེ། རྒྱལ་བ་ཐམས་ཅད་ལ་ཕྱག་འཚལ་ཞིང་མཆོད་པར་བགྱི་བའོ། །

现在，［经中］将所提及的顶礼、供养加以归纳而说，即是“我礼供养诸如来”

25 般若本则无此句，东晋本做“无上众供具”，此处依不空本以配合注释。

26 般若本做“我以广大胜解心，深信一切三世佛”。

27 此处依不空本以配合注释。

28 菩萨慈心：原文写做 བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་བྱམས་པ，应系“广如虚空、无所不被”之喻。如《佛说大乘菩萨藏正法经》卷十六〈五 慈悲喜舍品〉所言：“所谓菩萨于众生界行广大慈，彼众生界如虚空界，譬如虚空，寥廓广大，菩萨慈心亦复如是，于众生界及众生聚中，无不广大，慈心周遍。太子当知，如众生界无有限量，菩萨慈观亦复无量。”（CBETA, T11, no. 316）

[29]，也就是［我愿］顶礼、供养一切胜者。

叁、忏悔业障

8.

yacca kṛtaṃ mayi pāpu bhaveyyā rāgatu dveṣatu mohavaśena /

kāyatu vāca manena tathaiva taṃ pratideśayamī ahu sarvam // 8 //

[263a.4]འདོད་ཆགས་ཞེ་སྡང་གཏི་མུག་དབང་གིས་ནི། །ལུས་དང་ངག་དང་དེ་བཞིན་ཡིད་ཀྱིས་ཀྱང་། །

སྡིག་པ་བདག་གིས་བགྱིས་པ་ཅི་མཆིས་པ། །དེ་དག་ཐམས་ཅད་བདག་གིས་སོ་སོར་བཤགས། །

【东晋】我以贪恚痴，造一切恶行，身口意不善，悔过悉除灭。

【般若】我昔所造诸恶业，皆由无始贪恚痴，从身语意之所生，一切我今皆忏悔。

【不空】我曾所作众罪业，皆由贪欲瞋恚痴，由身口意亦如是，我皆陈说于一切。

[165b.7]ཀུན་ནས་སློང་བ་དང་། གནས་དང་། ངོ་བོ་ཉིད་རྣམ་པ་གསུམ་གྱི་སྒོ་ནས་སྡིག་པ་བཤགས་པ་གསུངས་པ་ནི། འདོད་ཆགས་ཞེ་སྡང་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པའོ། །

［经中］从动机（等起）、处、本质等三方面而说忏悔，即是“［我昔所造诸恶业，皆由无始］贪恚痴”等句。

[166a][166a.1]དེ་ལ་སྡིག་པ་ཀུན་ནས་སློང་བའི་རྒྱུ་གང་ཞིག་ཡིན་ཞེ་ན། འདོད་ཆགས་ཞེ་སྡང་གཏི་མུག་ནི་ཀུན་ནས་སློང་བའི་རྒྱུ་ཡིན་ནོ། །

其中，若问：何为发起罪恶之因？答：[30]贪欲、瞋恚、愚痴即是发起之因。

[166a][166a.1]གནས་གང་ཡིན་ཞེ་ན། གནས་ནི་ལུས་དང་ངག་དང་ཡིད་ཡིན་ནོ། །

若问：何为［造罪之］处？答：处为“身、语、意”。

[166a][166a.1]ངོ་བོ་ཉིད་ནི། སྡིག་པ་བདག་གིས་བགྱིས་པ་ཅི་མཆིས་པ། །ཞེས་བྱ་བ་སྟེ། སྐྱེ་བ་འདི་འམ་སྐྱེ་བ་ཐོག་མ་མེད་པ་ནས་བདག་ཉིད་ཀྱིས་བྱས་པ་དང་བྱེད་དུ་བཅུག་པ་དང་བྱེད་པ་ལ་རྗེས་སུ་ཡི་རང་བའོ། །དེ་ཐམས་ཅད་ནི་དེ་དག་ཐམས་ཅད་རྒྱལ་བ་སྲས་དང་བཅས་པ་རྣམས་ཀྱི་སྤྱན་སྔར་མངོན་སུམ་དུ་འདུག་པ་ལྟ་བུས་སྐད་ཅིག་ཙམ་ཡང་འགྱོད་བཞིན་པས་སོ་སོར་བཤགས་པར་བྱ་ཞིང་བསལ་བར་བགྱིའོ། །

[29] 般若本中在此并无“顶礼”的意思，此处依不空本以配合注释。

[30] 原文并无“答”一词。由于紧接在问句后的文句，实即为回答，故循古代论典译法，添译“答”字，以裨阅读与理解，且不另行添加［］符号表示添译。特此说明。下同。

［罪恶之］本质即是“我昔所造诸恶业”，包括于此世或后世，由自己所造、令他人造以及随喜所造［之恶业］。对于这一切，即是［经文所说的］“一切”，如同亲自在诸佛、佛子大众慈眸之前，甚至连刹那［的罪过］都感到懊悔而当“皆忏悔”（应当一一忏悔而去除）。

肆、随喜功德

9.

yacca daśaddiśi puṇya jagasya śaikṣa aśaikṣapratyekajinānām /

buddhasutānatha sarvajinānāṃ taṃ anumodayamī ahu sarvam // 9 //

[263a.5]ཕྱོགས་བཅུའི་རྒྱལ་བ་ཀུན་དང་སངས་རྒྱས་སྲས། །རང་རྒྱལ་རྣམས་དང་སློབ་དང་མི་སློབ་དང་། །

འགྲོ་བ་ཀུན་གྱི་བསོད་ནམས་གང་ལ་ཡང་། །དེ་དག་ཀུན་གྱི་རྗེས་སུ་བདག་ཡི་རང་། །

【东晋】一切众生福，诸声闻缘觉，菩萨及诸佛，功德悉随喜。

【般若】十方一切诸众生，二乘有学及无学，一切如来与菩萨，所有功德皆随喜。

【不空】所有十方群生福，有学无学辟支佛，及诸佛子诸如来，我皆随喜咸一切。

[166a.3]ད་ནི་ཕྱོགས་བཅུའི་འགྲོ་བ[31]ཀུན་དང་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པས་བསོད་ནམས་ལ་རྗེས་སུ་ཡི་རང་བ་གསུངས་སོ། །ཕྱོགས་བཅུའི་འགྲོ་བའི་བསོད་ནམས་སྦྱིན་པ་དང་། ཚུལ་ཁྲིམས་དང་། བསྒོམ་པ་ལས་བྱུང་བ་དུས་གསུམ་པ་གང་ཡིན་པ་དང་། གང་ཡང་སློབ་པའི་གང་ཟག་བདུན་པོ་རྣམས་དང་། གང་ཡང་མི་སློབ་པའི་དགྲ་བཅོམ་པ་རྣམས་དང་། རང་རྒྱལ་བ་རྣམ་པ་གཉིས་པོ་བསེ་རུ་ལྟ་བུ་དང་། ཚོགས་ན་སྤྱོད་པ་རྣམས་ཀྱི་བསོད་ནམས་དུས་གསུམ་ལ་འཇིག་རྟེན་ལས་འདས་པ་གང་ཡིན་པ་དང་། གང་ཡང་སེམས་དང་པོ་བསྐྱེད་པ་ནས་ཉེ་བར་བཟུང་བའི་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་ཐམས་ཅད་དང་། སངས་རྒྱས་བཅོམ་ལྡན་འདས་དུས་གསུམ་དུ་གཤེགས་པ་རྣམས་ཀྱི་བཀའ་ལས་བྱུང་བའི་བྱང་ཆུབ་ཀྱི་སེམས་བསྐྱེད་པ་ནས་ཉེ་བར་བཟུང་སྟེ། ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པ་དང་ས་ལ་སོགས་པ་ལས་ངེས་པར་སྐྱེས་པ་རེ་རེ་ཞིང་དུས་གསུམ་དུ་གྱུར་པ་འཇིག་རྟེན་པ་དང་། འཇིག་རྟེན་ལས་འདས་པའི་བསོད་ནམས་ཀྱི་ཚོགས་གཞལ་དུ་མེད་ཅིང་བསམ་གྱིས་མི་ཁྱབ་པ་སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་སྤྱོད་ཡུལ་དུ་གྱུར་པ་གང་ཡིན་པ་དེ་དག་ཐམས་ཅད་ལ་བདག་རྗེས་སུ་ཡི་རང་བར་བགྱིད་དོ། །

现在，［经中］以“十方一切诸众生”等而说随喜福德。凡是十方众生于三时中经由布施、持戒、修习所生之福德，举凡七种“有学”[32]大众、“无学”阿罗汉，以及麟角喻与部行等二种独觉大众，于三时中［所造］任何出世间福德，还有每一位透过行于三世的诸佛世尊之话语而发菩提心，进而从波罗蜜多与诸地等而出

[31] 藏文偈颂在此通常做 རྒྱལ་བ。

[32] 七种有学：预流向、预流果、一来向、一来果、不还向、不还果、阿罗汉向等四向三果。

生者（诸菩萨众），[这一切] 三时之中世出世间不可估量、不可思议的福德资粮，乃是佛智境界。对此一切，“我皆随喜”[33]。

[166a.6]འགྲོ་བའི་སྐྱ་མ་ལུས་པ་རྗོད་པར་བྱེད་པ་ཉིད་ཀྱིས་སློབ་པ་དང་མི་སློབ་པ་ལ་སོགས་པའི་བསོད་ནམས་འདུས་པར་གྲུབ་བཞིན་དུ་སོ་སོར་ཉེ་བར་བླངས་པ་ལ་དོན་ཅི་ཞིག་ཡོད་ཅེ་ན་དེ་ནི་མ་ཡིན་ཏེ། འགྲོ་བས་ན་འགྲོ་བ་སྟེ་སྲིད་པ་34དང་བཅས་པ་ཞེས་བྱ་བའི་དོན་ནམ། འཁོར་བར་འགྲོ་བ་ཞེས་བྱ་བའི་དོན་ནོ། །

若问：“‘众生’一词，已经足以表达“无有遗漏”之意，以此包含了有学及无学等众的福德，何必要个别列举呢？”答：并非如此。由于［该词具有］“行走”之义，故称“［诸趣］众生”，是“具有贪爱”或者“流转于轮回”的意思。

[166a.7]དེ་ལ་ཁ་ཅིག་ལ་ནི་ཤིན་ཏུ་འགྲོ་བ་མེད་པའི་ཕྱིར་དང་། ཁ་ཅིག་ནི་མི་འགྲོ་བ་ཉིད་ཀྱིས་འགྲོ་བའི་སྒྲར་བརྗོད་པར་བྱ་བ་མ་ཡིན་ཏེ། དེས་ན་ཐ་དད་པར་བསྟན་པ་ཡིན་ནོ། །

关于这点，有些人主张“因为完全无有流转”，有些则说“因为不流转”，所以并不使用“众生”一词来表达。因此，［在经中］是个别宣说的（分别列举有学者与无学者）。

伍、请转法轮

> 10.
>
> ye ca daśaddiśi lokapradīpā bodhivibuddha asaṅgataprāptāḥ /
>
> tānahu sarvi adhyeṣami nāthāṃ cakru anuttaru vartanatāyai // 10 //
>
> [263a.6]གང་རྣམས་ཕྱོགས་བཅུའི་འཇིག་རྟེན་སྒྲོན་མ་དག །བྱང་ཆུབ་རིམ་པར་སངས་རྒྱས་མ་ཆགས་བརྙེས། །
>
> མགོན་པོ་དེ་དག་བདག་གིས་ཐམས་ཅད་ལ། །འཁོར་ལོ་བླ་ན་མེད་པ་བསྐོར་བར་བསྐུལ། །
>
> 【东晋】十方一切佛，初成等正觉，我今悉劝请，转无上法轮。
>
> 【般若】十方所有世间灯，最初成就菩提者，我今一切皆劝请，转于无上妙法轮。
>
> 【不空】所有十方世间灯，以证菩提得无染，我今劝请诸世尊，转于无上妙法轮。

[166b][166b.1]ད་ནི་ཆོས་ཀྱི་འཁོར་ལོ་བསྐོར་བར་བསྐུལ་བ་ནི། ཕྱོགས་བཅུའི་འཇིག་རྟེན་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་གསུངས་སོ། །ཕྱོགས་

[33] 此处依不空本以配合注释。

[34] 《པེ་》《སྣར་》སྲིད་པ། 此处依此二版而译。

བཅུའི་འཇིག་རྟེན་རྣམས་ན་འགྲོ་བའི་སྒྲོན་མ་སྟེ། འཇིག་རྟེན་གྱི་ཕྱི་དང་ནང་གི་མུན་པའི་ཚོགས་རྣམས་སེལ་བར་བྱེད་པའི་བདག་ཉིད་ཡིན་པའི་ཕྱིར་ན་སངས་རྒྱས་བཅོམ་ལྡན་འདས་རྣམས་ནི་འཇིག་རྟེན་གྱི་སྒྲོན་མ་ཡིན་ནོ། །

现在则是请转法轮，［经中］提到“*所有十方世间*［*灯*］”[35]等。于诸“*十方世间*”中，众生之“*灯*”，即是能够遣除世间外内诸般黑暗者。因此，诸佛世尊即是“*世间灯*”。

[166b.2]བྱང་ཆུབ་རིམ་པར་སངས་རྒྱས་ཞེས་བྱ་བ་ནི་བླ་ན་མེད་པ་ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་བྱང་ཆུབ་ཏུ་མངོན་པར་སངས་རྒྱས་པའོ། །མ་ཆགས་བརྙེས་ཞེས་བྱ་བ་ནི་མ་ཆགས་པ་ཉིད་ཐོབ་པ་སྟེ། མངོན་པར་བྱང་ཆུབ་པའི་ཆོས་ཀྱི་ཚུལ་ལས་དོན་མ་ལུས་པའི་རང་བཞིན་ཡོངས་སུ་ཤེས་པའི་ཕྱིར་ན་ཆགས་པ་ཐམས་ཅད་ལས་ཡང་དག་པར་འདས་པའོ། །

“*最初成就菩提*”，是指成就阿耨多罗三藐三菩提。“*得无染*”[36]则是“证得不贪”，这是因为对于现前菩提诸法门的意义，其无余之自性皆已圆满通达，因此，真正超越了一切贪着。

[166b.3]ཆོས་ཟབ་མོ་རྟོགས་པའི་དོན་དུ་མི་གཉེར་ཞིང་མངོན་པར་མི་བརྩོན་པ་གཞན་དག་གིས་རྟོགས་པར་དཀའ་བ་དེས་ན་གང་དག་ཆོས་བསྟན་པ་ལ་སྤྲོས་པ་མེད་པར་འཇིག་རྟེན་གྱི་ཁམས་སྣ་ཚོགས་པ་རྣམས་ན་བྱང་ཆུབ་ཀྱི་ཤིང་མཆོག་གི་དྲུང་དུ་གཤེགས་ནས་བཞུགས་པ་གང་ཡིན་པའི་འཇིག་རྟེན་གྱི་མགོན་པོ་དེ་དག་ཐམས་ཅད་ལ་བདག་གིས་འགྲོ་བའི་མི་ཤེས་པའི་མུན་པ་བསལ་བའི་ཕྱིར་དང་། བླ་ན་མེད་པའི་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་སྣང་བ་བྱ་བའི་ཕྱིར་ན་བླ་ན་མེད་པའི་ཆོས་ཀྱི་འཁོར་ལོ་བསྐོར་བའི་དོན་དུ་སའི་སྟེང་དུ་པུས་མོ་བཙུགས་ཤིང་ཐལ་མོ་སྦྱར་བ་བྱས་ནས་སོ་སོའི་མདུན་དུ་གནས་པ་ལྟ་བུས་བསྐུལ་བར་བགྱིད་དོ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་ཆོས་ཀྱི་འཁོར་ལོ་བསྐོར་བའི་དོན་དུ་བསྐུལ་བའོ། །

既不志求证悟甚深法、也不精进，却想要用其他方式证悟，那是很困难的。因此，为了所有对于所说法兴趣缺缺的种种世间众生，为遣除众生的无知沉暗、为令无上智慧光明显照，为了转动无法上法，我跪地合掌，犹如一一亲谒尊前般，向诸位已至、已坐大树王下的所有护世者作劝请，这就是“为转法轮而劝请”。

陆、请佛住世

11.
ye 'pi ca nirvṛti darśitukāmāstānabhiyācami prāñjalibhūtaḥ /   kṣetrarajopamakalpa

[35] 此处依不空本以配合注释。

[36] 东晋本和般若本皆无此词，此处依不空本以配合注释。

sthihantu sarvajagasya hitāya sukhāya // 11 //

[263a.7]མྱ་ངན་འདས་[37]སྟོན་གང་བཞེད་དེ་དག་ལ། །འགྲོ་བ་ཀུན་ལ་ཕན་ཞིང་བདེ་བའི་ཕྱིར། །
བསྐལ་བ་ཞིང་གི་རྡུལ་སྙེད་བཞུགས་པར་ཡང་། །བདག་གིས་ཐལ་མོ་རབ་སྦྱར་གསོལ་བར་བགྱི། །

[东晋] 示现涅盘者，合掌恭敬请，住一切尘劫，安乐诸群生。

[般若] 诸佛若欲示涅盘，我悉至诚而劝请，唯愿久住刹尘劫，利乐一切诸众生。

[不空] 所有欲现涅盘者，我皆于彼合掌请，唯愿久住刹尘劫，为诸群生利安乐。

[166b.5]དེ་ནི། མྱ་ངན་འདས་སྟོན་གང་བཞེད་དེ་དག་ལ། །ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པས་གསོལ་བ་འདེབས་སོ། །གང་ཞེས་བྱ་བ་ནི་ཁྱད་པར་མེད་པ་ཡིན་ཡང་སྐབས་ཡིན་པའི་ཕྱིར་ཕྱོགས་བཅུའི་འཇིག་རྟེན་སྒྲོན་མ་ཞེས་བྱ་བ་དང་མངོན་པར་འབྲེལ་ཏོ། །ཕྱོགས་བཅུའི་སངས་རྒྱས་བཅོམ་ལྡན་འདས་གང་དག་མྱ་ངན་འདས་སྟོན་ཏེ། མྱ་ངན་འདས་པ་སྟོན་པར་བཞེད་པ་དེ་དག་ཐམས་ཅད་ལ་བདག་གིས་ཐལ་མོ་རབ་ཏུ་སྦྱར་ནས་ཡུན་རིང་དུ་བཞུགས་པའི་དོན་དུ་གསོལ་བར་བགྱི་སྟེ་ཞུ་བ་འབུལ་ལོ། །

现在以“所有欲现涅盘者”[38]等作祈祷。“所有…者”既表示不特定［之人］，也表示［不特定之］分位，因此直接与“十方世间灯”相联系。“欲现涅盘”的所有十方诸佛世尊，就是一切“所有欲现涅盘者”。对于他们，“我皆于彼合掌请”[39]，愿彼等长久住世。

[166b.7]དུས་ཇི་སྲིད་དུ་ཞེ་ན། བསྐལ་པ་ཞིང་གི་རྡུལ་སྙེད་དེ་དུས་གསུམ་དུ་རྟོགས་པའི་སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཞིང་ཐམས་ཅད་ཀྱི་རྡུལ་དང་མཉམ་པའི་བསྐལ་པར་བཞུགས་པར་རོ། །

问：“直至何时？”答：“刹尘劫。”也就是于等同三世已获证悟诸佛刹土微尘数的劫波中“久住”。

[167a][167a.1]ཅིའི་དོན་དུ་ཞེ་ན། མགོན་མེད་པར་གྱུར་པའི་འགྲོ་བ་ཀུན་ལ་ཕན་ཞིང་བདེ་བའི་ཕྱིར་རོ། །དེ་ལ་ཕན་པ་ནི་གཏན་དུ་བའི་གྲུབ་པ་དང་བདེ་བ་སྟེ་མྱ་ངན་ལས་འདས་པའི་ལམ་ཐོབ་པའོ། །བདེ་བ་ནི་ལྷ་གྲངས་ཀྱི་ཉེ་བར་སྤྱོད་པ་ཐོབ་པའོ། །

若问：“为何［而久住］？”答：为了利益缺乏依靠处的一切众生，使其得到安乐。饶益是指获得通向究竟的成就与安乐——也就是获得涅盘——之道。至于安乐，则是获得等同于天人的享乐。

[37] D4377 འདབ།
[38] 此处依不空本以配合注释。
[39] 此处依不空本以配合注释。

柒、回向善根

12.

vandanapūjanadeśanatāya modanadhyeṣaṇayācanatāya /

yacca śubhaṃ mayi saṃcitu kiṃcidbodhayi nāmayamī ahu sarvam // 12 //

[263a.7]ཕྱག་འཚལ་བ་དང་མཆོད་ཅིང་བཤགས་པ་དང་། །རྗེས་སུ་ཡི་རང་བསྐུལ་ཞིང་གསོལ་བ་ཡིས40། །

དགེ་བ་ཅུང་ཟད་བདག་གིས་ཅི་བསགས་པ། །ཐམས་ཅད་བདག་གིས་བྱང་ཆུབ་ཕྱིར་བསྔོའོ། །

【东晋】我所集功德，回向施众生，究竟菩萨行，逮无上菩提。

【般若】所有礼赞供养福，请佛住世转法轮，随喜忏悔诸善根，回向众生及佛道。

【不空】礼拜供养及陈罪，随喜功德及劝请，我所积集诸功德，悉皆回向于菩提。

[167a][167a.1]ད་ནི་ཇི་སྐད་བརྗོད་པའི་ཕྱག་འཚལ་བ་ལ་སོགས་པས་བསྐྱེད་པའི་བསོད་ནམས་ཀྱི་ཕུང་པོ་གཞལ་དུ་མེད་པར་ཡོངས་སུ་སྔོ་བར་བྱེད་པ་ནི། ཕྱག་འཚལ་བ་དང་མཆོད་ཅིང་བཤགས་པ་དང་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པས་སོ། །ཕྱག་འཚལ་བ་དང་། མཆོད་པ་དང་། སྡིག་པ་བཤགས་པ་དང་། བསོད་ནམས་ལ་རྗེས་སུ་ཡི་རང་བ་དང་། ཆོས་ཀྱི་འཁོར་ལོ་བསྐོར་བར་བསྐུལ་བ་དང་། དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་ལ་གསོལ་བ་བཏབ་པའི་དགེ་བ་ཅུང་ཟད་བདག་གིས་ཅི་བསགས་པ་སྟེ་ཉེ་བར་བསྒྲུབས་པ་དེ་དག་ཐམས་ཅད་བདག་གིས་བླ་ན་མེད་པ་ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་བྱང་ཆུབ་ཀྱི་ཕྱིར་བསྔོ་བར་བགྱིའོ། །

至今所说顶礼等［善法］所生、不可估量之福蕴，用于圆满回向，即是“所有礼赞供养福”等。也就是：凡我所积聚——也就是修行——顶礼、供养、忏罪、随喜福德、请转法轮、祈祷如来［所生］任何些微之善根，我当以此一切为阿耨多罗三藐三菩提而作回向[41]。

捌、普贤愿王之别类（支分愿）

[167a.3]ད་ནི་བརྒྱད་པ་དེའི་རབ་ཏུ་དབྱེ་བ་སྟེ། ཀུན་ཏུ་བཟང་པོའི་སྨོན་ལམ་དེའི་ཡན་ལག་སོ་སོའི་རབ་ཏུ་དབྱེ་བ་ནི་དེའི་རབ་ཏུ་དབྱེ་བ་ཡིན་ནོ། །

现在是［普贤愿王的］第八项［涵义］——其别类。个别分类普贤愿之一一支分，便是其别类。

[167a.4]དེ་ཡང་རྣམ་པ་བཅུ་དྲུག་སྟེ། འདི་ལྟ་སྟེ་

40 D4377 ཡི།

41 不空本作“悉皆回向于菩提”。

བསམ་པའི་སྨོན་ནས་དང་།

བྱང་ཆུབ་ཀྱི་སེམས་མི་བརྗེད་པའི་སྨོན་ནས་དང་།

མ་གོས་པའི་སྦྱོར་བའི་སྨོན་ནས་དང་།

སེམས་ཅན་ལ་ཕན་པའི་སྨོན་ནས་དང་།

གོ་ཆའི་སྨོན་ནས་དང་།

སྐལ་པ་མཉམ་པའི་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་དང་ཕྲད་པའི་སྨོན་ནས་དང་།

དགེ་བའི་བཤེས་གཉེན་མཉེས་པར་བྱེད་པའི་སྨོན་ནས་དང་།

དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་མངོན་དུ་གྱུར་པའི་སྨོན་ནས་དང་།

དམ་པའི་ཆོས་ཡོངས་སུ་འཛིན་པའི་སྨོན་ནས་དང་།

མི་ཟད་པའི་མཛོད་ཐོབ་པའི་སྨོན་ནས་དང་།

འཇུག་པའི་སྨོན་ནས་དང་།

སྟོབས་ཀྱི་སྨོན་ནས་དང་།

སྒྲུབ་པའི་སྨོན་ནས་དང་།

ལས་ཀྱི་སྨོན་ནས་དང་།

རྗེས་སུ་སློབ་པ་ཡོངས་སུ་ཕྱེ་བའི་སྨོན་ནས་དང་།

བསྡུ་བའི་སྨོན་ནས་སོ། །

其中又分十六项（十六种支分愿），也即：

一、根据意乐［而分］；

二、根据不忘菩提心［而分］；

三、根据无染加行［而分］；

四、根据饶益众生［而分］；

五、根据铠甲［而分］；

六、根据会遇同行菩萨［而分］；

七、根据能令善知识欢喜［而分］；

八、根据现前面见如来［而分］；

九、根据圆满受持正法［而分］；

十、根据获无尽藏［而分］；

十一、　根据趣入［而分］；

十二、　根据力［而分］；

十三、　根据成就［而分］；

十四、　根据业用［而分］；

十五、　根据开示随学［而分］；

十六、　根据总结［而分］。

一、意乐愿

[167a.6]དེ་ལ་བསམ་པའི་སྨོན་ནས་ནི་རྣམ་པ་དང་པོའོ། །དེ་ཡང་རྣམ་པ་གསུམ་སྟེ།

其中，第一项为根据意乐［而分］。此中又分三类：[（一）供养如来及圆满意趣之意乐；（二）圆满净治佛土之意乐；（三）愿安乐一切众生之增上意乐。]

（一）供养如来及圆满意趣之意乐

13.

pūjita bhontu atītaka buddhā ye ca ghriyanti daśaddiśi loke /

ye ca anāgata te laghu bhontu pūrṇamanoratha bodhivibuddhāḥ // 13 //

[263b.1]འདས་པའི་སངས་རྒྱས་རྣམས་དང་ཕྱོགས་བཅུ་ཡི། །འཇིག་རྟེན་དག་ན་གང་བཞུགས་མཆོད་པར་གྱུར། །

གང་ཡང་མ་བྱོན་དེ་དག་རབ་མྱུར་བར། །བསམ་རྫོགས་བྱང་ཆུབ་རིམ་པར་སངས་རྒྱས་སྤྱོན། །

【东晋】悉供养过去，现在十方佛，

【般若】我随一切如来学，修习普贤圆满行，供养过去诸如来，及与现在十方佛。

【不空】于诸如来我修学，圆满普贤行愿时，愿我供养过去佛，所有现住十方世。

14.

yāvat keci daśaddiśi kṣetrāste pariśuddha bhavantu udārāḥ /

bodhidrumendragatebhi jinebhirbuddhasutebhi ca bhontu prapūrṇāḥ // 14 //

[263b.2]ཕྱོགས་བཅུ་ག་ལའི་ཞིང་རྣམས་ཇི་སྙེད་པ། །དེ་དག་རྒྱ་ཆེར་ཡོངས་སུ་དག་པར་གྱུར། །

བྱང་ཆུབ་ཤིང་དབང་དྲུང་གཤེགས་རྒྱལ་བ་དང་། །སངས་རྒྱས་སྲས་ཀྱིས་རབ་ཏུ་གང་བར་ཤོག །

【东晋】愿未来世尊，速成菩提道。

【般若】未来一切天人师，一切意乐皆圆满，我愿普随三世学，速得成就大菩提。

【不空】所有未来速愿成，意愿圆满证菩提，所有十方诸刹土，愿皆广大咸清净。

[167a.6] དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་ལ་མཆོད་པ་དང་དགོངས་པ་ཡོངས་སུ་རྫོགས་པའི་བསམ་པ་ནི། འདས་པའི་སངས་རྒྱས་རྣམས་དང་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པའོ། །མྱ་ངན་ལས་འདས་པ་བསྟན་ཟིན་པའི་སངས་རྒྱས་བཅོམ་ལྡན་འདས་རྣམས་ལ་བླ་ན་མེད་པའི་མཆོད་པས་མཆོད་པར་བྱུར་ཅིང་ཕྱོགས་བཅུའི་འཇིག་རྟེན་ཏེ། འཇིག་རྟེན་གྱི་ཁམས་དུ་མ་རྣམས་ན་འགྲོ་བ་མཐའ་དག་ལ་ཕན་པ་དང་བདེ་བ་སྒྲུབ་པ་ལྷུར་མཛད་པ་དང་། དེ་ལྟར་བཞུགས་ཤིང་འཚོ་བ་གང་ཡིན་པ་དེ་དག་རྣམས་ཀྱང་དེ་བཞིན་དུ་མཆོད་པར་བྱུར་ཅིག་པའོ། །

供养如来及圆满意趣之意乐，即“[我随一切如来学，修习普贤圆满行，供养]过去诸如来”等。愿以无上供，供养已经示现涅盘的诸佛世尊，并且供养“[所有现住] 十方世”[42]（十方世间）[的诸佛] ——也就是在众多世间勤行饶益、安乐所有众生，诸位如此“现住”（现正住世）者。

[167b][167b.1]གང་ཡང་མ་བྱོན་པ་འབྱུང་བར་འགྱུར་བ་དེ་དག་ཀྱང་རབ་མྱུར་བར་ཏེ་དཀའ་བ་མེད་པ་ཁོ་ནར་བསམ་རྫོགས་བྱང་ཆུབ་རིམ་པར་སངས་རྒྱས་སྤྱོན་ཅིག་པའོ། །

“未来一切〔天人师〕”是指那些将要出现的 [诸佛]。愿其皆能“速得成就”——也就是全不费力——“一切意乐皆圆满”，“速得成就大菩提”[43]（圆满意乐，渐次臻于菩提佛果）。

[167b.2]ཕྱེད་སྔ་མས་ནི་དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་ལ་མཆོད་པའི་བསམ་པ་དང་། ཕྱེད་ཕྱི་མས་ནི་དགོངས་པ་ཡོངས་སུ་རྫོགས་པའི་བསམ་པ་བསྟན་ཏོ། །

前半段（第十三偈）所宣说的是“供养如来之意乐”，后半段（第十四偈），则是圆满意趣之意乐。

（二）圆满净治佛土之意乐

15.

yāvat keci daśaddiśi sattvāste sukhitāḥ sada bhontu arogāḥ /

sarvajagasya ca dharmiku artho bhontu pradakṣiṇu ṛdhyatu āśā // 15 //

[263b.3]ཕྱོགས་བཅུའི་སེམས་ཅན་གང་རྣམས་ཇི་སྙེད་པ། །དེ་དག་རྟག་ཏུ་ནད་མེད་བདེ་བར་འགྱུར[44]། །

---

[42] 此处依不空本以配合注释。

[43] 此二句于不空本则作“意愿圆满证菩提”。

[44] D4377 སྒྱུར།

འགྲོ་བ་ཀུན་གྱི་ཆོས་ཀྱིས་45དོན་རྣམས་ནི། །མཐུན་པར་གྱུར་ཅིང་རེ་བའང་འགྲུབ་པར་ཤོག །

【东晋】普庄严十方，一切诸佛刹，如来坐道场，菩萨众充满。

【般若】所有十方一切刹，广大清净妙庄严，众会围遶诸如来，悉在菩提树王下。

【不空】诸佛咸诣觉树王，诸佛子等皆充满，所有十方诸众生，愿皆安乐无众患。

16.

bodhicariṃ ca ahaṃ caramāṇo bhavi jātismaru sarvagatīṣu /

sarvasu janmasu cyutyupapattī pravrajito ahu nityu bhaveyyā // 16 //

[263b.3]བྱང་ཆུབ་སྤྱོད་པ་དག་ནི་བདག་སྤྱོད་ཅིང་། །འགྲོ་བ་ཀུན་ཏུ་སྐྱེ་བ་དྲན་པར་འགྱུར46། །

ཚེ་རབས་ཀུན་ཏུ་འཆི་འཕོ་སྐྱེ་བ་ན། །རྟག་ཏུ་བདག་ནི་རབ་ཏུ་འབྱུང་བར་ཤོག །

【东晋】令十方众生，除灭诸烦恼，深解真实义，常得安乐住。

【般若】十方所有诸众生，愿离忧患常安乐，获得甚深正法利，灭除烦恼尽无余。

【不空】一切群生获法利，愿得随顺如意心，我当菩提修行时，于诸趣中忆宿命。

[167b.2]སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཞིང་ཡོངས་སུ་སྦྱོང་བའི་བསམ་པ་ནི། ཕྱོགས་བཅུའི་ཞིང་རྣམས་གང་དག་ཇི་སྙེད་པ། །ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་གང་གསུངས་པ་ཡིན་ནོ། །ཕྱོགས་བཅུ་རྣམས་ན་སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཞིང་རྣམས་གང་དག་ཅེས་བྱ་བ་གང་དག་ཡོད་པ་ཇི་སྙེད་ཅེས་བྱ་བ་ནི་སྲིད་པ་དེ་དག་ཐམས་ཅད་བདེ་བ་ཅན་བཞིན་དུ་རྒྱ་ཆེར་ཡོངས་སུ་དག་པར་གྱུར་ཏེ། དཔག་ཏུ་མེད་པའི་འཇིག་རྟེན་གྱི་ཁམས་ཀྱི་གནས་རྣམས་སོ་སོར་ཐ་གྲུ་ཆེ་བར་གྱུར་ཅིང་། བྱང་ཆུབ་ཤིང་དབང་དྲུང་གཤེགས་རྒྱལ་བ་སྟེ། བཅོམ་ལྡན་འདས་རྣམས་དང་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་རྣམས་ཀྱིས་རབ་ཏུ་གང་བར་ཏེ་ཀུན་ནས་བར་མཚམས་མེད་པར་ཁྱབ་པར་ཤོག་ཅེས་བྱ་བའོ། །

圆满净治佛土之意乐，即“所有十方一切刹”等中所说。所谓“一切”十方诸佛刹土，泛指“[尽] 所有”，也就是于一切有中，皆如极乐世界般广大清净——无量世界各趣诸处，都是广大的。至于“悉在菩提树王下”，则是发愿：“愿诸世尊与诸菩萨充满其中，处处遍满，无有间隙！”

（三）愿安乐一切众生之增上意乐

[167b.4]སེམས་ཅན་ཐམས་ཅད་བདེ་བའི་ལྷག་པའི་བསམ་པ་ནི་ཕྱོགས་བཅུའི་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་གང་གསུངས་པ་ཡིན་ཏེ། ཕྱོགས་བཅུ་རྣམས་ན་སྐྱེ་གནས་བཞིས་བསྡུས་པ་འགྲོ་བ་དྲུག་གི་སེམས་ཅན་གང་རྣམས་ཇི་སྙེད་ཡོད་པ་དེ་དག་རྟག་ཏུ་སྟེ། གཏན་དུ་ལུས་དང་སེམས་ཀྱི་ནད་དང་བྲལ་བར་གྱུར་ཅིག །ཉམས་པ་མེད་པ་མཆོག་ཏུ་གྱུར་པའི་བདེ་བས་བདེ་བར་གྱུར་ཅིག །དེ་དག་གི་ཆོས་དང་ལྡན་པའི་དོན་དེ་མཐུན་པ་སྟེ་རྗེས་སུ་མཐུན་

45 D4377 ཀྱི།

46 D4377 གྱུར།

པར་གྱུབ་པར་ཤོག་ལ། འགྲོ་བ་ཀུན་གྱིས་ཆོས་དང་ལྡན་པའི་རི་བ་ཡང་རྟག་ཏུ་འགྲུབ་པར་ཤོག་སྟེ། ཡོངས་སུ་རྫོགས་པར་གྱུར་ཅིག་པའོ། །

愿安乐一切众生之增上意乐，即如“[所有] 十方〔诸众生〕”等所说。“十方…诸…”是指包括四种出生型态（胎生、卵生、湿生、化生）在内的所有六趣“众生”，愿彼等身心“常（原注：毕竟）离忧患”，并以最上之乐，得受“安乐”。愿彼等“获得甚深正法利”（随顺如法之义利）[47]——随顺即是“随顺而成就”之义。亦愿一切众生常得成就“如意心”[48]（如法之希愿），即愿彼等“毕竟圆满”。

二、不忘觉心愿

16.

bodhicariṃ ca ahaṃ caramāṇo bhavi jātismaru sarvagatīṣu /

sarvasu janmasu cyutyupapattī pravrajito ahu nityu bhaveyyā // 16 //

[263b.3]བྱང་ཆུབ་སྤྱོད་པ་དག་ནི་བདག་སྤྱོད་ཅིང་། །འགྲོ་བ་ཀུན་ཏུ་སྐྱེ་བ་དྲན་པར་འགྱུར49། །

ཚེ་རབས་ཀུན་ཏུ་འཆི་འཕོ་སྐྱེ་བ་ན། །རྟག་ཏུ་བདག་ནི་རབ་ཏུ་འབྱུང་བར་ཤོག །

【东晋】令十方众生，除灭诸烦恼，深解真实义，常得安乐住。

【般若】十方所有诸众生，愿离忧患常安乐，获得甚深正法利，灭除烦恼尽无余。

【不空】一切群生获法利，愿得随顺如意心，我当菩提修行时，于诸趣中忆宿命。

17.

sarvajinānanuśikṣayamāṇo bhadracariṃ paripūrayamāṇaḥ /

śīlacariṃ vimalāṃ pariśuddhāṃ nityamakhaṇḍamacchidra careyam // 17 //

[263b.4]རྒྱལ་བ་ཀུན་གྱི་རྗེས་སུ་སློབ་གྱུར་ཏེ། །བཟང་པོ་སྤྱོད་པ་ཡོངས་སུ་རྫོགས་བྱེད་ཅིང་། །

ཚུལ་ཁྲིམས་སྤྱོད་པ་དྲི་མེད་ཡོངས་དག་པར། །རྟག་ཏུ་མ་ཉམས་སྐྱོན་མེད་སྤྱོད་པར་ཤོག །

【东晋】我修菩萨行，成就宿命智，除灭一切障，永尽无有余。

【般若】我为菩提修行时，一切趣中成宿命，常得出家修净戒，无垢无破无穿漏。

【不空】若诸生中为生灭，我皆常当为出家，戒行无垢恒清净，常行无缺无孔隙。

[167b.6]དེ་ནི་མི་མཐུན་པའི་ཕྱོགས་སྤང་བ་ཉེ་བར་སྟོན་པའི་སྒོ་ནས་ཚིགས་སུ་བཅད་པ་བཞིས་རྣམ་པ་གཉིས་པ་བྱང་ཆུབ་ཀྱི་སེམས་མི་བརྗེད་པ་

[47] 不空本作“获法利”及“得随顺”。

[48] 东晋本和般若本皆无此词，此处依不空本以配合注释。

[49] D4377 གྱུར།

ནི། བྱང་ཆུབ་སྤྱོད་པ་དག་ནི་བདག་སྤྱོད་ཆེ། །ཞེས་བྱ་བ་ནས་བརྩམས་ནས། དེ་དག་མ་ལུས་ཡོངས་སུ་བྱང་བར་ཤོག །ཅེས་བྱ་བའི་བར་གྱིས་གང་གསུངས་པ་ཡིན་ནོ། །

现说断除相违事，以四偈[50]表达第二项［支分愿］——不忘菩提心（觉心），即从“我为菩提修行时〔，一切趣中成宿命〕”至“灭除障垢无有余［，一切妙行皆成就］”所说[51]。

[167b.7]བྱང་ཆུབ་ཅེས་བྱ་བ་ནི་བླ་ན་མེད་པ་ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་བྱང་ཆུབ་སྟེ། དེའི་དོན་དུ་སྤྱོད་པ་ནི་བྱང་ཆུབ་སྤྱོད་པའོ། །

“菩提”即是阿耨多罗三藐三菩提。为［成就］此义而有所作为，即是“为菩提修行”（菩提心／菩萨行）。

[168a][168a.1]དེ་ལ་བདག་སྤྱོད་པའི་ཚེ་འགྲོ་བ་ཀུན་དུ་སྐྱེ་བ་དྲན་པར་གྱུར་ཅིག །དེ་བཞིན་དུ་ཚེ་རབས་ཀུན་དུ་འཆི་འཕོ་བ་དང་སྐྱེ་བ་ནས་བདག་ནི་རབ་ཏུ་འབྱུང་བར་ཤོག །ཅེས་བྱ་བ་འཆི་འཕོ་བ་དང་སྐྱེ་བ་དག་གིས་ནི་དོན་གྱིས་ན་བར་གྱི་གནས་སྐབས་བརྗོད་པ་ཉིད་དུ་བལྟ་བར་བྱ་སྟེ། འདི་ནི་བྱང་ཆུབ་ཀྱི་སེམས་མི་ཉམས་པའི་རྒྱུ་དང་པོ་ཡིན་ནོ། །

愿我于此（菩提）修行之时，“一切趣中成宿命”（在一切趣中，都能随念宿世），并且于生生世世的生死流转中，都能“常得出家修净戒［，无垢无破无穿漏］”。在生死流转中——实际上应将之（此句）视为对［修行］期间的解说。此为不退失菩提心之第一因。

[168a.2]དེ་བཞིན་དུ་རྒྱལ་བ་ཀུན་གྱི་རྗེས་སུ་སློབ་བྱེད་ཅིང་། །ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་ལ། དུས་གསུམ་དུ་གཤེགས་པའི་རྒྱལ་བ་མ་ལུས་པ་རྣམས་ཀྱི་བསླབ་པ་ལ་རྗེས་སུ་སློབ་པར་བྱེད་ཅིང་། བཟང་པོ་སྤྱོད་པ་ཞེས་པ་ལ། བཟང་པོ་སྤྱོད་པ་ཡོངས་སུ་རྫོགས་བྱེད་ཅིང་། །ཞེས་བྱ་བ་ཡང་དག་པར་སྒྲུབ་པར་བྱེད་པ་ན་ཅི་ཞིག་གི[52]བདག་གིས་བྱ་ཞེ་ན། །ཚུལ་ཁྲིམས་སྤྱོད་པ་དྲི་མེད་ཡོངས་དག་པ། །རྟག་ཏུ་མ་ཉམས་སྐྱོན་མེད་སྤྱོད་པར་ཤོག །ཅེས་བྱ་བ་སྟེ། དཔེར་ན་ཡིད་བཞིན་གྱི་ནོར་བུ་རིན་པོ་ཆེ་ནི་གློ་བུར་གྱི་དྲི་མ་དང་མི་ལྡན་པ་ཉིད་ཀྱིས་དྲི་མ་མེད་པ་དང་། ལུས་ཀྱི་ཉེས་པ་དང་བྲལ་བའི་ཕྱིར་རང་བཞིན་གྱིས་ཡོངས་སུ་དག་པ་ཡིན་ནོ། །

此外，“我随一切如来学［修习普贤圆满行］”[53]等，则指：随学三世所出、将出所有胜者诸佛之学处。对于“普贤行”，则“修习普贤圆满行”，也即正确修习。

50 依东晋本与般若本，仅有第十七至第十九偈，共三偈；若依不空本，则为第十六至第十九偈，共四偈。
51 即第十六至第十九偈。
52 《བེ་》《སྣར་》གིས། 此处依此二版而译。
53 此二句位于般若本译文之第十三偈。

若问：“我应当依何而行？”答：“常得出家修净戒[54]，无垢无破无穿漏。”其义为：正如同摩尼宝，［本质上］并不沾染客尘[55]之染污，所以“无垢”；远离身过失，所以自然就是“净”[56]［戒］。

[168a.4]དེ་ཉིད་ཀྱི་ཕྱིར་མ་ཉམས་པ་དང་སྐྱོན་མེད་པ་ཡིན་ཏེ། འདོད་པ་ཐམས་ཅད་སྐོང་བར་བྱེད་པ་དང་། ཡོངས་སུ་གདུང་བ་ཐམས་ཅད་སེལ་བར་བྱེད་པ་ཡིན་ཞིང་ནད་ཐམས་ཅད་དང་བྲལ་བར་བྱེད་པ་དང་། དུས་མ་ཡིན་པར་འཆི་བ་རབ་ཏུ་ཞི་བར་བྱེད་པ་དང་། གཞན་གྱི་དོན་བསྒྲུབ་པ་ལ་འཇུག་པ་འབབ་ཞིག་ཡིན་ཏེ། དེ་བཞིན་དུ་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་རྣམས་ཀྱི་ཚུལ་ཁྲིམས་ཀྱང་རིན་པོ་ཆེ་དང་འདྲ་བས་རིན་པོ་ཆེ་ཡིན་ཏེ། གློ་བུར་གྱི་ལས་དང་ཉོན་མོངས་པའི་དྲི་མ་དང་། མ་འདྲེས་པའི་ཕྱིར་དྲི་མ་མེད་པ་དང་། ཉན་ཐོས་དང་རང་སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཐེག་པའི་སེམས་བསྐྱེད་པའི་ལུས་ཀྱི་སྐྱོན་དང་བྲལ་བའི་ཕྱིར་དང་། མེད་ན་མི་འབྱུང་བ་ཉིད་ཀྱིས་རྣམ་པ་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པ་ཉིད་དུ་སེམས་བསྐྱེད་པ་རིན་པོ་ཆེའི་རང་བཞིན་ཡིན་པའི་ཕྱིར། ཀུན་ནས་ཡོངས་སུ་དག་པ་དང་། བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་བསླབ་པ་ཐམས་ཅད་ལ་གུས་པར་བྱེད་པ་ཉིད་ཀྱིས་ལྟུང་བ་ཀུན་དུ་མི་སྤྱོད་པའི་ཕྱིར་ན་བསླབ་པ་མ་ཉམས་པས་མ་ཉམས་པ་དང་། འདས་པའི་ཡུལ་ཉམས་སུ་མྱོང་བ་ལ་ལྟོས་ནས་སྲེད་པ་སྐྱེ་ཞིང་མ་འོངས་པའི་སྐྱེ་བ་ལ་ཡང་འདིར་བདག་ཉིད་དུ་མངོན་པར་དགའ་བ་དང་། ད་ལྟར་བྱུང་བ་ལ་ལྷག་པར་ཞེན་པའི་སྲེད་པ་སྟེ་དུས་གསུམ་པའི་སྲེད་པས་སྟོན་པར་བྱེད་པ་འདི་དག་གིས་ཙུང་ཞིག་ཀྱང་སྐྱོ་བ་མེད་པའི་ཕྱིར་སྐྱོན་མེད་པ་ཡིན་ཞིང་ས་བཞིན་དུ་སངས་རྒྱས་དང་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་ཡོན་ཏན་ཐམས་ཅད་ཀྱི་རྟེན་དུ་གྱུར་པའི་ཕྱིར་དང་། འགྲོ་བའི་འདོད་པ་ཐམས་ཅད་ཡོངས་སུ་སྐོང་བའི་ཕྱིར་ཡོངས་སུ་གདུང་བ་ཐམས་ཅད་སེལ་ཞིང་ནད་ཐམས་ཅད་སེལ་བ་དང་། ལྷ་དང་མི་རྣམས་སུ་དཔག་ཏུ་མེད་པའི་ཚེ་བསྒྲུབ་པ་དང་། གཞན་གྱི་དོན་བསྒྲུབ་པ་ལ་འཇུག་པ་ལ་འཇུག་པ་འབབ་ཞིག་ཏུ་གྱུར་པ་ཡིན་ནོ། །

因为如此（戒律圆满清净），所以“无破”且“无穿漏”，而能满一切所欲，毕竟遣除一切热恼，亦能远离一切“忧患”[57]，究竟平息非时死，完全趣入（实践）成就利他［之事］。同样地，诸菩萨的戒律亦如珍宝，所以珍贵——因为不与业垢、烦恼垢相混杂，远离声闻与独觉乘发心的“身过失”，并且具有不可或缺的特质，所以其本质为［趣向］一切智智之珍贵发心，因此完全清净；又，由于恭敬一切菩萨学处，所以不会造作［菩萨］堕罪，学处无有退失，故称为“无破”（无退失、无衰损）。受用已过去之对境，心相对（相应）地生起爱染；对于未来的“生”也如此［起贪心］，这就是“喜乐爱”；对于现在正在发生者的［贪爱］，则为“耽着爱”——这些合称为三时之爱。［菩萨对于］以三时之爱而宣说

[54] 不空本作“戒行无垢恒清净”，与原文较为贴近。

[55] 客尘：原文写做 གློ་བུར，梵文做 *āgantuka*，义为本无而新添的、暂时的。吉藏所造《胜鬘宝窟》卷三：“‘客尘烦恼’者，是性成烦恼。望推本性净心之旧，故说之为‘客’；又，无始无明，自心分别所作，无有真实，故名为‘客’。坌污称‘尘’。”（CBETA, T37, no. 1744）

[56] 不空本作“恒清净”。

[57] 忧患：原文写做“病”。原文出于第十五偈，译文则位于第十六偈。

的这些［过患］，皆无丝毫疲厌，所以说“无穿漏”[58]；又，［菩萨之戒律］有如田地，能做一切诸佛菩萨功德之所依；能满一切众生之所欲，毕竟遣除一切热恼与于一切忧患，必定能于一切人天之中，趣行成就无量寿，亦能趣行成办利他之事。

[168b.2]ངེས་པའི་ཚིག་གིས་ལུས་དང་སེམས་ཀྱི་གདུང་བ་ཐམས་ཅད་སེལ་བར་བྱེད་པའི་ཕྱིར་ན་བསིལ་བར་གྱུར་པ་ཉིད་ཀྱིས་ན་ཚུལ་ཁྲིམས་སོ། །

从词的定义而言，由于能除身心热恼，故而清凉，以此而名为“尸罗”[59]（戒律）。

[168b.3]ཚུལ་ཁྲིམས་སྤྱོད་པ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་ཚུལ་ཁྲིམས་ཉིད་སྤྱོད་པ་ཡིན་པས་ཚུལ་ཁྲིམས་སྤྱོད་པ་སྟེ་སྤྱད་པས་ན་སྤྱོད་པའོ། །རྣམ་པ་དེ་ལྟ་བུའི་ཚུལ་ཁྲིམས་སྤྱོད་པ་དྲི་མེད་པ་ཡོངས་སུ་དག་པ་མ་ཉམས་པ་སྐྱོན་མེད་པ་ལ་བྱང་ཆུབ་ཀྱི་བར་དུ་རྟག་ཏུ་སྤྱོད་པར་ཤོག་ཅིག་ཅེས་བྱ་བ་སྟེ། འདི་ནི་བྱང་ཆུབ་ཀྱི་སེམས་མི་བརྗེད་པའི་རྒྱུ་གཉིས་པ་ཡིན་ནོ། །

所谓“戒行”[60]：由于戒律本身即是所行（修行），故称“戒行”。由于是“所行”［之事］，故称为“行”。祈愿：能常行持这样的“无垢恒清净”[61]的“戒行”，“无破”且“无穿漏”。这便是不忘菩提心的第二因。

18.

devarutebhi ca nāgarutebhiryakṣakumbhāṇḍamanuṣyarutebhiḥ /

yāni ca sarvarutāni jagasya sarvaruteṣvahu deśayi dharmam // 18 //

[263b.5]ལྷ་ཡི་སྐད་དང་ཀླུ་དང་གནོད་སྦྱིན་སྐད། །གྲུལ་བུམ་དག་དང་མི་ཡི་སྐད་རྣམས་དང་། །

འགྲོ་བ་ཀུན་གྱི་སྒྲ་རྣམས་ཇི་ཙམ་པར། །ཐམས་ཅད་སྐད་དུ་བདག་གིས་ཆོས་བསྟན་ཏོ། །

【东晋】（无）

【般若】天龙夜叉鸠盘荼，乃至人与非人等，所有一切众生语，悉以诸音而说法。

---

58 不空本作“无孔隙”。

59 尸罗：原文写做ཚུལ་ཁྲིམས，梵文做 *śīla*，又音译做尸怛罗，义为戒。《大乘义章》卷一：“言尸罗者，此名清凉，亦名为戒：三业炎非焚烧行人，事等如热，戒能防息，故名清凉。清凉之名。正翻彼也。”（CBETA, T44, no. 1851）

60 此处依不空本以配合注释。

61 此处依不空本以配合注释。

【不空】天语龙语夜叉语，鸠盘荼语及人语，所有一切群生语，皆以诸音而说法。

19-1.

ye khalu pāramitāsvabhiyukto bodhiyi cittu ma jātu vimuhyet / 19-1

[263b.5]ངེས་ཤིང་ཕ་རོལ་ཕྱིན་ལ་རབ་བརྩོན་ཏེ། །བྱང་ཆུབ་སེམས་ནི་ནམ་ཡང་བརྗེད་མ་གྱུར། །

【东晋】（无）

【般若】勤修清净波罗蜜，恒不忘失菩提心。

【不空】妙波罗蜜常加行，不于菩提心生迷。

[168b.4]ལྷ་ཡི་སྐད་དང་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་ནི་ལྷ་རྣམས་ལ་ལྷའི་སྐད་ཀྱིས་སོ། །ཀླུ་དང་གནོད་སྦྱིན་དང་གྲུལ་བུམ་དང་མི་རྣམས་ལ་ནི་དེའི་སྐད་དེ་སྒྲ་རྣམས་ཀྱིས་སོ། །མདོར་ན། འགྲོ་བ་ཀུན་གྱི་སྒྲ་རྣམས་ཇི་ཙམ་པ། །དེ་དང་དེ་དག་གིས་དེ་དག་ལ་དེ་ལྟར་སོ་སོར་བྱང་ཆུབ་ཀྱི་བར་དུ་དམ་པའི་ཆོས་བསྟན་ཏོ་ཞེས་བྱ་བ་འདི་ནི་བྱང་ཆུབ་ཀྱི་སེམས་མི་བརྗེད་པའི་རྒྱུ་གསུམ་པ་ཡིན་ནོ། །

“天语”[62]等：对于诸天，便用天语；对于龙、夜叉、鸠盘荼及众人，则使用其“语”（原注：音声）。总而言之，“所有一切众生语，悉以诸音……”，也就是用各种［语言］，如是个别向彼等“而说法”，直至［证得］菩提。[“悉以诸音而说法”］便是不忘菩提心的第三因。

[168b.5]ངེས་ཤིང་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་ལ་ངེས་པ་ནི་རྒྱུད་འཇམ་པའོ། །ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པ་ནི་སྦྱིན་པ་ལ་སོགས་པ་བཅུའོ། །དེ་དག་ལ་བརྩོན་པ་ནི་བདག་ཉིད་ཐམས་ཅད་ཀྱིས་རྣམ་པ་ཐམས་ཅད་དུ་གྲིམས་ཤིང་ཡིད་མི་སྐྱོ་བའོ། །

对于“勤修［清净波罗蜜］”[63]等获得决定，即相续柔和；“［清净］波罗蜜”指布施等十度；“勤修”彼等，是指衷心地于一切种中（在所有情况下）都投入其中且不厌倦。

[168b.6]ནམས་ཀྱང་ [64] ཞེས་བྱ་བ་ནི་བྱང་ཆུབ་ཀྱི་སེམས་བྱང་ཆུབ་ཀྱི་སྙིང་པོའི་བར་དུ་ནམ་ཡང་བརྗེད་པར་མ་གྱུར་ཅིག་པ་སྟེ། འདི་ནི་རྒྱུ་བཞི་པའོ། །

[62] 此处依不空本“天语龙语夜叉语”以配合注释。

[63] 原文写做 ངེས་ཤིང，有承上启下的意味，表示假设或条件句，或当“而且…”解。于汉文古译中，皆未将之译出，此处若依注释生硬地译出，既无必要，又无法对应至古译，于读者并无益处；又，此处文字因系表达引用某段经文之意，因此翻译注释时，采用了般若本中对应该句的句首做为替代。特此说明。

[64] 疑为 ནམ་ཡང 之讹，此处依之而译。若依原始拼法 རྣམས་ཀྱང，义为“诸…等亦…”，则与前后文不合，其义亦未反映于梵文本之中，显然不妥。然而，各刻版皆做此 རྣམས་ཀྱང。待考。

“恒［不忘失］”是愿：直至［证得］菩提藏（佛果），永远都不会忘失菩提心——这是［不忘菩提心之］第四因。

19-2.

ye 'pi ca pāpaka āvaraṇīyāsteṣu parikṣayu bhotu aśeṣam // 19 -2 //

[263b.6]སྡིག་པ་གང་རྣམས་སྒྲིབ་པར་གྱུར་པ་དག །དེ་དག་མ་ལུས་ཡོངས་སུ་བྱང་བར་ཤོག །

【东晋】悉远离生死，诸魔烦恼业。（19-20）

【般若】灭除障垢无有余〔，一切妙行皆成就〕。

【不空】所有众罪及障碍，悉皆灭尽无有余。

[168b.7]ཚིགས་སུ་བཅད་པ་ཕྱེད་དང་བཞི་པོ་འདི་དག་གིས་ནི་བྱང་ཆུབ་ཀྱི་སེམས་ཀྱི་མི་མཐུན་པའི་ཕྱོགས་སུ་གྱུར་པའི་སྒྲིབ་པ་གང་ཡིན་པ་དེ་དག་གི་གཉེན་པོ་བསྟན་པར་མཛད་པ་ཡིན་ནོ། །

藉由［以下］四偈半［的内容］，宣说会成为菩提心相违事的任何盖障之对治。

[168b.7]དེ་ནི་ཚིགས་སུ་བཅད་པ་ཕྱེད་ཀྱིས་མི་མཐུན་པའི་ཕྱོགས་སྤང་བ་བསྟན་པ་ནི། སྡིག་པ་གང་རྣམས་སྒྲིབ་པར་གྱུར་པ་དག །ཅེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་གང་གསུངས་པ་ཡིན་ནོ། །

现以半偈宣说断除相违事，即于“所有众罪及障碍”[65]等中所说。

[169a][169a.1]སྡིག་པ་གང་རྣམས་བྱང་ཆུབ་སེམས་ལ་བར་དུ་གཅོད་པར་བྱེད་པའི་སྒྲིབ་པར་གྱུར་པ་དེ་དག་ཐམས་ཅད་དུ་ཐམས་ཅད་མ་ལུས་པར་ཡོངས་སུ་བྱང་བར་སྤྲེ་སྤྱང་བར་ཤོག་ཅིག་ཅེས་པའོ། །

凡是罪过，都是能够障碍菩提心的“障垢”。愿能将之“灭除无有余”（悉皆净除，无一遗余），也就是“愿悉能断除”之义。

三、无染加行愿

20.

karmatu kleśatu mārapathāto lokagatīṣu vimuktu careyam /

padma yathā salilena aliptaḥ sūrya śaśī gaganeva asaktaḥ // 20 //

[263b.6]ལས་དང་ཉོན་མོངས་བདུད་ཀྱི་ལས་རྣམས་ལས། །གྲོལ་ཞིང་འཇིག་རྟེན་འགྲོ་བ་རྣམས་སུ་ཡང་། །

65 此处依不空本以配合注释。般若本仅作“障垢”一词。

ཇི་ལྟར་པདྨ་[66]ཆུས་མི་ཆགས་པ་བཞིན། །ཉི་ཟླ་ནམ་མཁའ་ཐོགས་པ་མེད་ལྟར་སྤྱད། །

【东晋】悉远离生死，诸魔烦恼业，犹日处虚空，莲花不着水。（19-20）

【般若】于诸惑业及魔境，世间道中得解脱，犹如莲华不着水，亦如日月不住空。

【不空】于业烦恼及魔境，世间道中得解脱，犹如莲华不着水，亦如日月不着空。

[169a.2]དེ་ནི་རྣམ་པ་གསུམ་མ་གོས་པའི་སྦྱོར་བ་རྒྱུ་རྣམ་པ་གསུམ་པོ་གང་ལས་གང་དུ་ཇི་ལྟར་ཞེས་བྱ་བས་གསུངས་པ་ནི། ལས་དང་ཉོན་མོངས་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པའོ། །

现在说 [十六项支分愿之] 第三项：无染加行。[普贤菩萨] 以三种因——“从何 [出生]”、“[出生] 为何者”、“如何 [出生]”——而说，即是“于诸惑业〔及魔境〕”等。

[169a.2]རྣམས་ལས་ཞེས་བྱ་བ་ནི་ལས་དང་ཉོན་མོངས་པ་དང་བདུད་ཀྱི་ལས་རྣམས་ལས་ཏེ། ལས་འདི་ཡང་ཁྱད་པར་མེད་པའི་ཕྱིར་ན་དགེ་བ་དང་མི་དགེ་བ་དང་མི་གཡོ་བ་རྣམ་པ་གསུམ་གང་ཡང་གཟུང་ངོ་། །

所谓“于诸……”是指：“于诸”业、“惑”（烦恼）及“魔境”之中。由于这个 [广义的]“业”[本身] 并没有区别，所以善、不善、不动 [业] 等三者皆适用。

[169a.3]དེ་ལ་མི་དགེ་བའི་ལས་དང་ཉོན་མོངས་པ་བདུད་ཀྱི་ལས་རྣམས་ལས་གྲོལ་བ་ནི་དེ་དག་གིས་མ་གོས་པར་འཇིག་རྟེན་གྱི་འགྲོ་བ་ལ་སོགས་པ་རྣམས་སུ་རྟག་ཏུ་སྤྱོད་དོ། །

其中（三种业当中），是从“于”（从）诸不善“业”中“得解脱”，并“于诸”烦恼及业中“得解脱”，也就是不被那些所玷污，而常行持于“世间道中”（世间诸众生等）。

[169a.3]ཅི་དང་འདྲ་བར་ཞེ་ན། ཇི་ལྟར་པདྨ་ཆུས་མི་ཆགས་པ་བཞིན། །ཞེས་བྱ་བ་སྟེ། དཔེར་ན་པདྨ་ཆུར་སྐྱེས་པ་ཆུས་མི་གོས་པ་དེ་བཞིན་དུ་བདག་ལས་དང་ཉོན་མོངས་པ་དང་བདུད་ཀྱི་ལས་ལ་སོགས་པ་འཇིག་རྟེན་གྱི་ཆོས་རྣམས་ཀྱིས་མ་གོས་པར་རོ། །

若问：“[这种情形] 像是什么呢？”答：“犹如莲华不着水。”譬如莲花从水中生，但却不沾水。同样地，我也不受“诸惑业及魔境”等世间法所沾染。

---

[66] D4377 པདྨ

[169a.4]དེ་བཞིན་དུ་དགེ་བ་དང་མི་གཡོ་བའི་ལས་རྣམས་སུ་ཆགས་པ་མེད་པ་སྟེ། རྣམ་པར་སྨིན་པའི་འབྲས་བུ་ལ་མི་ལྟོས་པར་དེ་བཞིན་འགྲོ་བ་མཐའ་དག་ལ་ཕན་པ་དང་བསྒྲུབ་པའི་དོན་ཉིད་འབའ་ཞིག་ཏུ་སྤྱོད་པར་བྱ་སྟེ་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་སྤྱོད་པ་ལ་ཞེས་ཁོང་ནས་དབྱུང་ངོ་། །

此外，于诸善业与不动业，也无所“着”（碍着）——也就是不在意果报，只管行持饶益、成就一切众生之事，这也就补充了“[一心入] 于菩萨行……”的意思。

[169a.5]ཅི་འདྲ་བར་ཞེ་ན། ཉི་ཟླ་ནམ་མཁར་ཐོགས་པ་མེད་ལྟར་ཞེས་བྱ་བ་སྟེ། དཔེར་ན་ཉི་མ་དང་ཟླ་བ་དག་འཇིག་རྟེན་ན་ཡིད་བཞིན་གྱི་ནོར་བུ་ལྟར་གཞན་གྱི་དོན་བྱེད་པ་ལ་རོ་གཅིག་ཏུ་འཇུག་པའི་ཕྱིར་རང་གི་དོན་ལ་ཆགས་པ་ཕྲ་མོ་ཡང་མེད་པར་ཉིན་དང་མཚན་མོ་ནམ་མཁའ་ལ་རྒྱུ་བ་དེ་བཞིན་དུ་སྤྱོད་པའོ། །

问：“[这种情形] 像是什么呢？”答：“亦如日月不着空。”譬如在世间当中，日月就像摩尼宝，能平等一味利益其他众生的道理，[菩萨] 对于自利全然无所“着”（贪着），行持 [利他之事] 就如空中的日夜（日月）交替 [不息] 那般。

[169a.6]དེ་ལ་བདུད་ཅེས་བྱ་བ་ནི་དགེ་བའི་བར་ཆད་བྱེད་ཅིང་བྱང་ཆུབ་ཀྱི་གེགས་སུ་གྱུར་པ་ལམ་དམ་པ་ལས་ལྡོག་པར་བྱེད་པ་ཡིན་ནོ། །

其中，所谓的“魔”，能中断善法，障碍菩提，并且 [使人] 从正道中退堕者。

[169a.7]དམ་པའི་ངེས་ཚིག་ནི་ཆོས་ནི་དམ་པ་ཡིན་ལ་ཆོས་ཀྱི་འཚོ་བ་འགོག་པར་བྱེད་པའི་ཕྱིར་གསོད་པར་བྱེད་པས་ན་བདུད་ཅེས་བརྗོད་དོ། །དེའི་ལས་ནི་རྒྱུས་ཕན་པའི་དངོས་པོ་ལས་ཕྱིར་ཕྱོགས་པའོ། །

“正”的词汇定义为：“法即正真”，而 [魔] 能阻碍佛法的生活方式，所以是谋害 [正法之生活] 者，故称为“魔”。其“境”（业 / 作用）即是：以之为因，便会罔顾有益之事。

四、饶益众生愿

21.

sarvi apāyadukhāṃ praśamanto sarvajagat sukhi sthāpayamānaḥ /

sarvajagasya hitāya careyaṃ yāvata kṣetrapathā diśatāsu // 21 //

[263b.7]ཞིང་གི་ཁྱོན་དང་ཕྱོགས་རྣམས་ཇི་ཙམ་པར། །ངན་སོང་སྡུག་བསྔལ་རབ་ཏུ་ཞི་བར་བྱེད། །

བདེ་བ་དག་ལ་འགྲོ་བ་ཀུན་འགོད་ཅིང་། །འགྲོ་བ་ཐམས་ཅད་ལ་ནི་ཕན་པར་སྤྱད། །

【东晋】遍行游十方，教化诸群生，除灭恶道苦，具足菩萨行。

【般若】悉除一切恶道苦，等与一切群生乐，如是经于刹尘劫，十方利益恒无尽。

【不空】诸恶趣苦愿寂静，一切群生令安乐，于诸群生行利益，乃至十方诸刹土。

[169a.7]རྣམ་པ་བཞི་པ་འདི་དང་ཕ་རོལ་ཏུ་སེམས་བསྐྱེད་མ་ལུས་པ་ལ་ཕན་འདོགས་པ་ནི་ཞིང་གི་ཕྱོགས་དང་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་གང་གསུངས་པ་ཡིན་ནོ། །

这第四项［愿］以及对于无余波罗蜜多发心能有所帮助，正是“［悉除一切恶道苦］……十方〔利益恒无尽〕……”所说之义。

[169b][169b.1]འགྲོ་བའི་ངན་སོང་གི་སྡུག་བསྔལ་ངན་སོང་གསུམ་གྱིས་དབྱེ་བ་ཅན་ཐམས་ཅད་རབ་ཏུ་ཞི་བྱེད་ཅིང་ངོ་། །ཅིའི་ཕྱིར་ངན་སོང་གི་སྡུག་བསྔལ་ཁོ་ན་ཞི་བར་བྱེད་པར་གསུངས་ཤེ་ན། དེ་དག་ནི་ཤིན་ཏུ་གདུང་བར་བྱེད་པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་གཙོར་ཉེ་བར་བླངས་པ་ཡིན་ཏེ། འཁོར་བའི་སྡུག་བསྔལ་ཐམས་ཅད་ཉིད་ཞི་བར་བྱེད་པ་ཞེས་བྱ་བར་རིག་པར་བྱའོ། །

能够“悉除”（毕竟息灭）众生分为三类的“一切恶道苦”。若问：“为何独说‘悉除恶道苦’呢？”答：因为那些［痛苦］十分折磨人，是故，以此为主［而说］，当知此为“［愿］能寂灭一切轮回苦”之义。

[169b.2]ཕྱལ་དུ་བྱུང་བའི་བདེ་བ་དག་ལ་འགྲོ་བ་ཀུན་འགོད་པ་ནའོ། །ཇི་ཞིག་བྱེད་ཅེ་ན། འགྲོ་བ་ཐམས་ཅད་ལ་ནི་ཕན་ཕྱིར་སྤྱད་དེ། ཡིད་སྐྱོ་བ་མེད་པར་སྦྱོར་བ་གཞན་མེད་པར་བླ་ན་མེད་པའི་ཡེ་ཤེས་ཐོབ་པར་བྱེད་པའི་དོན་དུ་ཞེས་བྱ་བའི་དོན་ཏོ། །སྤྱད་པ་ནི་འབད་པར་བྱ་བའོ། །

愿能“等与一切群生”最上之“乐”。若问：“如何达成呢？”答：这是为了饶益一切众生而行，也即“别无其他，唯有不厌倦加行（修行），这是为了能够证得无上智”的意思。“［愿］与”[67]字则是“愿能精勤”的意思。

[169b.3]དུས་ཇི་སྲིད་དུ་ཞེ་ན། ཞིང་གི་ཕྱོགས་དང་ཕྱོགས་རྣམས་ཇི་ཙམ་པར། །ཞེས་བྱ་བ་སྨོས། ཇི་ཙམ་པར་ཞེས་པ་ནི་ཇི་སྲིད་དུའོ། །ཞིང་གི་ཕྱོགས་ཞེས་བྱ་བ་ནི་སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཞིང་ཇི་སྲིད་པའི་ཕྱོགས་རབ་ཏུ་རྒྱུགས་དང་རྒྱན་ཏེ་སྐབས་བརྒྱད་ལས་68འབྱུང་བའོ། །ཕྱོགས་རྣམས་ཞེས་བྱ་བ་ནི་ཕྱོགས་བཅུ་པ་རྣམས་སུ་སྟེ་དེ་སྲིད་དུ་སྤྱད་ཅེས་འབྲེལ་ཏོ། །

问：“直至何时？”答：“乃至十方诸刹土。”[69]所谓的“乃至”就是“直到…

[67] 与：原文写 སྤྱད，系 སྤྱོད 的未来式，表示希愿、应当如何如何的意思，也就是“愿能……而行”，也即“成就利益”、“行饶益事”之义。此处依般若本，不空本则做“令…”，义即致令安乐。二译用词虽有异，其义则相同。

[68] 《པེ་》《སྣར་》ལས། 此处依此二版而译。

[69] 般若本仅做“十方”。此处依不空本以配合注释。

的时候”[70]。所谓“诸刹土”，是指遍行并庄严一切佛刹的范围[71]，一个个分位（包括时间与空间）延续下去。“十方”（诸方），就是“于十方”的意思，与“……行〔利益〕，乃至……”[72]（愿能行持…，直至…）相呼应。

五、铠甲愿

22.

sattvacariṃ anuvartayamāno bodhicariṃ paripurayamāṇaḥ /

bhadracariṃ ca prabhāvayamānaḥ sarvi anāgatakalpa careyam // 22 //

[263b.7]བྱང་ཆུབ་སྤྱོད་པ་ཡོངས་སུ་རྫོགས་བྱེད་ཅིང་། །སེམས་ཅན་རྣམས་ཀྱི[73]སྤྱོད་དང་མཐུན་པར་འཇུག །

བཟང་པོ་སྤྱོད་པ་དག་ནི་རབ་སྟོན་ཅིང་། །མ་འོངས་བསྐལ་པ་ཀུན་ཏུ་སྤྱོད་པར་གྱུར། །

【东晋】虽随顺世间，不舍菩萨道，尽未来际劫，具修普贤行。

【般若】我常随顺诸众生，尽于未来一切劫，恒修普贤广大行，圆满无上大菩提。

【不空】常行随顺诸众生，菩提妙行令圆满，普贤行愿我修习，我于未来劫修行。

[169b.4]རྣམ་པ་ལྔ་པ་ནི་གོ་ཆའོ། །དེ་ཡང་རྣམ་པ་གསུམ་སྟེ། སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཆོས་ཡོངས་སུ་རྫོགས་པར་བྱེད་པ་དང་། སེམས་ཅན་གྱི་སྤྱོད་པ་དང་མཐུན་པར་འདུག་པ་དང་། དམ་པའི་ཆོས་རབ་ཏུ་སྦྱིན་པའི་སྒོ་ནས་ཏེ། བྱང་ཆུབ་སྤྱོད་པ་ཡོངས་སུ་རྫོགས་བྱེད་ཅིང་། །ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་གང་གསུངས་པ་ཡིན་ནོ། །

第五项为铠甲［愿］。这也分三类：（一）圆成一切佛法、（二）随顺众生之行、（三）广施正法。即“圆满无上大菩提”等所说。

（一）圆成一切佛法

[169b.5]བྱང་ཆུབ་སྤྱོད་པ་ཡོངས་སུ་རྫོགས་བྱེད་ཅིང་། །ཞེས་བྱ་བ་ལ། བྱང་ཆུབ་ཀྱི་དོན་དུ་སྤྱོད་པ་ནི་བྱང་ཆུབ་སྤྱོད་པ་སྟེ། དེ་ཡོངས་སུ་རྫོགས་པར་བྱེད་པ་ནི་སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཆོས་རྣམས་སྒྲུབ་པར་བྱེད་ཅིང་ཞེས་བྱ་བའི་དོན་ཏོ། །

“菩提妙行令圆满”[74]意指：为了［证得］菩提而行，即是菩提行；令其圆满，也就是能成就佛陀一切诸法的的意思。

[70] 在此是指“直至穷尽十方时”。此处与般若本“如是经于刹尘劫”意思较为接近。东晋本与不空本皆未谈到时间。

[71] 此处与东晋本“遍行游十方”意思较为接近。

[72] 般若本做“〔利益〕恒无尽”。此处依不空本以配合注释。

[73] D4377 དག་གི།

[74] 依不空本以配合注释。般若本做“圆满无上大菩提”。

（二）随顺众生之行

[169b.6]སྐྱེ་བ་དང་སྐྱེ་བར་སེམས་ཅན་རྣམས་ཀྱི་སེམས་ཀྱི་སྤྱོད་པ་རྣམས་ཤེས་པར་བྱས་ནས། རང་བཞིན་གྱིས་རྒྱུ་མེད་ཅིང་འགྲོགས་ན་བདེ་བས་དེ་དག་དང་མི་མཐུན་པ་མེད་པར་རྗེས་སུ་མཐུན་པར་འཇུག་པའོ། །

［“我常随顺诸众生”（随顺众生行），意思是：］于生生世世，了知诸众生之心行，自然而然且不需理由，便能与之相处，无不随顺彼等。

（三）广施正法

[169b.7]བཟང་པོ་སྤྱོད་པ་དག་ནི་རབ་སྟོན་ཅིང་། །ཞེས་བྱ་བ་ལ་འདིར་བཟང་པོ་སྤྱོད་པ་ནི་ཆོས་སྟོན་པའི་རང་བཞིན་ཡིན་པར་བཟུང་སྟེ། རབ་ཏུ་སྟོན་པར་བརྗོད་པར་འདོད་པའི་ངག་ལས་བཟང་པོ་སྤྱོད་པར་བཏགས་པའི་ཕྱིར་ན། དེ་འགྲོ་བ་ལ་རབ་ཏུ་སྟོན་པ་དང་བརྗོད་པ་དང་གསོལ་བར་བྱེད་ཅིང་། མ་འོངས་པ་བསྐལ་པ་ཕྱི་མའི་མཐར་ཐུག་པ་ཀུན་དུ་ཡིད་ཡོངས་སུ་མི་སྐྱོ་བར་སྤྱོད་པར་གྱུར་ཞེས་བྱ་བ་དང་།

“恒修普贤广大行”。在此，普贤行的本质是就说法而言的——由于希望口出宣流法音之语，所以取名为普贤行。因此，广为众生宣讲、解说、禀报，表示：乃至“尽于未来一切劫”都会毫无疲厌地这么“修行”（行持）。

六、会遇同行菩萨愿

23.

ye ca sabhāgata mama caryāye tebhi samāgamu nityu bhaveyyā /

kāyatu vācatu cetanato vā ekacari praṇidhāna careyam // 23 //

[264a.1]བདག་གིས[75]སྤྱོད་དང་མཐུན[76]པར་གང་སྤྱོད་པ། །དེ་དག་དང་ནི་རྟག་ཏུ་འགྲོགས་པར་ཤོག །

ལུས་དང་ངག་རྣམས་དང་ནི་སེམས་ཀྱིས་ཀྱང་། །སྤྱོད་པ་དག་དང་སྨོན་ལམ་གཅིག་ཏུ་སྤྱད། །

【东晋】若有同行者，愿常集一处，身口意善业，皆悉令同等。

【般若】所有与我同行者，于一切处同集会，身口意业皆同等，一切行愿同修学。

【不空】所有共我同行者，共彼常得咸聚会，于身口业及意业，同一行愿而修习。

[170a][170a.1]རྣམ་པ་དྲུག་པ་ལུས་དང་ངག་དང་ཡིད་ཀྱི་སྤྱོད་པ་དང་སྨོན་ལམ་གྱིས་སྐལ་བ་མཉམ་པའི་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་དང་འགྲོགས་པ་ནི། བདག་གི་སྤྱོད་དང་མཚུངས་པར་ལྡན་པ[77]ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་གང་གསུངས་པ་ཡིན་ནོ། །

---

[75] D4377 གི།

[76] D4377 མཚུངས།

[77] 藏译偈颂做 བདག་གིས་སྤྱོད་དང་མཐུན་པར་གང་སྤྱོད་པ།

第六项是结交在身口意的所行、发愿方面都有同等缘分的菩萨，即［普贤菩萨］所说“所有与我同行者”等。

[170a.2]བདག་གི་སྤྱོད་དང་སྨོན་ལམ་བཅས་ལ་སྐལ་བ་མཚུངས་པ་ཡི་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་དེ་[170a.3]དག་དང་ནི་རྟག་ཏུ་འགྲོགས་པར་ཤོག་སྙམ། ཇི་སྲིད་བྱང་ཆུབ་ཀྱི་བར་དུ་ལྷན་ཅིག་གནས་པར་གྱུར་ཅིག་པའོ། །

“与我同行”就是所有在行持（修行）方面相同的任何所行——亦即发愿：“愿能常与彼等同等修行的菩萨‘于一切处同集会’”，或者：“愿［与彼等菩萨］同居一处，直至菩提！”

[170a.3]ལུས་དང་ངག་རྣམས་དང་ནི་ཡིད་ཀྱིས་ཀྱང་། །དེ་དག་ཉིད་དང་ལྷན་ཅིག་ཏུ་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་སྤྱོད་པ་གཅིག་པ་སྨོན་ལམ་གཅིག་ཏུ་སྤྱད་དེ་ཀུན་ནས་ཉོན་མོངས་པ་ཅན་མ་ཡིན་པར་གནས་པར་བྱའོ། །

愿能“身口意业皆同等”，并且与彼等一起行持相同的菩萨“行”，发相同的“愿”（一切行愿同修学）。

七、令善知识欢喜愿

24.

ye 'pi ca mitrā mama hitakāmā bhadracarīya nidarśayitāraḥ /

tebhi samāgamu nityu bhaveyyā tāṃśca ahaṃ na virāgayi jātu // 24 //

[264a.2]བདག་ལ་ཕན་པར་འདོད་པའི་གྲོགས་པོ་དག །བཟང་པོ་སྤྱོད་པ་རབ་ཏུ་སྟོན་པ་རྣམས། །

དེ་དག་དང་ཡང་རྟག་ཏུ་ཕྲད་པར་ཤོག །དེ་དག་བདག་གིས་ནམ་ཡང་ཡིད་མི་དབྱུང་78། །

【东晋】若遇善知识，开示普贤行，于此菩萨所，亲近常不离。

【般若】所有益我善知识，为我显示普贤行，常愿与我同集会，于我常生欢喜心。

【不空】所有善友益我者，为我示现普贤行，共彼常得而聚会，于彼皆得无厌心。

[170a.4]རྣམ་པ་བདུན་པ་ཕན་པའི་བསམ་པས་ཆོ་བར་བསྟན་པ་སྒྲུབ་པ་དག་གིས་དགེ་བའི་བཤེས་གཉེན་མཉེས་པར་བྱེད་པའི་སྨོན་ནས་ནི། བདག་ལ་ཕན་པར་འདོད་པའི་གྲོགས་པོ་གང་། །ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་རྣམས་ཀྱིས་གང་གསུངས་པ་ཡིན་ནོ། །

第七项［分支之愿］为：以饶益心而宣说［教法］、修行等，藉此令善知识欢喜。也正是［普贤菩萨］所说“所有益我善知识”等。

78 D4377 མིད་དབྱུང་།

[170a.4]གྲོགས་པོ་གང་དག་ཕན་པར་འདོད་ཅིང་བཟང་པོ་སྤྱོད་པ་རབ་ཏུ་སྟོན་པར་བྱེད། འཆད་པར་བྱེད་ལ་ཆོས་སྨྲ་བར་བྱེད་པ་དེ་དག་དང་ཡང་བདག་ལྷན་ཅིག་རྟག་ཏུ་ཕྲད་པར་ཏེ་ཉེ་བར་གནས་པར་ཤོག་ཅིག་པའོ། །

凡是“益我”并且“为我显示普贤行”的“善知识”——［“显示”］义为讲解、说法，皆“常愿与我同集会”（常能与之相会），“同集会”的意思就是安住于近处。

[170a.5]དེ་དག་ཀུང་བདག་གིས་ནམས་ཀུང་སྐྱེ་འགའི་ཚེ་ཡང་ཡིད་མི་འབྱུང་སྐྱེ་ཙུང་ཟད་ཙམ་སུན་པར་ཡང་མི་བྱའི། །ཇི་སྲིད་བྱང་ཆུབ་ཀྱི་བར་དུ་གཏན་དུ་རྗེས་སུ་མཐུན་པར་འཇུག་པར་བྱའོ། །

愿我对彼等“何时”[79]——无论任何时刻——都“无厌心”[80]，也就是不会有丝毫烦厌。并且总是能随顺于彼等，直至菩提。

八、现前面见如来愿

25.

saṃmukha nityamahaṃ jina paśye buddhasutebhi parīvṛtu nāthān /

teṣu ca pūja kareya udārāṃ sarvi anāgatakalpamakhinnaḥ // 25 //

[264a.3]སངས་རྒྱས་སྲས་ཀྱིས་བསྐོར་བའི་མགོན་པོ་རྣམས། །མངོན་སུམ་རྟག་ཏུ་བདག་གིས་རྒྱལ་བ་བལྟ། །

མ་འོངས་བསྐལ་པ་ཀུན་ཏུ་མི་སྐྱོ་བར། །དེ་དག་ལ་ཡང་མཆོད་པ་རྒྱ་ཆེར་བགྱི། །

【东晋】常见一切佛，菩萨众围绕，尽未来际劫，悉恭敬供养。

【般若】愿常面见诸如来，及诸佛子众围遶，于彼皆兴广大供，尽未来劫无疲厌。

【不空】常得面见诸如来，与诸佛子共围绕，于彼皆兴广供养，皆于未来劫无倦。

[170a.6]རྣམ་པ་བརྒྱད་པ་དུས་རིང་པར་མཆོད་པའི་བྱ་བས་མི་སྐྱོ་བར་དེ་བཞིན་གཤེགས་པར་མངོན་དུ་གྱུར་པ་ནི། སངས་རྒྱས་སྲས་ཀྱིས་བསྐོར་བའི་མགོན་པོ་རྣམས། །ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པའོ། །

第八项［分支之愿］：由于不因长期供养而感到疲厌，因此现前面见如来，也就是“［愿常面见］诸如来，及诸佛子众围遶”等。

[79] 何时：原文写做 ནམས་ཀུང，通 ནམ་ཡང，表示“无论何时”。在汉文古译中，透过前后文便已经表达出此义，因此皆略去不译。

[80] 般若本做“于我常生欢喜心”，与不空本“于彼皆得无厌心”意思相反，此处依不空本以配合注释。

[170a.7]ཕྱོགས་བཅུ་པོ་རྣམས་ཐམས་ཅད་དུ་རྒྱལ་བ་སངས་རྒྱས་བཅོམ་ལྡན་འདས་མགོན་པོ་ཞེས་བྱ་བ་འགྲོ་བའི་གཉེན་གཅིག་ཏུ་གྱུར་པ་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་ཚོགས་ཀྱིས་ཀུན་ནས་བསྐོར་བ་རྣམས་རྟག་ཏུ་ཐོགས་པ་མེད་པའི་མིག་གིས་མངོན་སུམ་དུ་ཞེས་བྱ་བ་མངོན་དུ་ཕྱོགས་ཤིང་མངོན་དུ་གྱུར་པར་བལྟ་བར་བགྱི་ཞིང་། དེ་དག་ལ་ཡང་སོ་སོར་སྐད་ཅིག་རེ་རེ་ལ་རྣམ་པ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་མཆོག་དང་ལྡན་པའི་མཆོད་པ་ནམ་མཁའི་ལྟར་ཡངས་པ་རྒྱ་ཆེན་པོར་གྱུར་པ་ཆོས་ཀྱིས་[81]དབྱིངས་ཁྱབ་པ་དག་བགྱིའོ། །

所有十方胜者诸佛世尊，即所谓“依怙”[82]，也就是众生唯一的亲友，受到菩萨众所“围遶”。愿能以无碍之眼，“面见”彼等，也就是面向彼等、现前而见，在每一刹那，以一切种最上供养，于彼等一一“兴”起犹如虚空、穷尽法界的“广大供”等。

[170b][170b.1]དུས་ཇི་སྲིད་དུ་ཞེ་ན། མ་འོངས་བསྐལ་པ་ཀུན་དུ་མི་སྐྱོ་བར། །ཞེས་བྱ་བ་སྟེ། ཕྱི་མའི་མཐའི་མུར་ཐུག་པ་མ་འོངས་པའི་བསྐལ་པ་ཐམས་ཅད་དུ་སྐྱོ་བ་མེད་པའི་ཡིད་དང་ལྡན་པས་བགྱི་བའོ། །

问：“直至何时？”答：“尽未来劫无疲厌。”也即穷尽未来，于一切“未来劫”中都以“无疲厌”之心而为之。

九、圆满受持正法愿

26.

dhārayamāṇu jināna saddharmaṃ bodhicariṃ paridīpayamānaḥ /

bhadracariṃ ca viśodhayamānaḥ sarvi anāgatakalpa careyam // 26 //

[264a.3]རྒྱལ་བ་རྣམས་ཀྱི་དམ་པའི་ཆོས་འཛིན་ཅིང་། །བྱང་ཆུབ་སྤྱོད་པ་ཀུན་ཏུ་སྣང་བར་བྱེད། །

བཟང་པོ་སྤྱོད་པ་རྣམ་པར་སྦྱོང་བ་[83]ཡང་། །མ་འོངས་བསྐལ་པ་ཀུན་ཏུ་སྤྱོད་པར་བགྱི། །

【东晋】守护诸佛法，赞叹菩萨行，尽未来劫修，究竟普贤道。

【般若】愿持诸佛微妙法，光显一切菩提行，究竟清净普贤道，尽未来劫常修习。

【不空】常持诸佛微妙法，皆令光显菩提行，咸皆清净普贤行，皆于未来劫修行。

[170b.2]རྣམ་པ་དགུ་པ་འཛིན་པ་དང་སྟོན་པར་བྱེད་པའི་བྱ་བ་དག་གིས་དམ་པའི་ཆོས་ཡོངས་སུ་འཛིན་པའི་རྒྱལ་བ་རྣམས་ཀྱི་དམ་ཆོས་འཛིན་པ་དང་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་གང་གསུངས་པ་ཡིན་ནོ། །

第九项［分支之愿］，即是［普贤菩萨］以忆持与宣说等作为，而说“愿持诸

81 《པེ་》《སྣར་》ཀྱི། 此处依此二版而译。

82 依怙：原文写做 མགོན་པོ，梵文做 *nāthān*，义为守护者、怙主，佛的代称之一，古代常以通名“佛”或“如来”译之，或译为依、依护、救护、依怙法、依持、依处。

83 D4377 སྤྱོང་བ།

佛微妙法”（圆满受持正法诸位胜者（佛陀）的正法）等。

[170b.3]དུས་གསུམ་གྱི་རྒྱལ་བ་ཐམས་ཅད་ཀྱིས་བསྟན་པའི་ཆོས་གསུང་རབ་ཡན་ལག་བཅུ་གཉིས་པོ་གང་ཡིན་པ་དེ་དག་གཟུངས་ཀྱི་སྟོབས་ཀྱིས་འཛིན་པར་བྱེད་པ་ཡང་དག་པར་འཛིན་པར་བྱེད་པ་དང་། ཆོས་སྟོན་པའི་རང་བཞིན་གྱིས་བྱང་ཆུབ་སྤྱོད་པ་འགྲོ་བ་ལ་ཀུན་དུ་སྣང་བར་བྱེད་ཅེས་བྱ་བ་ཡང་དག་པར་འཆད་པར་བྱེད་ཅིང་ངོ་། །

三世一切诸佛（胜者）所宣说之法，无论是十二分教的哪一部，愿都能以总持之力加以忆持、圆满受持，并藉宣说正法之本质，对众生“光显一切菩提行”——也即为众生正说［微妙法］。

[170b.4]འདིར་ཡང་བྱང་ཆུབ་སྤྱོད་པ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་དེ་སྟོན་པར་བྱེད་པའི་ཚིག་ལ་བརྗོད་པ་ཡིན་ནོ། །

在此，所谓“菩提行”所指称的是表达其义（菩提之义）之文词。

[170b.4]བཟང་པོ་སྤྱོད་པ་རྣམ་པར་སྦྱོང་བ་ནི། །ཞེས་བྱ་བ་ལ། བཟང་པོ་སྤྱོད་པ་ནི་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་སྤྱོད་པ་ཡིན་ཏེ། དེ་རྣམ་པར་སྦྱོང་བ་ནི་དྲི་མ་མེད་པར་བྱེད་པ་ཡིན་པས། མ་འོངས་བསྐལ་པ་ཀུན་དུ་སྟེ་དུས་རིང་པོར་བྱེད་པས་མ་ལུས་རྣམས་སུ་སྤྱད་པར་བགྱི་ཞེས་བྱ་བ་ནི་འབད་པར་བགྱི་བའོ། །

“究竟清净普贤道”[84]当中，“普贤道”就是菩萨行，而将之清净意味着令其无垢。愿以此“尽未来劫”——表示时间久长——而“修习”，无一遗余，也就是愿能勤行［菩萨行］。

十、获无尽藏愿

27. sarvabhaveṣu ca saṃsaramāṇaḥ puṇyatu jñānatu akṣayaprāptaḥ / prajñaupāyasamādhivimokṣaiḥ sarvaguṇairbhavi akṣayakośaḥ // 27 // [264a.4]སྲིད་པ་ཐམས་ཅད་དུ་ནི་[85]འཁོར་བ་ན། །བསོད་ནམས་ཡེ་ཤེས་དག་ནི་མི་ཟད་རྙེད། ། ཐབས་དང་ཤེས་རབ་ཏིང་འཛིན་རྣམ་ཐར་དང་། །ཡོན་ཏན་ཀུན་གྱི་མི་ཟད་མཛོད་དུ་གྱུར། ། 【东晋】 虽在生死中，具无尽功德，智慧巧方便，诸三昧解脱。

[84] 不空本做“咸皆清净普贤行”，与注释较贴近。然而般若本的文义相去亦不远，故仍采用般若本。

[85] D4377 ཡང་།

【般若】我于一切诸有中，所修福智恒无尽，定慧方便及解脱，获诸无尽功德藏。

【不空】于诸有中流转时，福德智慧得无尽，般若方便定解脱，获得无尽功德藏。

[170b.5]རྣམ་པ་བཅུ་པ་བསོད་ནམས་དང་ཡེ་ཤེས་ལ་སོགས་པ་རྙེད་པས་ན་མི་ཟད་པའི་མཛོད་ཐོབ་པ་ནི། སྲིད་པ་ཐམས་ཅད་དུ་ཡང་འཁོར་བ་ན། །ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་གང་གསུངས་པ་ཡིན་ཏེ། འདོད་པ་ལ་སོགས་པའི་སྲིད་པ་ཐམས་ཅད་དུ་ཡང་སེམས་ཅན་གྱི་དོན་གྱི་དབང་གིས་འཁོར་བ་སྟེ་སྐྱེ་བ་ན་བསོད་ནམས་དང་ཡེ་ཤེས་དག་ནི་མི་ཟད་རྙེད་དེ་ཟད་མི་ཤེས་པ་དང་ལྡན་པར་གྱུར་ཅིག །དེ་བཞིན་དུ་ཐབས་དང་། ཤེས་རབ་དང་། ནམ་མཁའ་མཛོད་དང་། དྲི་མ་མེད་པའི་ཕྱག་རྒྱ་ལ་སོགས་པའི་ཏིང་ངེ་འཛིན་རྣམས་དང་། དེ་བཞིན་དུ་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་རྣམ་པར་ཐར་པའི་སྙིང་རྗེ་ཆེན་པོ་དང་། དྲི་མ་མེད་པ་དང་། སྒྱུ་མའི་རྣམ་པ་ལ་སོགས་པ་རྣམས་ནས་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་ཡོན་ཏན་ཐུན་མོང་དང་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པ་རྣམས་ཀྱི་མི་ཟད་མཛོད་དེ། འགྲོ་བ་ཐམས་ཅད་ལ་ཕན་པ་དང་། བདེ་བ་བསྐྱེད་པའི་དོན་དུ་ཡོན་ཏན་ཟད་མི་ཤེས་པའི་གཞིར་གྱུར་ཅིག་ཅེས་བྱ་བའོ། །

第十项［分支之愿］：获得福德与智慧等，而获无尽藏，也就是“于诸有中流转时”[86]等所说。于欲界等［三界、］一切诸有中，愿为了众生之义利而“流转”——也就是出生。与此同时，愿能获得无尽——无有穷尽——的福德与智慧。同样地，愿得方便、智慧、虚空藏、无垢印等诸三昧，还有从菩萨毕竟解脱之大悲、无垢、如幻行相，如此等所生的菩萨共及不共诸功德，这样的“无尽藏”。也就是：愿能利益一切众生；为令安乐出生，愿能成为无尽藏之根本。

十一、趣入愿

28.

ekarajāgri rajopamakṣetrā tatra ca kṣetri acintiya buddhān /

buddhasutāna niṣaṇṇaku madhye paśyiya bodhicarim caramāṇaḥ // 28 //

[264a.5]རྡུལ་གཅིག་སྟེང་ན་རྡུལ་སྙེད་ཞིང་རྣམས་ཏེ། །ཞིང་དེར་བསམ་གྱིས་མི་ཁྱབ་སངས་རྒྱས་རྣམས། །

སངས་རྒྱས་སྲས་ཀྱི་དབུས་ན་བཞུགས་པ་ལ། །བྱང་ཆུབ་སྤྱོད་པ་སྤྱོད་ཅིང་བལྟ་བར་བགྱི། །

【东晋】一一微尘中，见不思议刹，于一一刹中，见不思议佛。

【般若】一尘中有尘数刹，一一刹有难思佛，一一佛处众会中，我见恒演菩提行。

【不空】如一尘端如尘刹，彼中佛刹不思议，佛及佛子坐其中，常见菩提胜妙行。

[171a][171a.1]རྣམ་པ་བཅུ་གཅིག་པ་ནི་འཇུག་པའོ། །དེ་ཡང་རྣམ་པ་བརྒྱད་དེ། འདི་ལྟ་སྟེ། སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཞིང་བལྟ་བ་ལ་འཇུག་པ་རྣམ་པ་གཉིས་དང་།

སངས་རྒྱས་ཀྱི་གསུང་ལ་འཇུག་པ་དང་།

86 此处依不空本以配合注释。

དེ་བཞིན་གཤེགས་པའི་ཆོས་ཀྱི་འཁོར་ལོ་བསྐོར་བ་ལ་འཇུག་པ་དང་།

བསྐལ་པའི་འཇུག་པ་ལ་འཇུག་པ་དང་།

དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་ལ་བལྟ་བ་དང་།

དེའི་སྤྱོད་ཡུལ་ལ་འཇུག་པ་དང་།

སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཞིང་མངོན་པར་བསྒྲུབ་པ་ལ་འཇུག་པ་དང་།

དེ་བཞིན་གཤེགས་པའི་ཐད་དུ་འགྲོ་བ་ལ་འཇུག་པ་ནི་བརྒྱད་པའོ། །

第十一项［分支之愿］又分为八项：

（一） 面见并趣入佛土；

（二） 趣入佛语；

（三） 趣入如来法轮；

（四） 趣入历劫流转：

（五） 面见如来；

（六） 入彼（如来）行境；

（七） 趣入成就（出现、出生）佛土；

（八） 趣入往诣如来。

（一）面见并趣入佛土愿

28.

ekarajāgri rajopamakṣetrā tatra ca kṣetri acintiya buddhān /

buddhasutāna niṣaṇṇaku madhye paśyiya bodhicarim caramāṇaḥ // 28 //

[264a.5]རྡུལ་གཅིག་སྟེང་ན་རྡུལ་སྙེད་ཞིང་རྣམས་ཏེ། །ཞིང་དེར་བསམ་གྱིས་མི་ཁྱབ་སངས་རྒྱས་རྣམས། །

སངས་རྒྱས་སྲས་ཀྱི་དབུས་ན་བཞུགས་པ་ལ། །བྱང་ཆུབ་སྤྱོད་པ་སྤྱོད་ཅིང་བལྟ་བར་བགྱི། །

【东晋】一一微尘中，见不思议刹，于一一刹中，见不思议佛。

【般若】一尘中有尘数刹，一一刹有难思佛，一一佛处众会中，我见恒演菩提行。

【不空】如一尘端如尘刹，彼中佛刹不思议，佛及佛子坐其中，常见菩提胜妙行。

29.

evamaśeṣata sarvadiśāsu bālapatheṣu triyadhvapramāṇān /

buddhasamudra tha kṣetrasamudrānotari cārikakalpasamudrān // 29 //

[264a.6]དེ་ལྟར་མ་ལུས་ཐམས་ཅད་ཕྱོགས་སུ་ཡང་། །སྐྲ་ཙམ་ཁྲོན་ལ་དུས་གསུམ་ཚད་སྙེད་ཀྱིས87། །

སངས་རྒྱས་རྒྱ་མཚོ་ཞིང་རྣམས་རྒྱ་མཚོ་དང་། །བསྐལ་པ་རྒྱ་མཚོར་སྤྱོད་ཅིང་རབ་ཏུ་འཇུག །

【东晋】见如是十方，一切世界海，一一世界海，悉见诸佛海。

【般若】普尽十方诸刹海，一一毛端三世海，佛海及与国土海，我遍修行经劫海。

【不空】如是无量一切方，于一毛端三世量，佛海及与刹土海，我入修行诸劫海。

[171a.3]དེ་ལ་སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཞིང་བལྟ་བ་ལ་འཇུག་པ་རྣམ་པ་གཉིས་ནི། རྡུལ་གཅིག་སྟེང་ན་རྡུལ་སྙེད་ཞིང་རྣམས་ཏེ། །ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པའི་ཚིགས་སུ་བཅད་པ་གཉིས་ཀྱིས་གང་གསུངས་པ་ཡིན་ཏེ། རྡུལ་གཅིག་ཉིད་ཀྱི་སྟེང་ན་ཕྱོགས་བཅུ་དུས་གསུམ་དུ་སོན་པའི་སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཞིང་གི་རྡུལ་དང་མཉམ་པའི་སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཞིང་དེ་རྣམས་དང་། ཞིང་དེར་ཞེས་བྱ་བ་ཞིང་དང་ཞིང་རྣམས་སུ་བསམ་གྱིས་མི་ཁྱབ་ཅེས་བྱ་བ་བསམ་དུ་མེད་ཅིང་བསམ་པ་ལས་འདས་པའོ། །

其中，面见并趣入佛土这二者，即“一尘中有尘数刹”等二偈（第 28-29 偈）所说。就在一微尘之上，就有十方三世诸佛刹尘数的佛土。“彼中”[88]则指各个刹土（一一刹），其中，一切皆“难思”，也就是无法思议、超越思惟［境界］。

[171a.5]སངས་རྒྱས་བཅོམ་ལྡན་འདས་རྣམས་སངས་རྒྱས་སྲས་ཀྱི་ཞེས་བྱ་བ་ནི་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་རྣམས་ཀྱི་དབུས་ན་བཞུགས་པ་ཞེས་བྱ་བ་བཞུགས་པར་གྱུར་པ་རྣམས་ལ་བལྟ་བར་བགྱི་ཞེས་འབྲེལ་ཏེ་བྱང་ཆུབ་སྤྱོད་པ་སྤྱོད་ཅིང་ཞེས་བྱ་བ་ནི་བྱང་ཆུབ་ཀྱི་སྤྱོད་པ་སྒྲུབ་པར་བྱེད་ཅིང་ངོ་། །བལྟ་བར་བགྱིའོ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་འཇུག་པར་བགྱིའོ། །

“佛及佛子”[89]（诸佛世尊及佛子）是指安住于诸菩萨之中央——愿能面见诸位安住者（佛菩萨）。与此相关者，则是“演（行持）菩提行”，也就是修行菩提行。“我见…”表示愿能趣入［其中］。

[171a.6]གལ་ཏེ་དེ་ལྟ་ཡིན་ན་མི་སྲིད་པ་དོན་དུ་གཉེར་བ་ཉིད་ཀྱིས་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་རྣམས་འབྲས་བུ་མེད་པའི་སྨོན་ལམ་ཉིད་འདེབས་པར་བྱེད་པར་མི་འགྱུར་རམ། འདི་ལྟར་རེ་ཞིག་སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཞིང་གཅིག་ཉིད་རྣམ་པར་དབྱེ་བ་སོ་སོ་དང་བཅས་པ་མ་ལུས་པར་རྡུལ་གཅིག་གི་སྟེང་ན་མཐོང་བ་མི་སྲིད་པ་ཡིན་ན། དེ་ཇི་ལྟར་བགྲང་ལས་འདས་པའི་སངས་རྒྱས་བཅོམ་ལྡན་འདས་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་འཁོར་གྱི་དབུས་ན་བཞུགས་པ་རྣམས་ཀྱིས་གང་བའི་སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཞིང་དུས་གསུམ་དུ་སོན་པའི་སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཞིང་གི་རྡུལ་དང་མཉམ་པ་སོ་སོར་རྣམ་པར་ཕྱེ་བ་རྣམས་རྡུལ་གཅིག

87 D4377 ཀྱི།

88 此处依不空本以配合注释字面意义，但注释的诠释则与般若本所译“一一刹”相同。

89 此处依不空本以配合注释，般若本则做“佛处众会”。

གི་སྟེང་དུ་མཐོང་བར་གྱུར་ཅིག་ཅེས་སྨོན་ལམ་ཇི་ལྟར་འདེབས་པར་བྱེད་ཅེ་ན།

问："若果真如此，那么，由于所追求的是不可能之事，难道不会变成诸菩萨所发的其实是没有结果的愿吗？像这样，每一处个别的佛土都有各自不同的差别种类，这些全都在一处、无有遗漏地在一微尘之上皆可见到，这是不可能的。那么，无数诸佛世尊坐于菩萨大众之中，而其所遍满之佛土，［其数］又等同三世诸佛刹尘数。要发愿这些各自殊异者（佛、菩萨及佛土），皆可见于一微尘之上，这要如何发愿呢？"

[171b][171b.1]དེ་ནི་མ་ཡིན་ཏེ། གང་གི་ཕྱིར་ཇི་ལྟར་བསམ་གྱིས་མི་ཁྱབ་པའི་ལས་ཀྱིས་སྤྲུལ་པའི་འཇིག་རྟེན་གྱི་ཁམས་སྣ་ཚོགས་པ་རྣམས་སྟེང་དང་འོག་དང་ཐད་ཀར་ཡུལ་ཐ་དད་པ་ཡིན་པ་དེ་བཞིན་དུ་བསམ་གྱིས་མི་ཁྱབ་པའི་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་སྤྲུལ་པ་རྣམས་རྡུལ་གཅིག་གི་ཡང་སྟེང་དུ་དེ་ལྟར་ཅི་སྟེ་མི་སྲིད།

བསམ་གྱིས་མི་ཁྱབ་པ་ཉིད་ཀྱང་། །
གང་ཚེ་ནི་མཁས་རྣམས་ལ། །
མཚར་མིན་ཙུང་ཟད་ཡོད་མིན་པ། །
དེ་ཚེ་དབང་པོ་རྣམས་ཀྱིས་ནི། །
རྟོག་པ་ཉིད་ལ་མཚར་ཅི་ཡོད། །
འཇིག་རྟེན་མགོན་པོ་སྐྱོབ་པ་ཡིས། །
བསམ་གཏན་ལས་རྩལ་ཀླུ་རྣམས་དང་། །
སངས་རྒྱས་བདག་ཉིད་ཆེ་རྣམས་ཀྱི། །
བསམ་མི་ཁྱབ་པ་བཞིར་གསུངས་སོ། །

ཞེས་བརྗོད་པ་འཛིན་ནོ། །

答：并非如此。为何呢？举凡不可思议业所化现之种种世界，有上，有下，有正面——境都是相异的。同理，不可思议智慧所化现者，皆在一微尘之上，怎么就不可能了？有道是：

虽云此事难思议，
然智者前虽土石，

无一不是希有事；

同理若因诸根故，

生起分别岂希有？

世间所依救护说：

禅定、业境与诸龙，

佛陀境界等大者，

如是四事难思议。[90]

[171b.3]དེ་ལྟར་ན་མི་སྲིད་པའི་དོན་མ་ཡིན་ཡང་བློ་རྣམ་པར་འགྱུར་བ་མེད་པ་རྣམས་ཀྱིས་སངས་རྒྱས་ཀྱི་གསུང་འདི་ཐམས་ཅད་ལ་དེ་ཁོ་ན་ལྟར་ཡིན་ནོ་སྙམ་དུ་མངོན་པར་དད་པར་བྱའོ། །

因此，[前述之愿] 并非不可能之事，而且内心无变异的众人，应当对于这一切佛语，做此思惟："正是如此！"并更加生起信心。

[171b.4]འདི་ལ་ཤིན་ཏུ་གསལ་བར་རབ་ཏུ་བསྒྲགས་པ་ཡིན་ཏེ།

སངས་རྒྱས་ཀྱི་གསུང་ལྐོག་གྱུར་ལ། །

གང་ཞིག་ཐེ་ཚོམ་སྐྱེད་བྱེད་དེས། །

འདི་ཉིད་དུ་ནི་སྟོང་ཉིད་ལ། །

ཡང་དག་པར་ནི་ཡིད་ཆེས་བྱའོ། །

ཞེས་བྱ་བའོ། །

在此，已将 [文义] 彰显无遗：

于佛隐蔽说，

若人起疑心，

是人于空性，

[90] 此处所引偈颂仅见于本论，但相关内容可见于《大宝积经》卷八十六〈大神变会第二十二之一〉，商主天子对舍利弗所言："一切诸法，若善、不善、无动而动，名大神变。是故，舍利弗！作善业者，生于天上，有大威德，如是善业不可思议。一切众生往来生死亦不可思议。不可思议者，名大神变。如佛所说四种境界不可思议：一者、业境界不可思议，二者、龙境界不可思议，三者、禅境界不可思议，四者、佛境界不可思议。以是义故，说一切法名大神变，不应惊怖。"（CBETA, T11, no. 310）

当起正信解。[91]

[171b.5]འཇིག་རྟེན་ན་ཡང་རེ་ཞིག་ཆུ་དངས་པས་ཁེངས་པའི་སྣོད་ཤིན་ཏུ་ཆུང་ངུའི་ནང་དུ་གཟའ་དང་སྐར་མ་དང་རྒྱུ་སྐར་ལ་སོགས་པས་བརྒྱན་པར་བྱས་པའི་ནམ་མཁའ་ཐམས་ཅད་མཐོང་བ་ཁོ་ནའོ། །

在世上也是如此的。有些时候，装满清水而极小的容器，肯定也能从中看见满天缀满着星辰、星宿与星曜等的天空。

[171b.5]དེ་ཉིད་ཀྱི་ཕྱིར་བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས།
ཆོས་རྣམས་གཟུགས་བརྙན་དང་མཚུངས་ཏེ། །
རབ་རིབ་རྨི་ལམ་མཚན་ཉིད་ཅན། །
སྒྱུ་མ་སྨིག་རྒྱུ་དང་འདྲ་ཞིང་། །
དྲི་ཟའི་གྲོང་ཁྱེར་ལྟ་བུ་ཡིན། །

ཞེས་གསུངས་སོ། །

因此，佛世尊说：

诸法如影像，
性如翳如梦，
如幻如阳焰，
亦如寻香城。[92]

[171b.6]འདིར་ཡང་། གང་ཡང་དུས་གསུམ་དག་གི་ཞིང་བཀོད་པ། །ཞེས་བྱ་བའི་ཚིགས་སུ་བཅད་པ་འདིར[93]ཕྱིར[94]གསལ་བར་བྱའོ། །དེ་

---

[91] 从前后文看，此处文字不似引文，应系作者插入的自创偈文，内容与圣天论师（Aryadeva, circa 3rd）所造《四百论》（*Catuḥśataka* / བཞི་བརྒྱ་པ།）第十二品第五偈（སངས་རྒྱས་ཀྱིས་གསུངས་ལྐོག་གྱུར་ལ། །གང་ཞིག་ཐེ་ཚོམ་སྐྱེ་འགྱུར་བ། །དེ་ཡིས་སྟོང་པ་ཉིད་བརྟེན་ཏེ། །འདི་ཉིད་ཁོ་ནར་ཡིད་ཆེས་བྱ། །）几乎完全一致。该偈译文可见于玄奘所译《广百论本》卷一〈破见品第四〉：“若于佛所说，深事以生疑，可依无相空，而生决定信。”（CBETA, T30, no. 1570）

[92] 此处所引偈颂仅见于本论，但相关内容常见于各处经文。如《大般若波罗蜜多经》卷三百七十八〈无杂法义品六十七之一〉中，佛告须菩提：“善现！菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，安住如梦，如响，如像，如光影，如阳焰，如幻事，如寻香城，如变化事。”（CBETA, T06, no. 220）又，《大方广如来不思议境界经》卷一中，普贤菩萨为德藏菩萨所说开示，与此处更为贴近：“则应思惟：一切诸法如幻、焰，如翳，如影，如像，如梦，如是谛观法性空寂。”（CBETA, T10, no. 301）

[93] 应做 འདི，但各家刻本皆做 འདིར。

[94] 《པེ་》《སྣར་》ཕྱིས། 在此，依此二版而译。

ལྷར་མ་ལུས་ཕྱོགས་རྣམས་ཐམས་ཅད་དུ། །ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་ནི་རྡུལ་གཅིག་གི་སྟེང་དུ་ཇི་ལྟར་དེ་ལྟར་རོ། །

在此，[同样的道理] 也可于清楚见于下文"[于一毛端极微中，] 出现三世庄严刹"（第 34 偈）这一偈颂中。"如是无尽诸方所"[95]（第 34 偈）等，所说的也是"一尘中有……"这般道理。

[171b.7]མ་ལུས་ཕྱོགས་རྣམས་ཐམས་ཅད་དུ་ནི་ཕྱོགས་མ་ཚང་བ་མེད་པ་རྣམས་སུ་འོ། །སྐྲ་ཙམ་ཁྱོན་ལ་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སྐྲའི་ཁྱོན་ནི་སྐྲའི་སྟེང་ངོ་། །འདི་སྐད་དུ་སྐྲ་ཉག་མ་ཙམ་གྱི་གོ་སྐབས་སུ་དུས་གསུམ་གྱི་ཚད་དང་མཉམ་པ་དུས་གསུམ་དུ་གཏོགས་པའི་སངས་རྒྱས་རྒྱ་མཚོ་རྣམས་དང་། དེའི་ཞིང་རྒྱ་མཚོ་རྣམས་སུ་སྤྱོད་ཅིང་ཞེས་བྱ་བ་སྤྱོད་པ་ལ་འཇུག་བཞིན་པས། བསྐལ་པ་རྒྱ་མཚོར་རབ་ཏུ་འཇུག་སྟེ་འཇུག་པར་བྱའོ་ཞེས་བརྗོད་པ་ཡིན་ནོ། །

"普尽十方"即是所有方位，无不齐备。"一一毛端"的"毛端"就是毛的尖端，说的就是在一根毛的空间之中，就有"三世量"[96]（其量同于三世）、属于三世的"佛海"（如海诸佛），"及与国土海"（以及其如海的国土），于此"我遍修行"（行持、修习）——这便是"趣入修行"。以此 [修行]"经劫海"，也即表达"愿能趣入修行 [经劫海]"。

（二）趣入佛语愿

30.

ekasvarāṅgasamudrarutebhiḥ sarvajināna svarāṅgaviśuddhim /

sarvajināna yathāśayaghoṣān buddhasarasvatimotari nityam // 30 //

[264a.6]གསུང་གཅིག་ཡན་ལག་རྒྱ་མཚོའི་སྒྲ་སྐད་ཀྱིས[97]། །རྒྱལ་བ་ཀུན་དབྱངས་ཡན་ལག་རྣམ་དག་པ། །

འགྲོ་བ་ཀུན་གྱི་བསམ་པ་ཇི་བཞིན་དབྱངས། །སངས་རྒྱས་གསུང་ལ་རྟག་ཏུ་འཇུག་པར་བགྱི། །

【东晋】于一言音中，具一切妙音，一一妙音中，具足最胜音。

【般若】一切如来语清净，一言具众音声海，随诸众生意乐音，一一流佛辩才海。

【不空】于一音声功德海，一切如来清净声，一切群生意乐音，常皆得入佛辩才。

[172a][172a.1]སངས་རྒྱས་ཀྱི་གསུང་ལ་འཇུག་པ་ནི། གསུང་གཅིག་ཡན་ལག་རྒྱ་མཚོའི་སྐད་རྣམས་ཀྱིས། །ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་གང་གསུངས་པ་ཡིན་ནོ། །

趣入佛语方面，即是 [普贤菩萨] 所说的"[一切如来语清净，] 一言具众音

[95] 此处依不空本以配合注释。
[96] 此处依不空本以配合注释。
[97] D4377 ཀུན་གྱིས།

声海”等。

[172a.2]ཆོས་སྟོན་པར་མཛད་པའི་དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་གཅིག་གི་གསུང་དབྱངས་རྒྱ་མཚོ་སྒྲ་སྐད་རྣམས་ཏེ། བགྲང་བ་ལས་འདས་པའི་ཉན་པ་པོ་སྐྱེ་བོའི་མོས་པའི་དབྱེ་བ་ཉིད་ལས་གཅིག་པ་ཁོ་ནར་ཚིག་དང་ཡི་གེ་གཞན་དང་གཞན་རྣམས་སུ་ཐ་དད་པ་ཉིད་ཀྱིས་གཞན་དང་གཞན་དུ་གྱུར་པ་རྣམས་ཉན་པའི་སྒོ་ནས་དེ་ཁོ་ན་བཞིན་དུ་ཆོས་སྟོན་པར་མཛད་པ་ཕྱོགས་བཅུ་དུས་གསུམ་དུ་བཞུགས་པ་རྒྱལ་བ་ཀུན་གྱི་དབྱངས་ཀྱི་ཡན་ལག་རྣམ་པར་དག་པ་གང་ཡིན་པས་ཆོས་ཉན་པར་བྱེད་པའི་འགྲོ་བ་དཔག་ཏུ་མེད་པ་ཀུན་གྱི་བསམ་པ་ཇི་ལྟ་བ་བཞིན་དུ་གྱུར་པའི་དབྱངས་སངས་རྒྱས་ཀྱི་གསུང་དེ་ལྟ་བུར་གྱུར་པ་ཡིན་པ་སྟེ། དེ་ལྟར་ཐོས་པའི་རྣ་བས་འཇུག་པར་བགྱི་སྟེ། དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་གཅིག་གི་གསུང་གི་ཡན་ལག་རྒྱ་མཚོའི་སྒྲ་སྐད་དེ་ཉིད་ལ་འཇུག་པར་བགྱིའོ། །

一位说法的如来，其所言的如海音声，其数不能估量，并且随听者的信解差别，而唯有独一（专属于听众语言）的［语言］。至于与其他各种文词殊异者，［佛语］则成为各自相应的［内容］——完全根据听众［的差别］而如实说法。安住十方三世的一切胜者诸佛的音声诸支皆是毕竟清净的，并且“随”（如实依照）无量听法“众生”的心“意”而呈现——佛语即是如此这般。愿能以能闻之耳，如是而趣“入”，也就是愿能趣入如来“一言具众音声海”[98]。

[172a.5]དེ་སྐད་དུ་ཡང་

མོས་པ་སྣ་ཚོགས་ཅན་གྱི་ནི། །
འཁོར་མང་རྣམས་ནི་གནས་པ་ལ། །
གསུང་གཅིག་བཀའ་ནི་སྩལ་པ་ན། །
གསུང་རྣམས་དུ་མར་གོ་འགྱུར་ཞིང་། །
ང་ཡི་ཆེད་དུ་ཡིན་ནོ་ཞེས། །
སྐྱེ་བོ་ཀུན་གྱིས་རྟོགས་འགྱུར་གང་། །
འདི་ལས་ཆེས་རྨད་ཅི་ཡོད་དེ། །
འདི་ལས་ཆེས་མཚར་ཅི་ཞིག་ཡོད། །

ཅེས་གསུངས་པ་དང་།

又有道是：

[98] 此处所引偈颂仅见于本论，其义即“佛以一音演说法，众生随类各得解”。

所在处大众，

信解各不同。

佛出一言音，

各闻种种声，

谓佛为我说，

众皆得解悟，

何有更奇者？

岂有更妙者？

[172a.6]དེ་བཞིན་དུ་འཕགས་པ་སྡོང་པོ་བཀོད་པའི་མདོའི་འཕགས་པ་བྱམས་པའི་རྣམ་པར་ཐར་པ་ལས་ཀྱང་།

འདི་ནི་གང་དག་ཐེག་མཆོག་ལ་གནས་རྨོངས་མེད་དང་། །

བསྐལ་པ་བྱེ་བ་ཁྲག་ཁྲིག་མང་པོ་རྣམས་སུ་ཡང་། །

ངོམས་མེད་སེམས་ཀྱིས་ཕྱོགས་བཅུའི་བདེ་གཤེགས་རྣམས་ཀྱི་ནི། །

ཆོས་སྤྲིན་མཐུན་པར་བྱེད་པ་རྣམས་ཀྱི་གནས་ཡིན་ནོ། །

ཞེས་གསུངས་པ་ཡིན་ཏེ། ཚིགས་སུ་བཅད་པ་སྔ་མ་གཉིས་ཀྱིས་ནི་འཆད་པ་པོའི་ཆེ་བ་དང་། ཚིགས་སུ་བཅད་པ་ཕྱི་མས་ནི་ཉན་པ་པོའི་སྐྱེ་བོའི་ཆེ་བའི་བདག་ཉིད་ཡིན་ནོ། །

同样地，《华严经》的圣弥勒传也说道：

若人住最上成具智慧，

复于多千亿劫心无餍，

求于十方如来之法云，

随顺于彼则为众所依。[99]

从内容而言，透过前二偈来表示说者殊胜，后一偈则是闻者殊胜。

[172b][172b.1]གང་དག་གཅིག་གསུང་ཡན་ལག་རྒྱ་མཚོའི་སྒྲ་སྐད་ལ། །རྒྱལ་བ་ཀུན་དབྱངས་ཡན་ལག་རྣམ་དག་པ། །ཞེས་བདུན་པའི་གཅིག་ཚིག་གི་མཐའ་ཅན་དུ་འདོད་པ་སྟེ་དེ་དག་གིས་ནི་སྟེའི་སྒྲ་ཚིག་གི་ཁ་སྐོང་བ་ཡིན་པར་བལྟ་བར་བྱའོ། །

[99] 此处所引偈颂仅见于本论。依本论所引出处，应系《华严经 .入法界品》的内容，但于该品中，未能得见相关文字。待考。

“一切如来语清净，一言具众音声海”被认为使用了第七格（位格）的单数词素，也就是说：[复数的]“彼等……”中所使用的连接助词，应视为增补的文字。

（三）趣入如来法轮愿

31.

teṣu ca akṣayaghoṣaruteṣu sarvatriyadhvagatāna jinānām /

cakranayaṃ parivartayamāno buddhibalena ahaṃ praviśeyam // 31 //

[264a.7]དུས་གསུམ་གཤེགས་པ[100]རྒྱལ་བ་ཐམས་ཅད་དག །འཁོར་ལོའི་ཚུལ་རྣམས་རབ་ཏུ་བསྐོར་བ་ཡི། །

དེ་དག་གི་ཡང་གསུང་དབྱངས་མི་ཟད་ལ། །བློ་ཡི་སྟོབས་ཀྱིས་བདག་ཀྱང་རབ་ཏུ་འཇུག །

【东晋】甚深智慧力，入无尽妙音，转三世诸佛，清净正法轮。

【般若】三世一切诸如来，于彼无尽语言海，恒转理趣妙法轮，我深智力普能入。

【不空】于彼无尽音声中，一切三世诸如来，当转理趣妙轮时，以我慧力普能入。

[172b][172b.1]ཆོས་ཀྱི་འཁོར་ལོ་བསྐོར་བ་ལ་འཇུག་པ་ནི། དུས་གསུམ་གཤེགས་པ་རྒྱལ་བ་འཁོར་ལོ་ཡི། །ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་གང་གསུངས་པ་ཡིན་ཏེ། དེ་དག་རྣམས་ཐམས་ཅད་ཀྱི་དོན་ཞེས་བྱ་བ་ནི་དུས་གསུམ་གཤེགས་པ་རྒྱལ་བ་རྣམས་ཀྱིའོ། །

入转法轮［愿］，即于“三世一切诸如来”所说。所谓“彼等一切之义”，即是“三世胜者诸佛之……”的意思。

[172b.2]ཅི་འདྲ་བ་རྣམས་ཀྱི་ཞེ་ན། འཁོར་ལོའི་ཚུལ་རྣམས་རབ་ཏུ་སྐོར་མཛད་རྣམས་ཀྱི་གསུང་དབྱངས་མི་ཟད་པ་གང་ཡིན་པ་ཟད་པ་ལས་འདས་པ་དེ་རྣམས་ལ་བློའི་སྟོབས་ཀྱིས་ཞེས་བྱ་བ་ཤེས་པའི་བདག་ཉིད་ཆེ་བས་ཅིག་ཅར་དུ་འཇུག་པར་བགྱི་ཞིང་ཞུགས་པར་བགྱིའོ། །

问：“为何是复数的所有格？”答：正是诸位“恒转理趣妙法轮”者（诸如来）的“无尽语言”。对于无有穷尽的那些［语言］，愿以“慧力”[101]－－也就是能知的殊胜本体，于一时之间“普能入”且住于其中。

[172b.3]ཐབས་གང་དང་གིས་ཆོས་བསྟན་པ་གང་དང་གང་ཡིན་པས་དུས་གང་དང་གང་གི་ཚེ། ཡུལ་གང་དང་གང་དུ་མོས་པ་སྣ་ཚོགས་ཅན་གྱི་སེམས་ཅན་རྣམས་གདུལ་བྱར་གྱུར་པ་དེ་ནི་འདིར་ཚུལ་ཡིན་པར་བལྟའོ། །དབྱངས་ཀྱི་སྒྲ་ནི་འདིར་ཡང་ཚིག་གིས་ཁ་སྐོང་བའི་དོན་དུའོ། །

以何方便说种种法，于种种时［说法］，于各各处［说法］，种种信解之诸众

[100] D4377 བའི།

[101] 般若本做“深智力”。此处依不空本以配合注释。

生皆成为所调伏者——这便应视为此处所说的“理趣”。“音声”[102]一词，在此也是为了添字之用。

（四）趣入历劫流转愿

32.

ekakṣaṇena anāgata sarvān kalpapraveśa ahaṃ praviśeyam /

ye 'pi ca kalpa triyadhvapramāṇāstān kṣaṇakoṭipraviṣṭa careyam // 32 //

[264b.1]མ་འོངས་བསྐལ་པ་ཐམས་ཅད་འཇུག་པར་ཡང་། །སྐད་ཅིག་གཅིག་གིས་བདག་ཀྱང་འཇུག་པར་བགྱི། །

གང་ཡང་བསྐལ་བ་དུས་གསུམ་ཚད་དེ་དག །སྐད་ཅིག་ཆ་ཤས་ཀྱིས་ནི་ཞུགས་པར་སྤྱད། །

【东晋】一切未来劫，悉能作一念，三世一切劫，悉为一念际。

【般若】我能深入于未来，尽一切劫为一念，三世所有一切劫，为一念际我皆入。

【不空】以一刹那诸未来，我入未来一切劫，三世所有无量劫，刹那能入俱胝劫。

[172b.4]བསྐལ་པའི་འཇུག་པ་ལ་འཇུག་པ་ནི། མ་འོངས་བསྐལ་པ་ཀུན་གྱི་བསྐལ་འཇུག་ལ། །ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་གང་གསུངས་པ་ཡིན་ཏེ། ཕྱོགས་བཅུར་གཏོགས་པའི་མ་འོངས་པའི་བསྐལ་པ་ཀུན་གྱི་བསྐལ་འཇུག་ལ་ཞེས་བྱ་བ་བསྐལ་པ་བརྒྱུད་པར་འབྱུང་བ་རྣམས་ལ་མདོར་བསྡུས་ཏེ་བདག་གིས་འཇུག་པར་བགྱིའོ། །

趣入历劫流转，即于“[我能〕深入于未来，尽一切劫〔为一念〕”等所说。属于十方的“未来一切劫”[103]当中的“深入于…劫”，是将历劫流转所出生者加以总结，而愿“我能深入”。

[172b.5]གང་ཡང་བསྐལ་པ་དུས་གསུམ་ཚད་དེ་དག །ཅེས་བྱ་བ་ནི་དུས་གསུམ་གྱི་གྲངས་སྙེད་པ་སྟེ། དེ་དག་ཐམས་ཅད་ཤེས་པའི་སྐད་ཅིག་གི་ཆ་ཤས་ཞེས་བྱ་བ་སྐད་ཅིག་མ་གཅིག་གི་ཕྱོགས་གཅིག་ཏུ་ཞུགས་པར་སྤྱད་པ་བྱེད་དེ་ཞུགས་ཞེས་བྱའོ། །

“三世所有一切劫”是指一切数量同于三世［之劫］——这一切［劫］都属于了知的“一念”（刹那）[104]，也就是趣入于某个特定的“一念”。

（五）面见如来愿　（六）入如来行境愿

33.

[102] 般若本并未译出“音声”一词。此处依不空本以配合注释。
[103] 此处依不空本以配合注释。
[104] 不空本做“刹那”。

ye ca triyadhvagatā narasiṃhāstānahu paśyiya ekakṣaṇena /

teṣu ca gocarimotari nityaṃ māyagatena vimokṣabalena // 33 //

[264b.1]དུས་གསུམ་གཤེགས་པ་མི་ཡི་སེང་གེ་གང་། །དེ་དག་སྐད་ཅིག་གཅིག་ལ་བདག་གིས་བལྟ། །

རྟག་ཏུ་དེ་དག་གི་ནི་སྤྱོད་ཡུལ་ལ། །སྒྱུ་མར་གྱུར་བའི་རྣམ་ཐར་སྟོབས་ཀྱིས་འཇུག །

【东晋】一念中悉见，三世诸如来，亦普分别知，解脱及境界。

【般若】我于一念见三世，所有一切人师子，亦常入佛境界中，如幻解脱及威力。

【不空】所有三世人师子，以一刹那我咸见，于彼境界常得入，如幻解脱行威力。

[172b.6]དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་བལྟ་བ་དང་དེའི་སྤྱོད་ཡུལ་ལ་འཇུག་པ་ནི། དུས་གསུམ་གཤེགས་པ་མི་ཡི་སེང་གེ་གང་། །ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་གང་གསུངས་པ་ཡིན་ཏེ། ཕྱོགས་བཅུ་པོ་རྣམས་ཀྱི་དུས་གསུམ་དུ་གཤེགས་པའི་མིའི་སེང་གེ་སངས་རྒྱས་བཅོམ་ལྡན་འདས་གང་ཡིན་པ་དེ་དག་ཤེས་པའི་སྐད་ཅིག་གཅིག་གིས་བདག་གིས་བལྟ་ཞིང་། དེ་དག་གི་ནི་སྤྱོད་ཡུལ་ཏེ་ཡུལ་ལ་ཡང་འཇུག་པའོ། །

面见如来及入其行境，即“[我于一念见] 三世，所有一切人师子”等所说。十方所有三世的人师子——也即所有诸佛世尊，愿 [我] 能于所知的一刹那间便能面见彼等，并趣入彼等之“所行境”[105]——也即“境界”。

[172b.7]སྒྱུ་མར་གྱུར་པའི་རྣམ་ཐར་སྟོབས་ཀྱིས་ཞེས་བྱ་བ་ནི་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་རྣམ་པར་ཐར་པ་སྒྱུ་མར་གྱུར་པ་ཞེས་བྱ་བ་ཤེས་པའི་རང་བཞིན་ཡིན་ལ་དེའི་སྟོབས་ཀྱིས་རྟག་ཏུ་འཇུག་པའོ། །

“如幻解脱及威力”是指：由于了知菩萨解脱如幻，基于此本质，以此威力而“常入”[佛境界中]。

（七）趣入成就（出现、出生）佛土愿

34.

ye ca triyadhvasukṣetraviyūhāstānabhinirhari ekarajāgre /

evamaśeṣata sarvadiśāsu otari kṣetraviyūha jinānām // 34 //

[264b.2]གང་ཡང་དུས་གསུམ་དག་གི་ཞིང་བཀོད་པ། །དེ་དག་རྡུལ་གཅིག་སྟེང་དུ་མངོན་པར་བསྒྲུབ། །

དེ་ལྟར་མ་ལུས་ཕྱོགས་རྣམས་ཐམས་ཅད་དུ། །རྒྱལ་བ་དག་གི་ཞིང་རྣམས་བཀོད་ལ་འཇུག །

【东晋】于一微尘中，出三世净刹，一切十方尘，庄严刹亦然。

105 所行境：原文写做 སྤྱོད་ཡུལ，梵文做 *gocaraḥ*，义为所行之境界，通常简称为境界（与下文的“境”（ཡུལ）字通用）。此词出现于原偈之中，而三种古译皆直接译为“境界”，是以，此处依字面译为“所行境”，随后的“境”则顺古，译为“境界”。

【般若】于一毛端极微中，出现三世庄严刹，十方尘刹诸毛端，我皆深入而严净。 【不空】所有三世妙严刹，能现出生一尘端，如是无尽诸方所，能入诸佛严刹土。

[173a][173a.1]སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཞིང་མངོན་པར་བསྒྲུབ་པ་ལ་འཇུག་པ་ནི། གང་ཡང་དུས་གསུམ་དག་གི་ཞིང་བཀོད་པ། །ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པས་གང་གསུངས་པ་ཡིན་ཏེ། གང་ཡང་དུས་གསུམ་དག་གི་ཞིང་བཀོད་པ་རྒྱ་མཚོ་དེ་དག་རྡུལ་གཅིག་གི་སྟེང་ན་རྫུ་འཕྲུལ་གྱི་སྟོབས་ཀྱིས་མངོན་པར་བསྒྲུབ་པར་བྱ་ཞིང་།

趣入成就佛土［愿］，即“所有三世妙严刹”[106]等所说——如海“所有三世妙严刹”，皆能以神变力而“出现”（成就）“于一毛端极微中”。

[173a.2]དེ་ལྟར་མ་ལུས་ཕྱོགས་རྣམས་ཐམས་ཅད་དུ། །ཞེས་བྱ་བ་དེ་ནི་དེ་ལྟར་དེ་ཕྱོགས་མ་ལུས་པ་ཐམས་ཅད་དུ་ཞིང་གི་བཀོད་པ་རྣམས་རྡུལ་གཅིག་གི་སྟེང་དུ་དེ་ཁོན་བཞིན་མངོན་པར་བསྒྲུབ་པར་བགྱི་སྟེ་ཤེས་པའི་སྐད་ཅིག་གིས་འཇུག་པར་བྱའོ། །

“如是无尽诸方所”[107]则是指：愿如是于一切方所、无有遗余的“庄严刹”，悉皆如此“出现”（成就）“于一毛端极微中”——这也是于所知刹那间而趣入的。

[173a.3]གལ་ཏེ་རེ་ཞིག་ད་ལྟར་བ་ཉིད་ཀྱི་སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཞིང་གི་རང་བཞིན་དང་། ཚད་དང་། མདོག་དང་། དབྱིབས་ཀྱི་དབྱེ་བས་ཐ་དད་པ་རྣམས་རྡུལ་གཅིག་གི་སྟེང་ན་གནས་པ་ལ་མ་ཡིན་ན། དུས་གསུམ་གྱི་སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཞིང་མ་ལུས་པ་ཕྱོགས་བཅུ་ན་ཡོད་པ་རྣམས་དེ་ཁོན་བཞིན་དུ་རང་བཞིན་ལ་སོགས་པའི་དབྱེ་བས་ཐ་དད་པ་རྣམས་རྡུལ་གཅིག་གི་སྟེང་དུ་བར་མ་ཆོད་ཅིང་མ་འདྲེས་པར་གནས་པ་ཇི་ལྟར་འགྱུར་ཏེ། དེས་ན་འདི་ཇི་ལྟར་ཡིད་ཆེས་པར་བྱ་ཞེ་ན།

问：“假使当下佛土的自性、量、颜色、形状等类别都可造成诸般差异，非能安住‘于一毛端极微中’（于一微尘之上），那么，存在于十方三世的无余诸佛刹，也同样有着由于自性等类别所造成的诸般差异，［这些］又该如何能够无有间断、不相混杂地安住‘于一毛端极微中’？因此，这怎能令人置信呢？”

[173a.4]འདིར་བརྗོད་པ། གང་གི་ཕྱིར་ཡོངས་སུ་མ་རྟུབ་ཅིང་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པ་སྒྱུ་མ་ལྟ་བུ། མ་སྐྱེས་པ། མ་འགགས་པ། སྐྲ་ཤད་ལྟ་བུ་གདོད་མ་ནས་ཞི་བ། རང་བཞིན་གྱིས་ཡོངས་སུ་མྱ་ངན་ལས་འདས་པ། སོས་པ་ཇི་ལྟ་བ་བཞིན་རྟོག་པ་ཙམ་གྱིས་རབ་ཏུ་ཕྱེ་བ་རྣམ་པ་སྣ་ཚོགས་པ་དུ་མའི་རང་བཞིན་གྱི་ཆོས་ཐམས་ཅད་ནི་ལེགས་པར་བསྒོམས་ཤིང་རྣམ་པ་སྣ་ཚོགས་པར་གྱུར་པའི་ཏིང་ངེ་འཛིན་དང་། རྣམ་པར་ཐར་པའི་ཁྱད་པར་རྣམས་ཀྱིས་བསམ་གྱིས་མི་ཁྱབ་པར་ཉེ་བར་དགོད་པར་ནུས་སུ་སྤྱོད་བར་འགྱུར་བ་ན་ལེགས་པར་སློམ་པར་བྱེད་པའོ། །

在此，则这样答道：为何呢？无分别、自性本无、如幻、不生、不灭，如［眼

106 般若本仅做“三世庄严刹”而无“所有”一词，是以此处依不空本以配合注释。
107 般若本仅做“十方尘刹”，且略有添译（“尘”一字），是以此处依不空本以配合注释。

前］发丝之影，本来寂静，自然究竟涅盘，惟随信解而起妄心，继之则有种种分别。对于有此本性之一切诸法，若能善加修习，并依“种种诸相三昧”[108]及种种解脱差别，而有不可思议之叙事与感受，如此便能善加修习。

[173a.6]གནས་འདིར་གསལ་བར་འཇོག་པར་བྱེད་པ་ཡིན་ཏེ། འཇིག་རྟེན་ན་ཡང་འཚེ་བ་མང་བ་ཡིད་ཆེས་པ་ཙམ་ཞིག་ཚུལ་གྱིས་ནུས་པ་བསྐྱེད་པའི་མིག་འཕྲུལ་མཁན་བློ་གྲོས་མཆོག་ཏུ་ཡ་མཚན་པར་བྱེད་པའི་སྒྱུ་མ་སྒྱུབ་པར་བྱེད་པ་རྣམས་མཐོང་བ་ཁོ་ན་ཡིན་པ་དེའི་ཕྱིར། ཇི་སྐད་བརྗོད་པ་འདི་ཐམས་ཅད་ཡིད་ཆེས་པར་བྱ་བ་ཡིན་གྱི། འདི་ལ་ཐེ་ཚོམ་ཙམ་ཞིག་ཀྱང་མི་བྱའོ། །

于此处，则如此明确安立：在世上，虽多有损恼［之事］，但仍有能凭借［观众的］信念而产生能力的幻术师，彼以最令人惊叹的智慧，所能展现出的诸般幻术，都是确实可见的。因此，对于前文所述的这一切（一微尘上有庄严刹等道理）也应当生信，对此毋庸抱持丝毫怀疑。

（八）趣入往诣如来愿

35.

ye ca ānāgata lokapradīpāsteṣu vibudhyana cakrapravṛttim /

nirvṛtidarśananiṣṭha praśāntiṃ sarvi ahaṃ upasaṃkrami nāthān // 35 //

[264b.3]གང་ཡང་མ་བྱོན་འཇིག་རྟེན་སྒྲོན་མ་རྣམས། །དེ་དག་རིམ་པར་འཚང་རྒྱ་འཁོར་ལོ་བསྐོར། །

མྱ་ངན་འདས་པ་རབ་ཏུ་ཞི་མཐའ་སྟོན། །མགོན་པོ་ཀུན་གྱི་དྲུང་དུ་བདག་མཆིའོ། །

【东晋】悉见未来佛，成道转法轮，究竟佛事已，示现入涅盘。

【般若】所有未来照世灯，成道转法悟群有，究竟佛事示涅盘，我皆往诣而亲近。

【不空】所有未来世间灯，彼皆觉悟转法轮，示现涅盘究竟寂，我皆往诣于世尊。

[173b][173b.1]དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་རྣམས་ཀྱི་དྲུང་དུ་འགྲོ་བ་ལ་འཇུག་པ་ནི། གང་ཡང་མ་བྱོན་འཇིག་རྟེན་སྒྲོན་མ་རྣམས། །ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་གང་གསུངས་པ་ཡིན་ཏེ། གང་ཡང་མ་བྱོན་པའི་དུས་ཕྱི་མའི་མཐའི་མུར་ཐུག་པར་གྱུར་པའི་སངས་རྒྱས་བཅོམ་ལྡན་འདས་འཇིག་རྟེན་གྱི་སྒྲོན་མ་ཕྱོགས་བཅུའི་འཇིག་རྟེན་གྱི་ཁམས་ཀྱི་མཐའ་གཏུགས་པ་གཞན་དང་གཞན་ན་བཞུགས་པ་བགྲང་བ་ལས་འདས་པ་སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་སྤྱོད་ཡུལ་དུ་གྱུར་པ་རྣམས་སྐད་ཅིག་སོ་སོར་དུས་མཚུངས་པ་ཁོ་ནར་བླ་ན་མེད་པ་ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་བྱང་ཆུབ་ཏུ་མངོན་པར་རྫོགས་པར་འཚང་རྒྱ་བ་དང་། དེ་བཞིན་དུ་གཞན་དག་དུས་མཚུངས་པ་ཁོ་ནར་ཆོས་ཀྱི་འཁོར་ལོ་བསྐོར་བ་དང་། དེ་བཞིན་དུ་གཞན་དག་མྱ་ངན་འདས་པ་སྟོན་པར་འགྱུར་བ་དེ

---

108 种种诸相三昧：原文做རྣམ་པ་སྣ་ཚོགས་པར་གྱུར་པའི་ཏིང་ངེ་འཛིན，义为能作种种行相的三昧。其义可能通于十地以上的“首楞严三昧（*śūraṃgamasamādhi*/དཔའ་བར་འགྲོ་བའི་ཏིང་ངེ་འཛིན）”，如《摩诃止观》卷二所言：“当知法身亦身、非身、非身非非身，住首楞严，种种示现，作众色像，故名为‘身’。”（CBETA, T46, no. 1911）

དག་གི་དྲུང་དུ་སྣེ། དེས་ན། དེ་དག་རྣམ་པར་འཚང་རྒྱ་འཁོར་ལོ་བསྐོར། །ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་གསུངས་པ་ཡིན་ནོ། །

趣入往诣诸如来［之愿］，即“所有未来照世灯”等所说：极尽“所有未来”的诸佛世尊——“照世灯”，也就是极尽十方世界、安住于他方各处、其数无量的觉悟智慧界者（诸佛），皆同时各各成就阿耨多罗三藐三菩提（“成道”），并于其他时候同转法轮（“转法”），更有“［究竟佛事］示涅盘”者。愿［我］能“皆往诣而亲近”，也即［普贤普萨］所说彼等究竟“成道转法”等。

[173b.4]དེ་དག་ཅེས་བྱ་བ་ནི་དེ་དག་གིས་ཏེ། མངོན་པར་རྫོགས་པར་འཚང་རྒྱ་བ་དང་། དེ་བཞིན་དུ་ཆོས་ཀྱི་འཁོར་ལོ་བསྐོར་བ་དང་། མྱ་ངན་ལས་འདས་པ་སྟོན་པ་དང་། དེ་བཞིན་དུ་འཇིག་རྟེན་གྱི་མགོན་པོ་གཅིག་པུ་པ་དེ་དག་ཀུན་གྱི་ཞབས་དྲུང་དུ། ཡིད་མགྱོགས་ཀྱི་རྫུ་འཕྲུལ་གྱི་སྟོབས་ཀྱིས་ཅིག་ཅར་ལུས་ཀྱི་སྤྲིན་མ་འོངས་ཕྱོགས་བཅུ་ཁྱབ་པར་བྱས་ནས། ནམ་མཁའ་ཁྱབ་པའི་མཆོད་པའི་སྤྲིན་མཆོག་ཏུ་ཁྱད་པར་དུ་འཕགས་པ་བགྲང་བ་ལས་འདས་པ་རྣམས་ཀྱིས་རེ་རེ་ལ་མཆོད་པ་དང་། བསྟོད་པ་འབུལ་བ་དང་། ལན་བརྒྱ་དང་། ལན་སྟོང་དུ་བསྐོར་བ་བྱེད་ཅིང་འཁོར་བ་ཇི་སྲིད་ཀྱི་བར་དུ་བདག་འཆིའོ་ཞེས་བྱ་བ་དུས་མཚུངས་པར་འགྲོ་བའོ། །

“彼皆”[109]表示彼等之所作：现前圆满觉悟（“成道”），还转动法轮（“转法”）、“示涅盘”，并且作为世间唯一的依靠。愿［我］在轮回仍存之时，于彼等一切尊前，以迅疾心意之神变力，一时化现出身云，遍满未来十方［世界］，并以遍满虚空的无量最上殊胜供养云，一一供养彼等，致上赞颂，周匝绕佛百千回——如此同时往诣［诸如来］。

[173b.6]རྣམ་པར་འཚང་རྒྱ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་མངོན་པར་འཚང་རྒྱ་བའོ། །མྱ་ངན་འདས་པ་སྟོན་ཅེས་བྱ་བ་འདི་ལ་རབ་ཏུ་ཞི་མཐའ་ཞེས་བྱ་བས་བཤད་པ་ནི་ཚིག་ཁ་བསྐང་བའི་དོན་དུ་ཡིན་པར་རྟོགས་སོ། །

所谓“成道”就是现前觉悟（成佛）。“示涅盘”在此是以“究竟佛事”[110]（究竟寂静边）加以解说，当知此是添补文字之用。

[173b.6]གཙོ་བོ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་དེ་སྐད་གསུངས་པར་ཟད་ཀྱི། འོན་ཀྱང་ཚུ་རྒྱ་སྣང་བ་ལྷ་ར་དགའ་ལྡན་གྱི་གཞལ་ཡས་ཁང་ན་བཞུགས་པ་དང་། འཆི་འཕོ་བ་སྟོན་པ་དང་། ལྷུམས་ན་ཞུགས་པ་དང་། བལྟམས་པ་དང་། ལྷའི་གམ་དུ་གཤེགས་པ་དང་། བཟོ་དང་སྒྱུ་རྩལ་སྟོན་པ་དང་། ཁབ་ནས་འབྱུང་བ་དང་། རབ་ཏུ་འབྱུང་བ་དང་། དཀའ་བ་སྤྱོད་པ་དང་། བྱང་ཆུབ་ཀྱི་སྙིང་པོར་གཤེགས་པ་དང་། བྱང་ཆུབ་ཀྱི་ཤིང་གི་རྒྱལ་པོའི་དྲུང་དུ་སེང་གེའི་གདན་ལ་བཞུགས་ནས་བདུད་བཏུལ་བའི་དུས་རྣམས་སུ་ཡང་དེ་དག་གི་ཞབས་དྲུང་དུ་དེ་ཁོ་ན་ལྟར་དུས་གཅིག་པར་ཉེད་མཆི་བའོ། །

---

109 此处依不空本以配合注释。

110 不空本做“究竟寂”。

［普贤菩萨］仅说了这些（仅举成道、转法、示涅盘三例），是因为以其为主。除此之外，还有如同水面月影般，住于兜率天宫、示现去世与迁转、入胎、降生、至天仙前（得仙人授记）、示现工巧技艺、舍俗、出家、苦行、至金刚场、坐于菩提树王下狮子座以及降魔。在那些时刻，愿［我］必能同时亲诣彼等尊前。

[174a.2]དེ་སྐད་དུ་ཡང་།

གང་ཕྱིར་སེམས་ཅན་གཞལ་མེད་རྣམས། །

སོ་སོར་འཇིག་རྟེན་ཁམས་རྣམས་སུ། །

སྐད་ཅིག་སྐད་ཅིག་འཚང་རྒྱ་དེས། །

ཞུམ་པ་དང་དུ་བླང་མི་བྱ། །

ཞེས་གསུངས་སོ། །

［其义］也与此说呼应：

何故？无量诸众生，

乃于各各世界中，

一一刹那觉者成，

是故不应心沮瘁。[111]

[111] 此处所引偈颂仅见于本论，其义与《大方广佛华严经》卷二十二〈金刚幢菩萨十回向品第二十一之九〉相近：“众生数等，一切诸佛，于一念中，悉成正觉。”（CBETA, T09, no. 278）

十二、力愿

36.

ṛddhibalena samantajavena jñānabalena samantamukhena /

caryabalena samantaguṇena maitrabalena samantagatena // 36 //

[264b.4]ཀུན་ཏུ་མྱུར་བའི་རྫུ་འཕྲུལ་སྟོབས་རྣམས་དང་། །ཀུན་ནས་སྒོ་ཡི་ཐེག་པའི་སྟོབས་རྣམས་དང་། །

ཀུན་ཏུ་ཡོན་ཏན་སྤྱོད་པའི་སྟོབས་རྣམས་དང་། །ཀུན་ཏུ་ཁྱབ་པ་བྱམས་པ་དག་གི་སྟོབས། །

【东晋】神力遍游行，大乘力普门，慈力覆一切，行力功德满。

【般若】速疾周遍神通力，普门遍入大乘力，智行普修功德力，威神普覆大慈力。

【不空】以神足力普迅疾，以乘威力普遍门，以行威力等功德，以慈威力普遍行。

[174a.2]རྣམ་པ་བཅུ་གཉིས་པ་ནི་སྟོབས་སོ། །དེ་ཡང་རྣམ་པ་བཅུ་སྟེ། ཀུན་དུ་མྱུར་བའི་རྫུ་འཕྲུལ་སྟོབས་རྣམས་དང་། །ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་གང་གསུངས་པ་ཡིན་ནོ། །གྲུབ་པས་ན་རྫུ་འཕྲུལ་ཏེ་ཡང་དག་པར་གྲུབ་ཅིང་འདོད་པ་ཇི་ལྟ་བ་བཞིན་རྫོགས་པར་བྱེད་པའི་ཆོ་འཕྲུལ་ཞེས་བྱ་བའི་དོན་ཏོ། །

第十二项 [分支之愿] 是力 [愿]，其中也分为十项，也即“速疾周遍神通力”等所说。由于已成就，故为“神通”——也就是真实成就并且能如实圆满所欲的神变。

[174a.3]རྫུ་འཕྲུལ་ཆོ་འཕྲུལ་ཡིན་ནོ་ཞེས་ཇི་ལྟར་རྟོགས་ཤེ་ན། སེམས་ཅན་སོ་སོ་བ་རྣམས་ཀྱི་ཡིད་འཕྲོག་ཅིང་མགུ་བར་བྱེད་པས་ན་ཆོ་འཕྲུལ་ཡིན་ནོ། །དེའི་སྟོབས་ནི་དོན་ཡོད་པ་ཉིད་དོ། །

若问：“该如何理解‘神通即神变’呢？”答：由于吸引、满足不同众生，故为神变，其力必不空耗。

[174a.4]ཀུན་དུ་མྱུར་བའི་ཞེས་བྱ་བ་ནི་ཇི་ལྟར་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་གཞན་གྱིས་མི་འགྲོ་བས་ཀུན་དུ་རྒྱུ་བའི་རྫུ་འཕྲུལ་གྱིས་ཅིག་ཅར་ཕྱོགས་བཅུར་འགྲོ་བ་དེ་བཞིན་དུའོ། །

“速疾周遍”：相较而言，其他菩萨所不能前往，而能以周游各处的神通，于一时之间前往十方者即是。

[174a.4]ཐེག་པའི་སྟོབས་ཀྱིས་ཞེས་བྱ་བ་ནི་ཐེག་པ་ཆེན་པོའི་སྟོབས་ཀྱིས་ཏེ་འདིས་འགྲོ་བར་བྱེད་པས་ན་ཐེག་པའོ། །

“以乘威力”[112]是指：以“大乘力”。也就是说，藉此（大乘力）而能前往 [十

[112] 此处依不空本而译以配合引文的字面意义。般若本则依意译，写做“大乘力”，呼应注释的内

方]。

[174a.5]ཐེག་པ་ཡང་ཡིན་ལ་ཆེན་པོ་ཡང་ཡིན་པས་ཐེག་པ་ཆེན་པོ་ཡིན་པའམ། ཡང་ན་སངས་རྒྱས་དང་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་ཆེན་པོ་རྣམས་ཀྱི་ཐེག་པ་ཡིན་པས་ཐེག་པ་ཆེན་པོའོ། །

既是“乘”且“大”，故称“大乘”。另一说法为：是诸佛与菩萨摩诃萨众的“乘”，所以是“大乘”。

[174a.5]དེའི་རང་བཞིན་ཅི་ཡིན་ཞེ་ན། སངས་རྒྱས་ཀྱི་བྱང་ཆུབ་ཐོབ་པར་བྱེད་པའི་ལམ་ཡིན་ཏེ། ཐེག་པ་ཆེན་པོ་ནི་བསོད་ནམས་དང་ཡེ་ཤེས་ཞེས་བྱ་བ་ཉིད་ཡིན་ནོ། །ཡང་ན་ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པས་113དང་བཅས་པ་ཐེག་པ་ཆེན་པོ་ཡིན་ནོ། །དེའི་སྟོབས་ནི་ཐོགས་པ་མེད་པ་ཉིད་དང་། མི་མཐུན་པའི་ཕྱོགས་ཀྱིས་མི་ཐུབ་པ་ཞེས་བྱ་བའི་དོན་ཏོ། །

问：“其（大乘的）本质为何？”答：[大乘] 是能令证得佛菩提之道——也就是说，大乘就是福德与智慧。另一说法为：由于波罗蜜多与十地，故为大乘。其 [大乘的]“力”的意思是无碍性，以及不受相违事所压制。

[174a.7]ཀུན་ནས་སྒོའི་ཞེས་བྱ་བ་ནི་ཐམས་ཅད་ནས་འཇུག་པའི་སྒོའོ། །

“普门〔遍入〕”的意思就是能从一切而入之门。

[174a.7]ཇི་ལྟར་ཞེ་ན། གང་བྱང་ཆུབ་ཀྱི་སེམས་མི་སྐྱེ་བ་དང་། གང་ལ་སེམས་ཅན་ཐམས་ཅད་ལ་ཕན་པ་དང་བདེ་བར་བསྔགས་པར་མ་གྱུར་པའི་གནས་སྐབས་དང་། དམིགས་པ་དེ་ནི་གང་ཡང་ཡོད་པ་མ་ཡིན་ཏེ། འདི་ཐམས་ཅད་སྤྱོད་ཡུལ་ཡོངས་སུ་དག་པའི་མདོར་བལྟ་བར་བྱའོ། །

问：“这是怎么回事呢？”答：只要涉及菩提心 [毕竟] 不生，处于“不因饶益安乐一切众生而得赞誉”之分位（状态），所缘之法也毕竟无所有。这些应当参见《净行品》。

[174b][174b.1]སྤྱོད་པའི་སྟོབས་རྣམས་དང་ཞེས་བྱ་བ་ནི་ཁྱད་པར་མེད་པའི་ཕྱིར་སྤྱོད་པ་གཉིས་ཀའི་སྟོབས་ཀྱིས་ཏེ། བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་

容，故于下文径用般若本。

113 疑为 ས 之讹，但各家刻版皆做此拼法。世亲（Vasubandhu, circa 4th-5th）在造《圣普贤行愿释》（*Āryabhadracaryāpraṇidhānaṭīkā* / འཕགས་པ་བཟང་པོ་སྤྱོད་པའི་སྨོན་ལམ་གྱི་འགྲེལ་པ）时，大量参考了龙树《释》，而他在此处的解释是“从波罗蜜多而言的十地，是为大乘”（ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པའི་དབང་དུ་བྱས་པའི་ས་བཅུ་ནི་ཐེག་པ་ཆེན་པོའོ། །（《ཐི》 བསྟན་འགྱུར། Toh. 4015, Vol 117, folio 262b.1, BDRC ID:W23703）。此处将之视为 ས 而译。特此说明。

སྤྱོད་པའི་སྟོབས་དང་། བཟང་པོ་སྤྱོད་པའི་སྟོབས་ཀྱིས་སོ། །ཀུན་དུ་ཡོན་ཏན་ཞེས་བྱ་བ་ནི་ཐོག་མ་དང་། བར་དང་། ཐ་མར་དགེ་བས་སོ། །

"[以] 行威力等"[114]。由于 [菩萨行与普贤行二者] 并无区别，所以是指："以"二种"行"之"威力"——也就是"以"菩萨"行"之"威力"以及普贤"行"之"威力"。称为"普修功德"，是因为初善、中善、末善。

[174b.2]བྱམས་པའི་སྟོབས་ཞེས་བྱ་བ་ནི་སེམས་ཅན་གྱི་ཁམས་ཐམས་ཅད་ལ་བདེ་བའི་བསམ་པས་ཁྱབ་པར་བྱས་པའོ། །ཀུན་དུ་ཁྱབ་པ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་ཕྱོགས་བཅུར་ཁྱབ་པས་སོ། །

"[大] 慈力"：善心普及一切众生界。称为"威神普覆"，则是因为遍及十方。

37.

puṇyabalena samantaśubhena jñānabalena asaṅgagatena /

prajñaupāyasamādhibalena bodhibalaṃ samudānayamānaḥ // 37 //

[264b.4]ཀུན་ནས་དགེ་བའི་བསོད་ནམས་སྟོབས་རྣམས[115]དང་། །ཆགས་པ་མེད་པར་གྱུར་པའི་ཡེ་ཤེས་སྟོབས། །

ཤེས་རབ་ཐབས་དང་ཏིང་འཛིན་སྟོབས་དག་གིས། །བྱང་ཆུབ་སྟོབས་རྣམས་ཡང་དག་སྒྲུབ་པར་བྱེད། །

【东晋】功德力清净，智慧力无碍，三昧方便力，逮得菩提力。

【般若】遍净庄严胜福力，无着无依智慧力，定慧方便诸威力，普能积集菩提力。

【不空】以福威力普端严，以智威力无着行，般若方便等持力，菩提威力皆积集。

[174b.2]བསོད་ནམས་སྟོབས་ཞེས་བྱ་བ་ནི་དག་པར་བྱེད་ཅིང་གཙང་བར་བྱས་པས་བསོད་ནམས་ཡིན་པའམ། ཡང་ནས་ཡང་ལེགས་པར་འགྱུར་བས་ན་བསོད་ནམས་ཏེ། དེའི་སྟོབས་ནི་བྱང་ཆུབ་ཏུ་སེམས་བསྐྱེད་པ་ཉིད་ཀྱིས་འགྱུར་རོ། །

"[胜] 福力"。能清净且已令洁净故，称为福德；另一说则为：能再再臻于善妙故，称为福德。以其（福德之）"力"——也即菩提发心——而能达致 [善妙]。

[174b.3]ཇི་སྐད་དུ།

བྱང་ཆུབ་སེམས་ཀྱི་བསོད་ནམས་གང་། །

གལ་ཏེ་དེ་ལ་གཟུགས་མཆིས་ན། །

ནམ་མཁའི་ཁམས་ནི་ཀུན་གང་ནས། །

114 般若本做"智行"，此处依不空本以配合注释。

115 D4377 དག

དེ་བས་ཀྱང་ནི་ལྷག་པར་འགྱུར། །

ཞེས་གསུངས་སོ། །

［菩提心的力量］正如此中所言：

菩提心之福，

彼若有色相，

虽满虚空界，

其相犹过之。[116]

[174b.4]དེ་བཞིན་དུ་ཐེག་པ་ཆེན་པོ་དང་ལྡན་པའི་ཆོས་ཟབ་ཅིང་རྒྱ་ཆེ་བ་ལ་འཛིན་པ་དང་། ཀློག་པ་དང་། སྟོན་པ་དང་། མོས་པ་དང་། ཚིགས་སུ་བཅད་པ་གཉིས་ཀྱི་གཟུངས་དང་། ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་བྱང་ཆུབ་ཏུ་ཡོངས་སུ་བསྔོས་པས་ཀྱང་འགྱུར་ཏེ། བསོད་ནམས་ཀྱི་སྟོབས་དེས་དེས་སོ། །

同样地，若能忆持、读诵具足大乘［精神］的深广法，或为他人说、心生信解，乃至二偈之陀罗尼，回向正等菩提，也能达致［善妙］——此乃［发心之］福德力所致。

[174b.5]ཀུན་དུ་དགེ་བ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་སེམས་ཅན་ཐམས་ཅད་ལ་ཕན་པ་དང་བདེ་བར་བྱ་བའི་བསམ་པས་བསྒྲུབས་པའི་ཕྱིར་རོ། །

之所以称为“遍净庄严”[117]，则是因为这是以能饶益众生、令众生安乐之心所成就的。

[174b.5]ཡེ་ཤེས་སྟོབས་ཞེས་བྱ་བ་ནི་ཤེས་བྱ་ཐམས་ཅད་རིག་པའི་ཤེས་པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ། །ཆགས་པ་མེད་པར་གྱུར་པ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་དུས་གསུམ་པོ་རྣམས་ལ་ཆགས་པ་མེད་པའི་ཕྱིར་རོ། །ཤེས་རབ་སྟོབས་ཞེས་བྱ་བ་ནི་དོན་གྱི་དེ་ཁོ་ན་རྟོགས་པས་སོ། །

称为“智慧力”，是因为其为能知一切所知之智。称为“无着无依”，则是因为对三世［一切法］都无所贪着。称为“慧威力”，则是因为通达胜义真如。

[174b.6]ཐབས་ཀྱི་སྟོབས་ནི་ཉེར་བར་འགྲོ་བས་ན་ཐབས་ཏེ། དེའི་སྟོབས་ནི་དོན་ཡོད་པ་ཉིད་དོ། །

---

[116] 类似的偈颂亦可见于《大宝积经》卷九十六〈勤授长者会第二十八〉：“菩提心功德，若有色方分，周遍虚空界，无能容受者。”（CBETA, T11, no. 310）

[117] 不空本做“普庄严”。

“方便威力”：由于实际前往［目标］，所以是“方便”——其“威力”即是“具义”（不空过）。

[174b.6]ཏིང་འཛིན་སྟོབས་ཞེས་བྱ་བ་ནི་ཡང་དག་པར་འཛིན་པས་ཏིང་ངེ་འཛིན་ཏེ་བསམ་གཏན་ནོ། །དེའི་སྟོབས་ནི་འགྲོ་བ་མཐའ་དག་གི་དོན་བྱ་བའི་ཆེད་དུ་མངོན་པར་ཤེས་པ་ལ་སོགས་པའི་ཡོན་ཏན་མངོན་པར་སྒྲུབ་པ་ལ་ཐོགས་པ་མེད་པ་ཉིད་དོ། །ཏིང་ངེ་འཛིན་གྱི་སྟོབས་ཏེས་སོ། །

“定（三昧／等持）[118]威力”：由于正受持，所以是“定（等持）”，也就是禅定。其（三昧的）“威力”：为成办一切众生之义利，于引发（成就／促成）神通等功德，能得无碍——此为“定威力”所致。

[174b.7]བྱང་ཆུབ་སྟོབས་རྣམས་ཞེས་བྱ་བ་ལ། བྱང་ཆུབ་ནི་བླ་ན་མེད་པ་ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་བྱང་ཆུབ་ཀྱི་སྟོབས་གང་ཡིན་པ་དེ་མཐུའོ། །ཡང་དག་སྒྲུབ་པར་བྱེད་པའོ། །

关于诸“菩提力”：阿耨多罗三藐三菩提的“威力”，即是“[菩提] 力”——愿“普能积集（引发、成就）[菩提力]”。

十三、成就愿（对治愿）

38.

karmabalaṃ pariśodhayamānaḥ kleśabalaṃ parimardayamānaḥ /

mārabalaṃ abalaṃkaramāṇaḥ pūrayi bhadracarībala sarvān // 38 //

[264b.5]ལས་ཀྱི་སྟོབས་རྣམས་ཡོངས་སུ་དག་བྱེད་ཅིང་། །ཉོན་མོངས་སྟོབས་རྣམས་ཀུན་ཏུ་འཛོམས་པར་བྱེད། །

བདུད་ཀྱི་སྟོབས་རྣམས་སྟོབས་མེད་རབ་བྱེད་ཅིང་། །བཟང་པོ་སྤྱོད་པའི་སྟོབས་ནི་རྫོགས་པར་བགྱི། །

【东晋】清净善业力，除灭烦恼力，坏散诸魔力，具普贤行力。

【般若】清净一切善业力，摧灭一切烦恼力，降伏一切诸魔力，圆满普贤诸行力。

【不空】皆于业力而清净，我今摧灭烦恼力，悉能降伏魔罗力，圆满普贤一切力。

[175a][175a.1]རྣམ་པ་བཅུ་གསུམ་པ་ནི་གཉེན་པོའོ། །དེ་ལ་མི་མཐུན་པའི་ཕྱོགས་ལས་དང་ཉོན་མོངས་པ་དང་བདུད་ཀྱི་སྟོབས་འཛོམས་པ་ལས་རྣམ་པ་གསུམ་པ་ནི། ལས་ཀྱི་སྟོབས་རྣམས་སྟོབས་མེད་རབ་བྱེད[119]ཅིང་། །ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་གང་གསུངས་པ་ཡིན་ཏེ། ཁྱད་པར་མེད་པའི་ཕྱིར་ན་དགེ་བ་དང་མི་དགེ་བ་དང་མི་གཡོ་བའི་དབྱེ་བ་ལས་ཏེ་རྣམ་པ་གསུམ་མོ། །

[118] 参见《成唯识论述记》卷六：“其等持者：平等持心等，但于境转，名为等持。”（CBETA, T43, no. 1830）

[119] 藏文偈颂通常写做 ལས་ཀྱི་སྟོབས་རྣམས་ཡོངས་སུ་དག་བྱེད་ཅིང་，与般若本意思相同。此处注释的引文，若依般若的译法，也许可译为“降伏一切诸业力”。

第十三项［分支之愿］是对治［愿］，其中分为三种摧灭：（一）摧灭业力；（二）摧灭烦恼力；（三）摧灭魔罗力。其中，“*清净一切善业力*”等各方面所说即是［摧灭业力］，因为［各种业力之本质］并无不同，而以善、不善、不动而分三种。

[175a.2]དེ་ལ་རེ་ཞིག་ངེས་པར་མྱོང་བར་འགྱུར་བའི་མི་དགེ་བའི་སྟོབས་ནི་ངན་སོང་གསུམ་བསྐྱེད་པར་ནུས་པ་སྟེ། ཡོངས་སུ་དག་པར་བྱེད། སེལ་བར་བྱེད། རྣམ་པར་སྤུན་འབྱིན་པ་ལ་སོགས་པའི་སྟོབས་ཀྱིས་སྦྱོར་བར་བྱེད་པ་སྟེ།

སྡིག་པ་ཤིན་ཏུ་མི་ཟད་བྱས་པ་དག །

བདག་ལ་རྣམ་པར་སྨོད་པས་སྲབ་པར་བྱེད། །

རབ་ཏུ་བཤགས་དང་སྡོམ་པར་བྱེད་པས་ནི། །

དེ་དག་རྩ་ནས་འབྱིན་པར་ངས་བཤད་དོ། །

ཞེས་ཇི་སྐད་གསུངས་པ་བཞིན་ནོ། །

其中，必定要感受的不善业之力，能令［造业者］生于三恶趣，应以清净、遣除、拔除等力量，精进修行，正如［佛］所说：

若人造重罪，

作已深自责，

忏悔更不造，

能拔根本业。[120]

[175a.4]གཉེན་པོའི་སྟོབས་ཀྱིས་ཀྱང་རྣམ་པར་དག་པར་བྱེད་དེ། དཔེར་ན་མཛའ་བོའི་བུ་མོས་མ་ལ་གནོད་པ་བྱས་པས་ཀུན་ནས་བསླང་བའི་མི་དགེ་བའི་ལས་ཀྱིས། ཞིང་གི་ཁྱད་པར་ལས་རྣམ་པར་སྨིན་པའི་འབྲས་བུ་སྨིར་བར་ཞུགས་ཏེ་འབྲས་བུ་ཟུང་ཟད་བྱས་ཀྱང་ལྷག་པའི་བསམ་པའི་ཁྱད་པར་སྐྱེས་པ་སེམས་ཅན་གྱི་དོན་དུ་སྨོན་པ་བྱང་ཆུབ་ཀྱི་སེམས་བསྐྱེད་པ་ཁོ་ནས་དེ་མ་ལུས་པར་དུངས་ཕྱུང་ཞིང་བཅོམ་པ་བཞིན་ནོ། །

以对治力能清净［恶业］。例如：慈童女[121]伤害了母亲，以此所等起[122]（所引

120 《佛为首迦长者说业报差别经》卷一（CBETA, T01, no. 80）

121 慈童女（Maitrakanyaka/མཛའ་བོའི་བུ་མོ）为波罗奈国（Vāraṇasi）的一位长者子。其事迹参见《杂宝藏经》卷一〈（七）慈童女缘〉（CBETA, T04, no. 203）

122 所等起：原文写做 ཀུན་ནས་བསླང་བ，梵语做 *samutthāna*，巴利语做 *samutthāna*，为等起的二种面向（能等起、所等起。其中的“能等起”，通常分为因等起与刹那等起二种）之一，系指由某一法而引生之另一法。（参见：《佛光大辞典》“等起”条）

生）的不善业之力，加上对境的差别[123]，因此招致果报。[他] 虽稍受果报，但由于增上意乐的差别，也就是愿能利益众生而一心发起菩提心，所以能将之（恶业）从根本上灭除无余。

[175a.5]སེམས་ཅན་གྱི་དོན་དུ་སྨོན་པ་བྱང་ཆུབ་ཏུ་སེམས་བསྐྱེད་པ་ཅི་འདྲ་བ་ཞིག་ཡིན་ཞེ་ན། སྨྲས་པ། འགྲོ་བ་ཐམས་ཅད་ན་སེམས་ཅན་གང་སུ་དག་བདག་དང་འདྲ་བར་མ་ལ་གནོད་པ་བྱེད་པར་འགྱུར་བ་དེ་དག་ཐམས་ཅད་ཀྱི་དོན་དུ་སྤྱི་བོར་འཁོར་ལོས་དྲལ་བའི་སྡུག་བསྔལ་གྱི་ཕུང་པོ་ཆེན་པོ་མཐའ་ཡས་པ་སྡུག་པ་དག 124 ཁོ་ནས་འཁོར་བ་ཇི་སྲིད་དུ་རྒྱུན་མ་ཆད་པར་མྱོང་བར་འགྱུར་ཏེ། འདིར་ནམ་ཡང་སེམས་ཅན་གཅིག་ཀྱང་འོང་བར་མ་གྱུར་ཅིག་ཅེས་བྱ་བ་ཡིན་ནོ། །

问：“什么是愿能利益众生而发菩提心呢？”也就是〔如同慈童女所发愿〕：于一切众生中，若有任何有情，如我一般，伤害母亲，为了利益他们，只要轮回流转不息，愿我一人独受火轮压裂［头颅］的无边巨大苦聚，哪怕任一有情都无须受此［痛苦]。[125]

[175a.7]རྟེན་གྱི་སྟོབས་ཀྱིས་ཀྱང་དཔེར་ན་ཕག་མོའི་རྟོགས་པ་བརྗོད་པ་ལས། ལྷའི་བུ་ཚེ་ཟད་པ་འགའ་ཞིག་གྲོང་གི་ཕག་མོའི་མངལ་དུ་སྐྱེ་བར་བྱེད་པ་ངེས་པར་མྱོང་བར་འགྱུར་བའི་ལས་འབྲས་བུ་བསྐྱེད་པ་ལ་མངོན་སུམ་དུ་ཕྱོགས་པར་གྱུར་ལ། དེ་ཡང་གསུམ་ལ་སྐྱབས་སུ་སོང་བ་ཙམ་གྱིས་ཐམས་ཅད་གཏན་དུ་དྲུངས་ཕྱུང་ནས་སུམ་ཅུ་རྩ་གསུམ་པའི་ལྷ་རྣམས་ནས་ཤི་འཕོས་ནས་དགའ་ལྡན་གྱི་ལྷ་རྣམས་ཀྱི་ནང་དུ་སྐྱེས་པ་བཞིན་ནོ། །

运用依止力[126]，则如〈猪胎譬喻〉[127]中所言：某一天子寿命已尽，［死后］定当受报生于某城的母猪胎中，果报旋将现前时，却因归依三宝，即得永拔一切［恶趣果报]，从三十三天中命终后，转生兜率天中。

---

123 对境的差别：原文写做 ཞིང་གི་ཁྱད་པར，直译为“田差别”。由于父母为恩德田，以其为对象所造善恶业，果报皆较一般对象更胜，因此属于“有所不同的对境”，也就是“对境的差别”。

124 《ལི་》《སྣར་》བདག 此处依此二版而译。

125 此段原文在《杂宝藏经》中译做“我终不免，愿使一切应受苦者尽集我身”。

126 依止力（*āśrayabala*/རྟེན་གྱི་སྟོབས）为忏罪四法之因。如《圣说四法大乘经》：“依止力者，谓：归依佛法僧、不舍菩提心。以彼依止具力者故，恶不能胜。”（圆满法藏新译，Toh0249）此处的依止力，系指归依三宝。

127 猪胎譬喻：原文写做 ཕག་མོའི་རྟོགས་པ་བརྗོད་པ。此段叙事并非单行的文本，而是出于《增壹阿含经》卷二十四〈善聚品第三十二〉（六）的典故，描述某天子出现五种死相而感到怖畏，后受帝释开导，归依三宝而得免堕恶趣的故事。该经原文如下：“释提桓因报言：‘天子！当知：右膝着地，长跪叉手，向下方界，而作是说：“唯愿世尊善观察之！今在垂穷之地，愿矜愍之！今自归三尊，如来无所著。”’是时，彼天子随释提桓因言，即便长跪向下方，自称姓名：‘自归佛、法、众，尽其形寿，为真佛子，非用天子’。如是，至三说此语已，不复处猪胎，乃当更生长者家。”（CBETA, T02, no. 125）

[175b][175b.1]ཆོས་ཐམས་ཅད་བདག་མེད་པར་རྟོགས་པ་ལས་ཀྱང་གཏན་རྩ་བ་ནས་ཕྱུང་བར་འགྱུར་ཏེ། ཇི་སྐད་དུ་ལས་ཀྱི་སྒྲིབ་པ་རྣམ་པར་སྦྱོང་བའི་མདོ་ལས། དཔེར་ན་དགེ་སློང་གཞན་ཞིག་གིས་མི་ཚངས་པར་སྤྱོད་པ་དང་། མ་ 128 གསོད་པའི་ཕམ་པ་གཉིས་བྱས་ཏེ་ཕྱི་ནས་དེ་སྐྱོ་བ་སྐྱེས་ཤིང་སྙིང་ལ་གདུང་བ་སྐྱེས་པར་གྱུར་ཏེ། སྨྱོན་པ་བཞིན་དུ་གཙུག་ལག་ཁང་ནས་གཙུག་ལག་ཁང་དང་། གྲོང་ནས་གྲོང་དང་། སྲང་ནས་སྲང་དུ་རྒྱུ་ཞིང་སྐྱེ་བོ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་མདུན་དུ་བདག་བཙོམ་མོ། །བདག་བཙོམ་མོ་ཞེས་ཡང་དག་པར་སྒྲོགས་ཏེ། ཡང་ནས་ཡང་ཀྱི་ཧུད་ཀྱི་ཧུད་ཅེས་ཟེར་ཞིང་སྡིག་པ་བཤགས་པའི་སྟོབས་ཀྱིས་འདོར་བར་བྱེད་པ་ནས་ལས་དེ་བསྲབས་པའི་བར་དུ་བྱས་པར་གྱུར་ཏོ། །དེ་དེ་ལྟར་སེམས་ཤིན་ཏུ་གདུངས་པར་གྱུར་པ་ན་མངོན་པར་ཤེས་པ་ཐོབ་པའི་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་གཞན་ཞིག་གང་གིས་ཆོས་ཟབ་མོ་དེ་ལྟ་དེ་ལྟ་བུ་བསྟན་པས་ཆོས་ཐམས་ཅད་བདག་མེད་པ་ཉིད་དུ་རྟོགས་ནས་ཐམས་ཅད་ནས་ཐམས་ཅད་རྣམ་པ་ཐམས་ཅད་ནས་སྡིག་པ་དེ་ཐམས་ཅད་དྲུངས་ཕྱུང་ནས་མི་སྐྱེ་བའི་ཆོས་ལ་བཟོད་པ་ཐོབ་པར་གསུངས་པ་བཞིན་ནོ། །

了悟诸法无我，即使是［恶］业，也能将之从根本加以毕竟拔除。如《净业障经》[129]中所述：譬如另[130]有一比丘，造作了不净行与杀人二种波罗夷（他胜）罪，内心忧苦热恼，如同癫狂者一般，往来于一座座道场、一个个城市乃至一村又一村之间，逢人便喊："我毁了！我毁了！"再再悲鸣。[他］借着忏悔罪恶之力而舍弃［恶业］直到该业减轻。他的内心是如此地煎熬。当时，另有一位已得神通的菩萨，为其宣说"甚深法如是如是……"［之理］。[他］于是了悟诸法无我之理，究竟于一切种中根绝该罪，证得无生法忍。

[175b.5]ཟབ་མོའི་ཆོས་ལ་ལྷག་པར་མོས་པ་འདི་ནི་ལྟུང་བ་དང་འགྱོད་པ་ཐམས་ཅད་སེལ་བ་དང་། ལས་ཀྱི་སྒྲིབ་པ་ཐམས་ཅད་རྣམ་པར་སྦྱོང་བར་བྱེད་པ་ཡིན་ནོ་ཞེས་དེ་ལྟར་དད་པར་བྱ་སྟེ། ཇི་སྐད་དུ། འཕགས་པ་དེ་བཞིན་གཤེགས་པའི་མཛོད་ཀྱི་མདོ་ལས།

འོད་སྲུངས་གང་ཞིག་པ་ཡང་ཡིན་ལ་རང་སངས་རྒྱས་ཀྱང་ཡིན་པ་དེ་སྲོག་དང་བྲལ་བར་བྱེད་ལ་འདི་ནི་སྲོག་གཅོད་པ་རྣམས་ཀྱི་ནང་ནས་ལྕི་བ་ཡིན་ནོ། །

འདི་ལྟ་སྟེ། དཀོན་མཆོག་གསུམ་གྱི་དཀོར་འཕྲོག་པ་འདི་ནི་མ་བྱིན་པར་ལེན་པ་རྣམས་ཀྱི་ནང་ནས་ལྕི་བ་ཡིན་ནོ། །

འདི་ལྟ་སྟེ། མ་ཡང་ཡིན་ལ་དགྲ་བཅོམ་མ་ཡང་ཡིན་པ་དེ་ལ་ལོག་པར་བསྙབ་པ་འདི་ནི་འདོད་པས་ལོག་པར་སྤྱོད་པ་རྣམས་ཀྱི་ནང་ནས་ལྕི་བ་ཡིན་ནོ། །

འདི་ལྟ་སྟེ། དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་ལ་སྐུར་པ་འདེབས་པ་འདི་ནི་བརྫུན་དུ་སྨྲ་བ་རྣམས་ཀྱི་ནང་ནས་ལྕི་བའོ། །

འདི་ལྟ་སྟེ། དགེ་འདུན་གྱི་དབྱེན་བྱེད་པ་འདི་ནི་ཕྲ་མ་རྣམས་ཀྱི་ནང་ནས་ལྕི་བ་ཡིན་ནོ། །

---

128 《པེ་》《སྣར་》མི། 在此，依此二版而译。

129 《净业障经》：原文写做 སྒྲིབ་པ་རྣམ་པར་སྦྱོང་བའི་མདོ，通常的经名为 སྒྲིབ་པ་རྣམ་པར་དག་པའི་མདོ：应即汉译《佛说净业障经》卷一（CBETA, T24, no. 1494）。唯此处仅略提及该经内容，并未引据经文，因此与汉译本的经文详情略有出入。

130 "另"字实为赘词，但于本论原文中有之，故仍译出。特此说明。

འདི་ལྟ་སྟེ། འཕགས་པ་རྣམས་ལ་གཞི་བ་འདི་ནི་ཚིག་རྩུབ་མོ་རྣམས་ཀྱི་ནང་ནས་ལྕི་བ་ཡིན་ནོ། །

འདི་ལྟ་སྟེ། ཆོས་འདོད་པ་རྣམ་པར་གཡེང་བ་འདི་ནི་ངག་འཁྱལ་པ་རྣམས་ཀྱི་ནང་ནས་ལྕི་བའོ། །

འདི་ལྟ་སྟེ། ཡང་དག་པར་སོང་བ་རྣམས་དང་། ཡང་དག་པར་ཞུགས་པ་རྣམས་ཀྱི་རྙེད་པ་འཕྲོག་པར་སེམས་པ་འདི་ནི་བརྣབ་སེམས་ཀྱི་ནང་ནས་ལྕི་བའོ། །

འདི་ལྟ་སྟེ། མཚམས་མེད་པ་ཉེ་བར་རྟོམ་པ་འདི་ནི་གནོད་སེམས་ཀྱི་ནང་ནས་ལྕི་བའོ། །

འདི་ལྟ་སྟེ། ལྟ་བ་ཤིན་ཏུ་ཐིབས་པོར་གྱུར་པ་འདི་ནི་ལོག་པར་ལྟ་བ་རྣམས་ཀྱི་ནང་ནས་ལྕི་བ་ཡིན་ཏེ།

མི་དགེ་བའི་ལས་ཀྱི་ལམ་བཅུ་པོ་འདི་དག་ཐམས་ཅད་ནི་ཁ་ན་མ་ཐོ་བ་ཆེན་པོ་ཡིན་ནོ། །

འོད་སྲུངས་གལ་ཏེ་སེམས་ཅན་གཅིག་འགའ་ལ་ལ་ཞིག་མི་དགེ་བ་བཅུའི་ལས་ཀྱི་ལམ་གྱི་ལས་ཁ་ན་མ་ཐོ་བ་ཆེན་པོ་འདི་དག་དང་ལྡན་པར་གྱུར་ལ། དེ་ཡང་དེ་བཞིན་གཤེགས་པའི་ཆོས་བསྟན་པ་རྒྱུ་རྐྱེན་དུ་ལྡན་པ་ལ་འཇུག་སྟེ། འདི་ལ་གང་ཞིག་བྱེད་པའམ། གང་གིས་སྨྱོང་བར་བྱེད་པ་བདག་གམ། སེམས་ཅན་ནམ། སྲོག་གམ། གང་ཟག་ནི་འགའ་ཡང་མེད་དོ་སྙམ་ཞིང་དེ་ལྟར་ཆོས་ཐམས་ཅད་བཅོས་བུ་ཉིད་དང་། མངོན་པར་འདུས་མ་བྱས་པ་ཉིད་དང་། ཀུན་ནས་ཉོན་མོངས་པ་མེད་པ་ཉིད་དང་། སྒྱུ་མའི་ཆོས་ཉིད་དང་། རང་བཞིན་གྱིས་འོད་གསལ་བ་ཉིད་ལ་འཇུག་ཅིང་། ཆོས་ཐམས་ཅད་གདོད་མ་ནས་རྣམ་པར་དག་པ་ཉིད་ལ་མངོན་པར་དད་པར་བྱེད། ལྷག་པར་མོས་པར་བྱེད་ན་སེམས་ཅན་དེ་ངན་སོང་དུ་འགྲོ་བར་ང་མི་སྨྲའོ། །

དེ་ཅིའི་ཕྱིར་ཞེ་ན། ཉོན་མོངས་པ་རྣམས་ལ་ནི་ཚོགས་སུ་གྱུར་པ་ཡོད་པ་མ་ཡིན་ཏེ། ཉོན་མོངས་པ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་སྐྱེ་བ་དང་འཇིག་པས་ཉམས་པར་གྱུར་པ། རྒྱུ་དང་རྐྱེན་ཚོགས་པ་ལས་སྐྱེ་ཞིང་སྐྱེས་མ་ཐག་ཏུ་ཡང་འགག་པར་འགྱུར་བ་སྟེ། སྐྱེ་བའི་འཇིག་པ་གང་ཡིན་པ་དེ་ནི་ཉོན་མོངས་པ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་ཡང་འཇིག་པ་ཡིན་ནོ་ཞེས་དེ་ལྟར་མོས་པ་གང་ཡིན་པ་དེ་ལ་ནི་ལྟུང་བ་མེད་ཅིང་ལྟུང་བའི་གནས་ཡོད་པ་མ་ཡིན་ནོ། །གྲིབ་པ་མེད་པ་ལ་ལྟུང་བ་གནས་པར་འགྱུར་བ་གང་ཡིན་པ་དེ་ནི་གནས་མ་ཡིན་ཞིང་གོ་སྐབས་མེད་དོ་ཞེས་གསུངས་པ་ཡིན་ནོ། །

若像这样，对甚深法格外信解，则应生信：此能遣除一切堕罪与忧悔，净除一切业障。正如《圣如来［秘密］藏经》所言：

迦叶！如人有父得缘觉道，子断父命，名杀中重；

夺三宝物，是不予取中重；

若复有人，其母出家得罗汉道，共为不净，是因欲邪行中重；

若以不实谤毁如来，是妄语中重；

若离间僧伽，是两舌中重；

若骂圣人，是恶口中重；

坏乱求法之人，令彼散乱，是绮语中重；

于正趣、正行者，劫夺其财，是贪中重；

若五逆初业，是害心中重；

入见稠林[131]，是邪见中重。

迦叶！此十不善业道，是为诸罪最重。[132]

迦叶！若有一人，具是十不善业道重罪。迦叶！是恶众生，若解知如来说因缘法，而作是念：'是中无作用，无能爱味，无我，亦无众生、寿命，无人。' 如是亦能解知：诸法离散、无为、无杂染[133]，亦知如幻法、自性光明，而能信于一切诸法本来清净，信解增上。我不说彼众生趣向恶道。[134]

何以故？迦叶！诸杂染者，非积聚法；一切烦恼，以生灭故，而有灭没；因缘和合而得生起，起已还灭。生即灭故，是以一切烦恼亦即谢灭。若如是解，无犯[135]、犯处。若无盖障，而犯有住，无有是处，无有容处[136]。

[176a.7]དེ་བཞིན་དུ་བྱང་ཆུབ་ཀྱི་སེམས་བསྐྱེད་པ་མངོན་དུ་བྱས་པ་ཉིད་ལས་ཀྱང་ལྟུང་བས་ཀུན་ནས་བསླང་བའི་མི་དགེ་བ་འདི་ཤིན་ཏུ་གསལ་བར་འགྱུར་བ[137]ཡིན་ཏེ། ཇི་སྐད་དུ་འཕགས་པ་ཉེ་བ་འཁོར་གྱིས་ཞུས་པའི་མདོ་ལས།

---

[131] 入见稠林：原文写做 ལྟ་བ་ཤིན་ཏུ་ཐིབས་པོར་ཞུགས་པ，相关内容可见于《大宝积经》卷三十五〈菩萨藏会第十二之一 .开化长者品第一〉："复次，长者！我观世间一切众生入于十种恶见稠林，由异见故，不能自出。何谓为十？一者、我见恶见稠林，二者、有情见恶见稠林，三者、寿命见恶见稠林，四者、数取趣见恶见稠林，五者、断见恶见稠林，六者、常见恶见稠林，七者、无作见恶见稠林，八者、无因见恶见稠林，九者、不平等因见恶见稠林，十者、邪见恶见稠林。长者！我见众生入于十种恶见稠林，不能得出。为得阿耨多罗三藐三菩提，永断如是诸恶见故，以净信心，舍释氏家，趣无上道。"（CBETA, T11, no. 310）

[132] 此处译文参考《大方广如来秘密藏经》卷下（CBETA, T17, no. 821），依本论所引藏文本而略作更动。

[133] 此三句在《大方广如来秘密藏经》中做"法无积聚，法无集、无恼"。

[134] 此处引文与《大方广如来秘密藏经》略有出入，亦参考汉译，依藏文为据而另译。

[135] 犯：原文写做 ལྟུང་བ，即堕罪。此处依古译。

[136] 无有是处，无有容处：原文写做 དེ་ནི་གནས་མ་ཡིན་ཞིང་གོ་སྐབས་མེད་དོ，义为"此为非处，无可容有"。此处依古译。

[137] 《པེ་》《སྣར་》 བསལ་བར་གྱུར་བ། 在此，依此二版而译。

> གལ་ཏེ་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་སྔ་དྲོའི་དུས་ན་ལྟུང་བ་དང་བཅས་པ་ཉི་མ་ཕྱེད་ན་བྱང་ཆུབ་ཀྱི་སེམས་མངོན་དུ་བྱེད་ན་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་དེའི་ཚུལ་ཁྲིམས་ཀྱི་ཕུང་པོ་ནི་མཐའ་མེད་པ་ཉིད་དུ་རིག་པར་བྱའོ། །དེ་བཞིན་དུ་ཉི་མ་ཕྱེད་ན་ལྟུང་བ་དང་བཅས་པ་ཕྱི་དྲོའི་དུས་ན་བྱང་ཆུབ་ཀྱི་སེམས་མངོན་དུ་བྱེད་ན་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་དེའི་ཚུལ་ཁྲིམས་ཀྱི་ཕུང་པོ་མཐའ་མེད་པ་ཉིད་དུ་རིག་པར་བྱའོ་

ཞེས་གསུངས་པ་བཞིན་ནོ། །

同样地，若不离菩提心发心，则虽有堕罪所致的等起不善［业］，亦能强力灭罪。正如《圣优婆离所问经》中所说：

> 当知：若诸菩萨日初分时有所犯戒，于日中分不离一切智心，如是菩萨戒身无量。若日中分有所犯戒，于日后分不离一切智心，如是菩萨戒身无量。[138]

[176b.2]དེ་སྐད་དུ་འཕགས་པ་སྡོང་པོ་བཀོད་པའི་མདོ་ལས་ཀྱང་། རིགས་ཀྱི་བུ་བྱང་ཆུབ་ཀྱི་སེམས་ནི་ཉེས་པར་བྱས་པ་ཐམས་ཅད་ངེས་པར་སྲེག་པ་ཉིད་ཀྱིས་བསྐལ་པ་སྲེག་པའི་མེ་ལྟ་བུའོ་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་གསུངས་པའོ། །

关于此点，《华严经》中也提到了："善男子！〔当知〕菩提心……一切恶作能尽烧故，犹如劫火。"[139]

[176b.3]སུམ་བརྒྱ་པ་ལས་ཀྱང་།

> རབ་འབྱོར་རིགས་ཀྱི་བུའམ། རིགས་ཀྱི་བུ་མོ་གང་དག་འདི་ལྟ་བུའི་རང་བཞིན་གྱི་མདོ་སྡེ་འདི་དག་འཛིན་པར་འགྱུར་བ་དང་། འཆང་བར་འགྱུར་བ་དང་། ཀློག་པར་འགྱུར་བ་དང་། ཀུན་ཆུབ་པར་བྱེད་པར་འགྱུར་བ་དེ་དག་ནི་གདུང་བར་འགྱུར། ཤིན་ཏུ་གདུང་བར་འགྱུར་ཏེ། དེ་ཅིའི་ཕྱིར་ཞེ་ན། སེམས་ཅན་དེ་དག་ནི་ཚེ་རབས་སྔ་མའི་མི་དགེ་བའི་ལས་ངན་སོང་འགྲུབ་པ་དང་རྗེས་སུ་མཐུན་པ་བྱས་པ་གང་ཡིན་པ་དེ་དག་མཐོང་བའི་ཆོས་ཉིད་ལ་ཡོངས་སུ་ལོངས་སྤྱོད་པས་ན་སྔོན་གྱི་མི་དགེ་བའི་ལས་དེ་དག་ཟད་པར་འགྱུར་བའི་ཕྱིར་རོ་

ཞེས་གསུངས་ཏེ། དེ་ལྟ་བུ་ལ་སོགས་པའི་ཚུལ་གྱིས་ངེས་པར་མྱོང་བར་འགྱུར་བའི་སྡིག་པའི་ལས་ཤིན་ཏུ་ཡོངས་སུ་དག་པར་བྱས་པར་འགྱུར་རོ་ཞེས་བསྟན་པ་ཡིན་ནོ། །

《三百颂（金刚经）》中也提到：

---

138 此处译文参考《大宝积经》卷九十〈优波离会第二十四〉（CBETA, T11, no. 310），依本论所引藏文本而作更动。

139 此处译文，依《大乘宝要义论》卷一（CBETA, T32, no. 1635）所引《华严经》经文，以配合注释的引文。亦可参考《大方广佛华严经》卷三十五〈入不思议解脱境界普贤行愿品〉："菩提心 者，如劫烧火。"（CBETA, T10, no. 293）。

> 须菩提！若善男子、善女人受持、读诵此经，究竟通利，彼等当为人轻贱，极遭轻贱。何以故？是人先世罪业应堕恶道，以今世人轻贱故，先世罪业则为消灭，[140]

诸如此类之理趣，皆在宣说“必定受报（定）之恶业，亦能究竟清净”[的道理]。

[176b.6]ཁ་ཅིག་འདི་སྐད་ཅེས་སྡིག་པའི་ལས་ཆུང་ངུ་དང་འབྲིང་དག་ནི་སྡིག་པ་བཤགས་པ་ལ་སོགས་པའི་སྟོབས་ཀྱིས་ཤིན་ཏུ་བསལ་བར་འགྱུར་མོད། མཚམས་མེད་པ་ལ་སོགས་པ་ལས་ལྕི་བ་རྣམས་ནི་ཐམས་ཅད་རྩ་བ་ནས་བྱུང་བར་ཇི་ལྟར་འགྱུར་ཞེས་ཟེར་བ་གང་ཡིན་པ་དེ་དག་ལ་བརྗོད་པ། བསམ་པ་ཆུང་ངུ་དང་འབྲིང་དང་ཆེན་པོའི་དབྱེ་བ་ལས་རྒྱལ་པོ་མ་སྐྱེས་དགྲ་ལ་སོགས་པ་མཚམས་མེད་པ་བྱེད་པ་གང་ཡིན་པ་རྣམས་ཀྱིས་མནར་མེད་པར་བསྐལ་པ་འཁམ། བསྐལ་བ་དང་ཉེ་བའམ། བསྐལ་པ་ཕྱེད་དུ་གནས་པར་བྱ་དགོས་པ་ཤིན་ཏུ་འགྱོད་པའི་སེམས་གདུང་བར་འགྱུར་བ་དེ་དག་གི་ལས་རྣམས་ཡང་དག་པར་བཤགས་པ་ལ་སོགས་པའི་སྟོབས་ཀྱིས་བསྲབས་པར་གྱུར་པ་ཡིན་ཏེ། འདི་ལྟ་སྟེ། དེ་ལ་ལས་དེ་འབྲས་བུ་ཕོ་ལོང་ལྟུང་བའི་དུས་ཙམ་ཞིག་ཡང་དག་པར་སྨྱོང་བར་གྱུར་ཏོ་ཞེས་གསུངས་པ་ཡིན་ནོ། །དེས་ན་དེ་ཙམ་གྱིས་ལས་དེ་ཤིན་ཏུ་རྩ་བ་ནས་བྱུང་བར་དོན་ལ་མ་སོང་ངམ་ཅི། གཤོལ་གཅིག་གིས་མ་རྨོས་པ་ཉིད་དུ་འགྱུར་བ་ནི་མ་ཡིན་ནོ། །

有些人如此主张：“虽然透过忏悔等力量，能够毕竟清除小罪与中罪，但无间罪等重罪怎么可能完全根除？”对此等［质疑］的回应是：根据［悔罪］想法微弱、中等、强烈等差别，而有诸如阿阇世王等造无间罪之人，须在无间地狱住一劫、近一劫、半劫［等差异］。那些懊悔之情至为强烈者，也有藉由认真忏悔等力量而令［恶业］减弱的。亦即某些人的［恶业］果报就像线球落下［后再反弹］般，须臾之间就已经完全受报了。[141]是故，如此这般，该业可被毕竟根除，难道不合理吗？这并非“仅有一犁，必成荒地[142]”［那样必然的情形］。

[177a.2]གལ་ཏེ་སྦྲང་བུའི་རྐང་པ་ཙམ་གྱི་ཁྱད་པར་ཙན་ཡང་མི་འགྱུར་བར་ངེས་པའི་ལས་ཀྱི་ཚོགས་ཡོངས་སུ་ཟད་པར་ཇི་ལྟར་འགྱུར་ཞེ་ན། དེ་ཡང་གལ་ཏེ་གཉེན་པོའི་སེམས་པ་འཇུག་པ་འབད་ན་ཟད་པར་འགྱུར་བ་ཁོ་ནའོ། །

问：“假使连蚊蝇足部般大小的差别都发生不了，又怎能毕竟灭尽所聚集的定

---

[140] 此处译文依《金刚般若波罗蜜经》卷一（CBETA, T08, no. 235）为本，根据本论所引藏文本，参考玄奘译《大般若波罗蜜多经》卷五百七十七〈第九能断金刚分〉（CBETA, T07, no. 220）而略作更动。

[141] 相关道理，可参考《守护国界主陀罗尼经》卷十〈阿阇世王受记品第十〉：“汝造恶业，合入阿鼻大地狱中，一劫受苦，由汝有智，发露忏悔，暂入便出，如壮男女以手拍球，暂时着地，即便腾起，从此命终生兜率天，见慈氏尊，便得授记。”（CBETA, T19, no. 997）

[142] 荒地：原文写做མ་རྨོས་པ，梵文做 *akṛṣṭa*，义为荒芜的、未耕作的。

业呢？”答：这也是同样的道理——假使实际勤于对治［恶业］之思想，则［定业］必然灭尽。

[177a.3]འོན་བསྐལ་པ་བྱེ་བ་བརྒྱར་ཡང་ནི། །ལས་རྣམས་ཆུད་མི་ཟ་བ་དེ། །ཚོགས་ཤིང་དུས་ལ་བབ་པ་ན། །ལུས་ཅན་རྣམས་ལ་འབྲས་བུ་འབྱིན། །ཅེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་གསུངས་པ་གང་ཡིན་པ་དེ་ཇི་ལྟར་དྲང་ཞེ་ན། ལས་གང་དག་རྣམ་པར་སུན་འབྱིན་པ་ཀུན་དུ་སྤྱོད་པ་ལ་སོགས་པའི་སྟོབས་ཀྱིས་མ་སྤངས་ཤིང་མ་བསྲབས་པ་དེ་དག་ལ་དེ་སྐད་བསྟན་པར་བྱའོ། །

问：“那么，该如何引用［经中］所说：‘假使经百劫，所作业不亡，因缘会遇时，果报还自受’[143]等［道理］呢？”答：那是针对未遭破恶[144]正行[145]等力量所断除或减轻的那些业而宣说的。

[177a.4]དེ་སྐད་དུ་ཡང་།
མི་མཁས་སྡིག་པ་ཅུང་ཟད་བྱས་ཀྱང་འོག་འགྲོ་ཞིང་། །
མཁས་པས་ཆེན་པོ་བྱས་ཀྱང་དོན་མེད་རབ་སྤོང་སྟེ། །
ལྕགས་ནི་ཆུང་ཡང་ཆུ་སྟེངས་བཞག་ན་ནུབ་འགྱུར་བ། །
དེ་ཉིད་ཆེ་ཡང་སྣོད་དུ་བྱས་ན་ལྡིང་བ་བཞིན། །
ཞེས་གསུངས་སོ། །

同理，也有道是：

愚作罪小亦堕恶，
智为罪大亦脱苦，
如团铁小亦沈水，
为钵铁大亦能浮。[146]

[143] 《大宝积经》卷五十七〈佛说入胎藏会第十四之二〉（CBETA, T11, no. 310）

[144] 破恶：原文写做 རྣམ་པར་སུན་འབྱིན་པ，梵文做 *vidūṣaṇa*，义为完全地厌恶、十分后悔。玄奘也有将之译为动词“坏”的译法。破恶正行亦为忏罪四法之因。前引《圣说四法大乘经》中说：“破恶正行者，谓：既行不善业已，于彼多生悔心。”

[145] 正行：原文写做 ཀུན་དུ་སྤྱོད་པ，梵文做 *samudācāra*，义为行为、行持、执行、应用等。

[146] 此偈意义可见于《守护国界主陀罗尼经》卷十〈阿阇世王受记品第十〉：“大王！当知：譬如团铁，投水沉没；若为钵器，置水则浮。大王！有智慧人如彼钵器，不沈苦海。”许多论师皆曾引用此偈，例如此处译文即出自《阿毘达磨俱舍论》卷二十三〈分别贤圣品第六〉：“愚作罪小亦堕恶，智为罪大亦脱苦，如团铁小亦沈水，为钵铁大亦能浮。”（CBETA, T29, no. 1558），有部的众贤论师也在《阿毘达磨顺正理论》卷六十四（CBETA, T29, no. 1562）中引了相同的偈颂。据说，龙树菩萨在《大智度论》中也曾说过“智慧心虚，如钵能浮”（《梵网经古迹记》

[177a.5]མྱོང་བར་མ་ངེས་པའི་སྡིག་པའི་ལས་དུས་གསུམ་པ་བགྲང་བ་ལས་འདས་པ་གང་ཡིན་པ་དེ་ཡང་ཡོངས་སུ་དག་པར་བྱེད་པ་ནི་ངན་སོང་དུ་སྐྱེས་པའི་སེམས་ཅན་རྣམས་ལ་ཕན་པ་དང་བདེ་བ་ཉེ་བར་བསྒྲུབ་པའི་ཕྱིར་ལས་ལ་དབང་བ་ཉིད་ཀྱིས་ཕྱོགས་བཅུ་རྣམས་སུ་ཅིག་ཅར་ཁོ་ནར་འཁོར་བ་ཇི་སྲིད་ཀྱི་བར་དུ་རྒྱུན་མི་འཆད་པར་དེ་དང་སྐལ་བ་མཉམ་པའི་སྐྱེ་བ་དང་། མདོག་དང་། དབྱིབས་དང་། ཚད་ཀྱི་དབྱེ་བ་ཐ་དད་པའི་རྣམ་པར་སྨིན་པ་སྐྱེས་པས་ངེས་པར་བྱེད་པ་དང་། དགེ་བའི་ལས་ཀྱི་སྟོབས་སྲིད་པའི་འབྲས་བུ་བསྐྱེད་པར་ནུས་པ་དེ་ཡང་ཡོངས་སུ་དག་པར་བྱེད་དོ། །

无量不必然受报（不定）的三世罪业，也能以之（菩提心）清净。只要轮回尚存，于业已得自在者，为了达致（引发）投生于三恶趣众生的利益与安乐，必定在十方世界中，同时且不断地随其（恶道众生）之缘分，以不同的投生、颜色、形状、量（大小、寿量）等差别而有异熟之生，以此使其决定［获得饶益］，并将能够造就三有果的善业力完全清净。

[177a.7]ཇི་ལྟར་ཞེ་ན། རྣམ་པར་སྨིན་པའི་འབྲས་བུ་སྤངས་ནས་བྱང་ཆུབ་ཉིད་དུ་སྨོན་ལམ་གྱིས་ཡོངས་སུ་སྔོ་བར་བྱེད་པས་ངེས་པར་བྱེད་པ་དང་། གཟུགས་དང་གཟུགས་མེད་པ་ན་སྤྱོད་པ་མི་གཡོ་བའི་ལས་བསམ་གཏན་དང་། གཟུགས་མེད་པས་ཀུན་ནས་བསླང་བ་དེའི་ལས་ཀྱང་དེ་ཉིད་ཡིན་ཏེ། དེ་ཡང་བསལ་ནས་ལས་ལ་དབང་བ་ཉིད་ཇི་ལྟར་འདོད་པ་བཞིན་སེམས་ཅན་གྱི་དོན་དུ་ངེས་པར་བརྩོན་པར་བྱེད་པ་སྟེ། འདིར་སྦྱོར་བར་བྱེད་པ་ནི་འདི་ཡིན་ནོ། །

问：“怎么样［做到的］呢？”答：断舍异熟果并于菩提发愿，以此圆满回向，于是能够决定［饶益众生］。于色界及无色界所受用的不动业——即以禅定及无色为等起的业，即是此力（能够造就三有果的善业力）。连此力也遣除之后，便于业得自在，而能如意且极其精勤于众生之义利——于此能作加行（有具体行动／修行）者属之。

[177b][177b.1]ཉོན་མོངས་སྟོབས་རྣམས་ཀུན་དུ་འཛོམས་པར་བྱེད། །ཞེས་བྱ་བ་ལ། ལུས་དང་སེམས་ཀྱི་རྒྱུན་ཉོན་མོངས་པར་བྱེད་པས་ཉོན་མོངས་པ་ནི་འདོད་ཆགས་ལ་སོགས་པའོ། །དེ་དག་གི་སྟོབས་ནི་གང་གི་དབང་གིས་འགྲོ་བ་མཐའ་དག་བགྲོད་པར་བྱ་བ་དང་། བགྲོད་པར་མི་བྱ་བ་དང་། ཕན་པ་དང་མི་ཕན་པ་དང་། ལྕི་བ་དང་ཡང་བ་ལ་སོགས་པ་ཐམས་ཅད་མི་ཤེས་པར་འགྱུར་བ་ཤས་ཆེར་འཇུག་པ་ཉིད་དོ། །དེ་འཛོམས་པར་བྱེད་པ་ནི་མི་སྡུག་པ་ལ་སོགས་པ་བསྒོམ་པ་དང་། འཇིག་རྟེན་པའི་ལམ་གྱིས་ཟིལ་གྱིས་གནོན་པར་བྱེད་པ་སྟེ། མདོར་ན་ཉོན་མོངས་པ་ལ་དབང་བས་དེ་དག་ཉིད་བྱང་

卷二，CBETA, T40, no. 1815）。然而，于今存《大智度论》中，未能得见此段文字，但其中卷三十七〈习相应品第三〉则有相关道理：“又如王子，虽作重罪，以轻罚除之，以是王种中生故；菩萨亦如是，能行是般若波罗蜜，得实智慧故，即入佛种中生。佛种中生故，虽有重罪，云何重受？复次，譬如铁器中空故，在水能浮，中实则没。菩萨亦如是，行般若波罗蜜智慧，心虚故，不没重罪；凡人无智慧故，沉没重罪。”（CBETA, T25, no. 1509）

ཆུབ་ཀྱི་ཡན་ལག་ཏུ་སྒོམ་པར་བྱེད་པའོ། །

“摧灭一切烦恼力”。扰乱身及心续[147]，所以称为“烦恼”，也即贪欲等。彼等（烦恼）之力，会使所有众生对于该前往［某个目标］与否、是否有益、轻重等［意义］，大多都一无所知。能将其“摧灭”者，诸如不净观，还有观修“［众生］为世间道所胜伏（压制）［等道理］——总之，由于能于烦恼得自在（驾驭烦恼），那便是菩提支［法门］，而修习菩提支便是［“摧灭一切烦恼力”］。

[177b.3]བདུད་ཀྱི་སྟོབས་རྣམས་སྟོབས་མེད་རབ་བྱེད་ཅིང་། །ཞེས་བྱ་བ་ལ། བདུད་ཅེས་བྱ་བ་ནི་ལྷའི་བུ་ལ་སོགས་པ་སྟེ། དེ་རྣམས་ཀྱི་སྟོབས་ནི་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་སྤྱོད་པ་ལ་སོགས་པ་ལ་བར་ཆད་བྱེད་པར་ནུས་པ་དེ་སྟོབས་མེད་པར་རབ་ཏུ་བྱེད་པ་ནི་མངོན་པར་ཤེས་པའི་སྟོབས་ཀྱིས་གཟི་བརྗིད་མེད་ཅིང་མཐུ་མེད་པར་བྱེད་ཅེས་བྱ་བར་སྦྱབ་ཅིང་ངོ་། །

“降伏一切诸魔力”。所谓“魔”，即天子［魔］等。彼等之力量能于菩萨行等造成障碍。要“降伏”（尽力使其“力”不存），即以神通力，使其不具威严与势力，如此去执行（成就／达成）的意思。

[177b.5]བཟང་པོ་སྤྱོད་པའི་སྟོབས་ཀུན་རྫོགས་པར་བགྱི། །ཞེས་བྱ་བ་ལ། བཟང་པོ་སྤྱོད་པའི་སྟོབས་ནི་མི་མཐུན་པའི་ཕྱོགས་ཀྱིས་ཟིལ་གྱིས་མི་ནོན་པས་ལྷུན་གྱིས་གྲུབ་པར་འཇུག་པ་ཉིད་དོ། །ཀུན་ཞེས་བྱ་བ་ནི་དེ་མ་ལུས་པའོ། །རྫོགས་པར་བགྱི་ཞེས་བྱ་བ་ནི་སྔར་བརྗོད་པ་རྫུ་འཕྲུལ་གྱི་སྟོབས་ལ་སོགས་པ་རྣམ་པ་བཅུ་དང་། ཇི་ལྟར་མ་ཐག་པའི་གཉེན་པོ་རྣམ་པ་གསུམ་པོ་འདིས་རྫོགས་པར་བགྱི་བའོ། །

“圆满普贤诸行力”。“普贤〔诸〕行力”，即是不被相违事所胜伏，任运而成的意思。“普”是无所遗余的意思。“［愿能］[148]圆满”是指：愿以前述神通力等十种［力］，以及方才解说的三种对治而圆满［“普贤诸行力”］。

十四、业用愿

[177b.6]ད་ནི་རྣམ་པ་བཅུ་བཞི་པ་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་རྣམས་ཀྱི་ལས་གང་ཡིན་པ་དེ་སྟོན་ཏོ། །

现为第十四项［分支之愿］——宣说诸菩萨有何业用。

39.

[147] 《成唯识论述记》卷一：“烦是扰义，恼是乱义。扰乱有情，故名烦恼。”（CBETA 2024.R2, T43, no. 1830）

[148] 原文有表达希愿的意思。由于汉译愿文的前后文脉络之中，已经可以读出“希愿”、“发愿”等含意，故不需特别译出。

kṣetrasamudra viśodhayamānaḥ sattvasamudra vimocayamānaḥ /

dharmasamudra vipaśyayamāno jñānasamudra vigāhayamānaḥ // 39 //

[264b.6]ཞིང་རྣམས་རྒྱ་མཚོ་རྣམ་པར་དག་བྱེད་ཅིང་། །སེམས་ཅན་རྒྱ་མཚོ་དག་ནི་རྣམ་པར་འགྲོལ149། །

ཆོས་རྣམས་རྒྱ་མཚོ་རབ་ཏུ་མཐོང་བྱེད་ཅིང་། །ཡེ་ཤེས་རྒྱ་མཚོ་རབ་ཏུ་རྟོགས་པར་བྱེད། །

【东晋】严净佛刹海，度脱众生海，分别诸业海，穷尽智慧海。

【般若】普能严净诸刹海，解脱一切众生海，善能分别诸法海，能甚深入智慧海。

【不空】普令清净刹土海，普能解脱众生海，悉能观察诸法海，及以得源于智海。

40.

caryasamudra viśodhayamānaḥ praṇidhisamudra prapūrayamāṇaḥ /

buddhasamudra prapūjayamānaḥ kalpasamudra careyamakhinnaḥ // 40 //

[264b.7]སྤྱོད་པ་རྒྱ་མཚོ་རྣམ་པར་དག་བྱེད་ཅིང་། །སྨོན་ལམ་རྒྱ་མཚོ་རབ་ཏུ་150རྫོགས་པར་བྱེད། །

སངས་རྒྱས་རྒྱ་མཚོ་རབ་ཏུ་མཆོད་བྱེད་ཅིང་། །བསྐལ་པ་རྒྱ་མཚོར་མི་སྐྱོ་སྤྱོད་པར་བགྱི། །

【东晋】清净诸行海，满足诸愿海，悉见诸佛海，我于劫海行。

【般若】普能清净诸行海，圆满一切诸愿海，亲近供养诸佛海，修行无倦经劫海。

【不空】普令行海咸清净，又令愿海咸圆满，诸佛海会咸供养，普贤行劫无疲倦。

[177b.6]ལས་དེ་ཡང་སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཞིང་ཡོངས་སུ་སྦྱོང་བ་ལ་སོགས་པ་རྣམ་པ་བརྒྱད་ཚིགས་སུ་བཅད་པ་གཉིས་ཀྱིས་གསུངས་པ་ནི། ཞིང་རྣམས་རྒྱ་མཚོ་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་གང་ཡིན་པ་སྟེ། བདེ་བ་ཅན་དང་པདྨ་ཅན་ལ་སོགས་པ་ལྟ་བུ་སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཞིང་རྒྱ་མཚོ་སྐད་ཅིག་རེ་རེ་ལ་རྣམ་པར་དག་པར་བྱེད་པ་དང་།

于该业用，［普贤菩萨］又以圆满净治佛土等八种［愿］共二偈而说，也即“［普能严净］诸刹海”等——［愿能］于每一刹那，“严净”（清净）极乐世界及具莲刹土等如海佛土。

[177b.7]དེ་བཞིན་དུ་འཁོར་བའི་བཙོན་རར་ཉོན་མོངས་པའི་ལྕགས་སྒྲོག་གི་འཆིང་བས་ནི་བར་བཅིངས་པའོ། །སེམས་ཅན་རྒྱ་མཚོ་སྙིང་ལ་རྡུ་འཕྲུལ་དང་། ཀུན་བརྗོད་པའི་ཆོ་འཕྲུལ་གཉིས་ཀྱིས་མགུ་བར་བྱས་ནས་རྗེས་སུ་བསྟན་པའི་ཆོ་འཕྲུལ་གྱིས་རྣམ་པར་གྲོལ་བར་བྱེད་པ་དང་།

同样地，对于所有在轮回监狱中，被烦恼枷锁紧紧捆缚者——“一切众生海”

149 D4377 དགྲོལ།

150 D4377 ཡོངས་སུ།

（如海众生），以“神通神变”[151]与“说法神变”[152]等二种［神变］，使之喜悦餍足，再以“教诫神变”[153]令其解脱。

[178a][178a.1]ཆོས་རྣམས་རྒྱ་མཚོ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་བསྟན་པའི་ཆོས་རྒྱ་མཚོ་དང་། རྟོགས་པའི་ཆོས་རྒྱ་མཚོ་རྣམས་ཤེས་རབ་ཀྱི་མིག་གིས་སྐད་ཅིག་སོ་སོ་ལ་མཐོང་བར་བྱེད། ལྟ་བར་བྱེད་པ་དང་། ཤེས་བྱ་མཐའ་ཡས་པ་ཉིད་ཀྱིས་ཡེ་ཤེས་མཐའ་ཡས་པ་ཡིན་པ་དེ་བས་ན། ཡེ་ཤེས་རྒྱ་མཚོ་ཞེས་གསུངས་པའི་ཡེ་ཤེས་རྒྱ་མཚོ་དེ་དག་སྐད་ཅིག་སོ་སོ་ལ་འཇུག་ཅིང་རྟོགས་པར་བྱེད་པ་དེ་མངོན་དུ་མཐོང་བ་ཞེས་བྱ་བའི་དོན་དང་། སྤྱོད་པ་རྒྱ་མཚོ་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་ནི་བྱང་ཆུབ་ཀྱི་སྤྱོད་པ་རྒྱ་མཚོ་དང་། བཟང་པོ་སྤྱོད་པའི་སྤྱོད་པ་གཉིས་ཀ་གཟུང་བར་རིགས་ཏེ། ཁྱད་པར་མེད་པའི་ཕྱིར་རོ། །

“［善能分别］诸法海”是指：［愿］能以智慧眼，于个别每一刹那，观见、得见如海所说“诸法”、如海所证“诸法”。由于所知［法］本来就是无边的，所以智慧也是无边的。因此，［愿］能于个别每一刹那，趣入、了悟（“深入”）［普贤菩萨］所说“智慧海”的那些如海智慧。对此能够“现前观见”的意义，以及“［普能清净］诸行海”（如海修行）等，可说已经兼具如海的菩提行以及普贤行的修行这二者，因为［这二者］并无差别。

[178a.3]དེ་ལ་བྱང་ཆུབ་ཀྱི་སྤྱོད་པ་ནི་སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཆོས་སྒྲུབ་པར་བྱེད་པ་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་ཚོགས་སོ། །བཟང་པོ་སྤྱོད་པ་ཡང་འགྲོ་བ་མཐའ་དག་ལ་ཕན་པ་དང་བདེ་བ་བསྐྱེད་པ་དང་རྗེས་སུ་མཐུན་པ་བསོད་ནམས་ཀྱི་ཚོགས་སོ། །གཞན་ཡང་བཟང་པོ་སྤྱོད་པ་ཡང་བྱང་ཆུབ་ཀྱི་སྤྱོད་པ་ཁོ་ན་སྟེ། གཉིས་ཀ་

[151] 神通神变：原文写做 རྫུ་འཕྲུལ་…（ཀྱི་）ཆོ་འཕྲུལ，梵文做 *ṛddhiprātihārya*，也称为“神变示导”、“神通轮”。《大宝积经》卷八十六〈大神变会第二十二之一〉：“云何名为神通神变？若为调伏憍慢众生，或现一身而作多身，或现多身而作一身，山崖墙壁出入无碍，身上出火、身下出水，身下出火、身上出水，入地如水、履水如地，日月威德以手扪摩，或现大身，至于梵世，乃至广大遍覆三千大千世界——随所应现调伏众生，是名神通神变。”（CBETA, T11, no. 310）

[152] 说法神变：原文写做 ཀུན་བརྗོད་པའི་ཆོ་འཕྲུལ，梵文做 *ādeśanāprātihārya*，为三种神变之一，也称为“记说神变”、“记心示导”、“说法轮”、“示教轮”。《大宝积经》卷八十六〈大神变会第二十二之一〉：“云何名为说法神变？所谓：如来无碍大智，见未来世一切众生心行差别，于三宝所有信不信，及业果报，皆悉了知。如佛所说，若现在世所行恶因，当堕恶趣，随业受报，决定无差；若彼众生，善业因缘、誓愿力故，从恶趣出，生人天中，或以声闻、辟支佛乘，及以大乘而得解脱，经尔所劫，受苦、受乐，当得涅盘，当得值遇若干诸佛，如是等业，决定无差。若彼众生善业因缘、誓愿力故，当生欲界、色界、无色界，经尔所劫，以如是乘而得解脱，以如是行当得见佛，承事、供养。如是一切上中下品，善、不善业，乃至一念，如来悉知而为说法，是名说法神变。”

[153] 教诫神变：原文写做 བསྟན་པའི་ཆོ་འཕྲུལ，也做 རྗེས་སུ་བསྟན་པའི་ཆོ་འཕྲུལ，梵文做 *anuśāstiprātihārya*，为三种神变之一，也称为“正教神变”、“教诫示导”。《大宝积经》卷八十六〈大神变会第二十二之一〉：“云何名为教诫神变？若如是教诸持戒者：是应作，是不应作；是应信，是不应信；是应亲近，是不应亲近；是法杂染，是法清净；乃至摄受一切功德、善道资粮；行如是道，得声闻乘、辟支佛乘；行如是道，成就大乘；非法应离，如法应住；如佛所教，决定无差；是地狱业，是傍生业，是饿鬼业，是人天业；不善应舍，善法应修；此是圣道，应如是学；此等众生，人天往返，渐入涅盘……如是示教，终不空过，是名教诫神变。”

ཡང་སངས་རྒྱས་ཐོབ་པར་བྱེད་པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ། །

其中，菩提行是能成就佛陀之法（功德）者，也就是智慧资粮；普贤行则能相应为所有众生带来利益、安乐，是福德资粮。此外，普贤行又必然是菩提行，因为二者皆能令［众生］证得佛果。

[178a.5]འོན་ཀྱང་དངོས་དང་བརྒྱུད་པའི་ཞེས་བྱ་བའི་ཁྱད་པར་དེ་ཙམ་དུ་ཟད་དེ། སྤྱོད་པ་རྒྱ་མཚོ་དེ་དག་མངོན་པར་ཤེས་པའི་སྟོབས་ཀྱིས་སྐད་ཅིག་རེ་རེ་ལ་ཡང་རྣམ་པར་སྦྱོང་ཞིང་དྲི་མ་མེད་པར་བྱེད་པ་དང་། སྐད་ཅིག་རེ་རེ་ལ་སྨོན་ལམ་རྒྱ་མཚོ་ཚུལ་ཁྲིམས་དང་ཏིང་ངེ་འཛིན་གྱི་སྟོབས་ཀྱིས་རབ་ཏུ་རྫོགས་པར་བྱེད་པ་དང་། སྐད་ཅིག་རེ་རེ་ལ་ཕྱོགས་བཅུའི་སངས་རྒྱས་རྒྱ་མཚོ་ནམ་མཁར་ཁྱབ་པའི་མཆོད་པ་རྣམས་ཀྱིས་རབ་ཏུ་མཆོད་པར་བྱེད་ཅིང་། བསྐལ་པ་རྒྱ་མཚོར་མི་སྐྱོ་བར་སྤྱོད་པར་བགྱི་སྙེ་མི་སྐྱོ་བའི་སེམས་ཀྱིས་མཆོད་པར་བགྱིའོ། །

不过，［普贤行与菩提行］容有所谓直接或间接的少许差异：愿于一一刹那，都能以神通力，净治彼等“诸行海”，令其无垢；愿于一一刹那，能以持戒与三昧之力，究竟“圆满［一切］诸愿海”；愿于一一刹那，以遍满虚空的诸供养具，“［亲近］供养”十方“诸佛海”；并愿“修行无倦经劫海”——愿以无疲厌之心而行供养。

十五、开示随学愿

[178a.6]རྣམ་པ་བཅོ་ལྔ་པ་ནི་སངས་རྒྱས་དང་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་རྗེས་སུ་སློབ་པའི་ཡོངས་སུ་བསྔོ་བའོ། །

第十五项［分支之愿］，为随学佛菩萨的圆满回向。

（一）随学如来之圆满回向

41.

ye ca triyadhvagatāna jinānāṃ bodhicaripraṇidhānaviśeṣāḥ /

tānahu pūrayi sarvi aśeṣān bhadracarīya vibudhyiya bodhim // 41 //

[264b.7]གང་ཡང་དུས་གསུམ་གཤེགས་པ་རྒྱལ་བ་ཡི། །བྱང་ཆུབ་སྤྱོད་པའི་སྨོན་ལམ་བྱེ་བྲག་རྣམས། །

བཟང་པོ་སྤྱོད་པས་བྱང་ཆུབ་སངས་རྒྱས་ནས། །དེ་ཀུན་མ་ལུས་བདག་གིས[154]རྫོགས་པར་བགྱི། །

【东晋】三世诸佛行，及无量大愿，我皆悉具足，普贤行成佛。

【般若】三世一切诸如来，最胜菩提诸行愿，我皆供养圆满修，以普贤行悟菩提。

[154] D4377 བདག་གིས་མ་ལུས།

【不空】所有三世诸如来，菩提行愿众差别，愿我圆满悉无余，以普贤行悟菩提。

[178a.7]དེ་ཡང་རྣམ་པ་གཉིས་ལས། དེ་ལ་དེ་བཞིན་གཤེགས་པའི་རྗེས་སུ་བསླབ་པའི་ཡོངས་སུ་བསྔོ་བ་ནི། གང་ཡང་དུས་གསུམ་གཤེགས་པ་རྒྱལ་བ་ཡི། །ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་གང་གསུངས་པ་ཡིན་ཏེ། གང་ཡང་དུས་གསུམ་གཤེགས་པ་རྒྱལ་བ་རྣམས་ཀྱི་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་སྤྱོད་པའི་སྨོན་ལམ་གྱི་བྱེ་བྲག་གི་དེ་ཀུན་མ་ལུས་པར་བདག་གིས་རྫོགས་པར་བྱས་ཤིང་ཡང་དག་པར་བསམས་ནས། བཟང་པོ་སྤྱོད་པ་ཞེས་བྱ་བ། བཟང་པོའི་སྤྱོད་པས་བྱང་ཆུབ་འཚང་རྒྱ་བགྱི། །ཞེས་བྱ་བ་བླ་ན་མེད་པ་ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་བྱང་ཆུབ་པར་བྱ་བའོ། །

其中又分二类［：（一）随学如来之圆满回向；（二）随学菩萨之圆满回向］。随学如来之圆满回向，即于“三世一切诸如来”等所说。凡诸三世如来胜者之“［最胜］菩提诸行愿”（个别菩萨行愿），“愿我圆满悉无余”[155]并深入思惟，进而发愿“以普贤行（原注：菩提之行）”而“悟菩提”——也就是成就阿耨多罗三藐三菩提。

（二）随学菩萨之圆满回向

42.

jyeṣṭhaku yaḥ sutu sarvajinānāṃ yasya ca nāma samantatabhadraḥ /

tasya vidusya sabhāgacarīye nāmayamī kuśalaṃ imu sarvam // 42 //

[265a.1]རྒྱལ་བ་ཀུན་གྱི་སྲས་ཀྱི་ཐུ་བོ་པ། །གང་གི་མིང་ནི་ཀུན་ཏུ་བཟང་ཞེས་བྱ། །

མཁས་པ་དེ་དང་མཚུངས་པར་སྤྱོད[156]པའི་ཕྱིར། །དགེ་བ་འདི་དག་ཐམས་ཅད་རབ་ཏུ་བསྔོ། །

【东晋】普贤菩萨名，诸佛第一子，我善根回向，愿悉与彼同。

【般若】一切如来有长子，彼名号曰普贤尊，我今回向诸善根，愿诸智行悉同彼。

【不空】诸佛如来有长子，彼名号曰普贤尊，皆以彼慧同妙行，回向一切诸善根。

[178b.2]ལུས་དང་ངག་དང་ཡིད་ཀྱི་སྤྱོད་པ་དང་ཞིང་དང་སྨོན་ལམ་རྣམ་པར་དག་པ་རྣམས་ཀྱིས་འཕགས་པ་ཀུན་དུ་བཟང་པོ་ལ་སོགས་པ་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་རྗེས་སུ་བསླབ་པར་ཡོངས་སུ་བསྔོ་བ་ནི། རྒྱལ་བ་ཀུན་གྱི་སྲས་ཀྱི་ཐུ་བོ་པ། །ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་གང་གསུངས་པ་ཡིན་ཏེ། བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་རྣམས་ཀྱི་ཀུན་དུ་བཟང་པོའི་སྤྱོད་པ་གང་ཡིན་པ་དང་། དེ་བཞིན་དུ་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་རྣམ་པར་ཐར་པ་གང་ཇི་སྙེད་པ་དང་། བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་ཏིང་ངེ་འཛིན་ཇི་སྙེད་པ་དང་། མདོར་བསྡུས་ན་དེ་ལྟ་བུ་ལ་སོགས་པ་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་ཡོན་ཏན་ཇི་སྙེད་པ་དེ་སྙེད་པ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པ་དེས་ན་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་སེམས་དཔའ་ཆེན་པོ་འཕགས་པ་ཀུན་དུ་བཟང་པོ་ནི་སྲས་ཀྱི་ཐུ་བོ་པ་ཡིན་ནོ། །

以清净身口意之行、刹土清净、愿清净等力，回向随学普贤等菩萨，即“一切如来有长子”等中所说。凡诸菩萨所有普贤行，以及诸菩萨所有解脱行传、所

155 此处依不空本以配合注释。

156 D4377 སྤྱད།

有菩萨三昧——总之，举凡菩萨所有如是功德，圣菩萨摩诃萨“普贤尊”皆已达至彼岸（臻于圆满），因此是［一切如来之］“长子”。

[178b.4]ཐུ་བོ་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་ལ། རྒྱལ་བ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་སྲས་ཀྱི་ཐུ་བོར་གྱུར་པ་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་ཆེན་པོ་འཕགས་པ་ཀུན་དུ་བཟང་པོ་ཞེས་བྱ་བའི་མིང་གང་ལ་ཡོད་པའི་མཁས་པ་དེ་དང་ཞེས་བྱ་བ་ལ་མཁས་པ་དེ་ཉིད་དང་མཚུངས་པར་སྤྱོད་པའི་ཕྱིར་ཞེས་བྱ་བ་ནི་བསྐལ་པ་འདིའི་བར་དུ་སྤྱད་པའི་ཕྱིར་ན་ཇི་སྐད་བསྟན་པའི་དགེ་བ་འདི་དག་ཐམས་ཅད་སྐད་ཅིག་རེ་རེ་ལ་ཡོངས་སུ་བསྔོ་ཞེས་པའོ། །

“长”等意义：一切如来（胜者）之上首佛子，“彼名号曰”“圣‘普贤’菩萨摩诃萨”者；之所以说“诸智……”，就是因为“诸智行悉同彼”（与彼智者同等而行），而于此劫中修行。于是，将先前所宣说的一切“诸善根”，于一一刹那中作“回向”。

43.

kāyatu vāca manasya viśuddhiścaryaviśuddhyatha kṣetraviśuddhiḥ /

yādṛśa nāmana bhadra vidusya tādṛśa bhotu samaṃ mama tena // 43 //

[265a.2]ལུས་དང་ངག་དང་ཡིད་ཀྱང་རྣམ་དག་ཅིང་། །སྤྱོད་པ་རྣམ་དག་ཞིང་རྣམས་ཡོངས་དག་དང་། །

བསྔོ་བའང་157བཟང་པོ་མཁས་པ་ཅི་འདྲ་བར158། །དེ་འདྲར་བདག་ཀྱང་དེ་དང་མཚུངས་པར་ཤོག །

【东晋】身口意清净，自在庄严刹，逮成等正觉，皆悉同普贤。

【般若】愿身口意恒清净，诸行刹土亦复然，如是智慧号普贤，愿我与彼皆同等。

【不空】身口意业愿清净，诸行清净刹土净，如彼智慧普贤名，愿我于今尽同彼。

[178b.5]ལུས་དང་ངག་དང་ཡིད་ཀྱང་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་ནི། ལུས་དང་ངག་དང་ཡིད་རྣམ་པར་དག་པ་དང་ཞིང་རྣམ་པར་དག་པའོ། །མཁས་པ་བཟང་པོའི་159ཞེས་བྱ་བ་ནི་མཁས་པ་འཕགས་པ་ཀུན་དུ་བཟང་པོའོ། །བསྔོ་བ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་ཡོངས་སུ་བསྔོ་བར་བྱེད་པའོ། །ཅི་འདྲ་བ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་ཇི་ལྟ་བར་རོ། །དེ་འདྲར་ཞེས་བྱ་བ་ནི་དེ་འདྲ་བ་ཁོ་ནར་བདག་ཀྱང་དེ་དང་ཞེས་བྱ་བ་ནི་འཕགས་པ་ཀུན་དུ་བཟང་པོ་དང་མཉམ་པར་ཤོག་ཅིག་པའོ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་བཟང་པོ་སྤྱོད་པའི་དོན་དུའོ། །

“［愿］身口意”等，即是身清净、口清净、意清净以及刹土清净。“智慧号普贤”是指圣者普贤。“愿”[160]即回向。“如是”即“像是…”。“与彼皆……”即

---

157 D4377 བ།

158 D4377 བ།

159 原偈藏译多做 བསྔོ་བ་བཟང་པོ།

160 藏文做 བསྔོ་བ，梵文做 *nāmana*，义为发展、成熟、变化、奉献。其衍生义为 *pariṇāmayati/* ཡོངས་སུ་བསྔོ་བར་བྱེད་པ，义指功德、善根之转化，故有“愿朝某方向发展”的意思。此皆“回向”之原本字

是：愿我正如此般……也就是“愿与圣普贤相同”，这里是指［愿有相同的］普贤行。

44.

bhadracarīya samantaśubhāye mañjuśiripraṇidhāna careyam /

sarvi anāgata kalpamakhinnaḥ pūrayi tāṃ kriya sarvi aśeṣām // 44 //

[265a.3]ཀུན་ནས་དགེ་བ་བཟང་པོ་སྤྱོད་པའི་ཕྱིར། །འཇམ་དཔལ་གྱི་ནི་སྨོན་ལམ་སྤྱོད་བར་བགྱི། །

མ་འོངས་བསྐལ་བ་ཀུན་ཏུ་མི་སྐྱོ་བར། །དེ་ཡི་བྱ་བ་མ་ལུས་རྫོགས་པར་བགྱི། །

【东晋】严净普贤行，满足文殊愿，尽未来际劫，究竟菩萨行。(44)

【般若】我为遍净普贤行，文殊师利诸大愿，满彼事业尽无余，未来际劫恒无倦。

【不空】普贤行愿普端严，我行曼殊室利行，于诸未来劫无倦，一切圆满作无余。

[178b.7]ཀུན་ནས་དགེ་བ་བཟང་པོ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་ཐོག་མ་དང་བར་དང་ཐ་མར་དགེ་ཞིང་ཤིས་ལ་ལེགས་པའོ། །འཇམ་དཔལ་གྱི་ནི་སྨོན་ལམ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་འཕགས་པ་འཇམ་དཔལ་གྱི་སྨོན་ལམ་ལ་སྤྱོད་པར་བགྱི་བའོ། །

“遍净普贤”是指前善、中善、后善，并且吉祥、美好。

“文殊师利［诸大］愿”则是：我当修行文殊师利的愿。

དེའི་སྨོན་ལམ་གང་ཡིན་ཞེ་ན། ཇི་སྐད་དུ་འཕགས་པ་འཇམ་དཔལ་རྒྱལ་པོ་ནམ་མཁར་གྱུར་པས།

འཁོར་བ་ཐ་མ་མེད་པ་ཡི། །

སྔོན་གྱི་ཐ་མ་ཇི་སྲིད་པ། །

དེ་སྲིད་སེམས་ཅན་ཕན་དོན་དུ། །

སྤྱོད་པ་དཔག་ཡས་སྤྱོད་པར་བགྱི། །

ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་རྒྱ་ཆེར་གསུངས་པ་བཞིན་ནོ། །

问：“什么是他的愿呢？”答：如圣文殊师利曾为虚空王时所说的那样：

乃至本初际，

及尽生死边，

义，故而回向通于“愿”。愿与回向之异同，可参考《华严经疏论纂要》卷第一百之二十：“回向与愿，大同小异—异者，谓：回向要有所回善根；发愿，无善亦可要誓。言大同者，十回向位，大愿为体，总愿、别愿，皆回向故。”（CBETA, B05, no. 2）

利益诸有情，

我行无边行。[161]

[179a.2]མ་འོངས་བསྐལ་པ་ཀུན་དུ་མི་སྐྱོ་བར། །ཞེས་བྱ་བ་ནི་མ་འོངས་པའི་བསྐལ་པ་མ་ལུས་པ་ཐམས་ཅད་དུ་ཡིད་མི་སྐྱོ་ཞིང་བསམ་པ་གཞན་མེད་པར་སངས་རྒྱས་དང་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་བྱ་བ་སྡེ། ལས་དེ་དག་མ་ལུས་པར་རྫོགས་པར་བགྱིའོ། །

“未来际劫恒无倦”，即：于一切“未来劫”，无一遗余，皆“无倦”并且不做他想，而愿“圆满”于佛菩萨的“[所] 作”——也就“彼事业尽无余”（彼等事业，无所遗余）。[162]

十六、总结愿

45.

no ca pramāṇu bhaveyya carīye no ca pramāṇu bhaveyya guṇānām /

apramāṇa cariyāya sthihitvā jānami sarvi vikurvitu teṣām // 45 //

[265a.3]སྤྱོད་པ་དག་ནི་ཚད་ཡོད་མ་གྱུར་ཅིག །ཡོན་ཏན་རྣམས་ཀྱང་ཚད་གཟུང་[163]མེད་པར་ཤོག །

སྤྱོད་པ་ཚད་མེད་པ་ལ་གནས་ནས་ཀྱང་། །དེ་དག་འཕྲུལ་པ་ཐམས་ཅད་འཚལ་བར་བགྱི། །

【东晋】（无）

【般若】我所修行无有量，获得无量诸功德，安住无量诸行中，了达一切神通力。

【不空】所须胜行无能量，所有功德不可量，无量修行而住已，尽知一切彼神通。

[179a.3]རྣམ་པ་བཅུ་དྲུག་པ་སྦྱོར་བ་དང་། ཡོན་ཏན་ཚད་མེད་པ་དང་། སྤྱོད་པ་ལ་གནས་པ་རྣམས་ཀྱིས་གསུངས་པ་ནི། སྤྱོད་པ་དག་ནི་ཚད་ཡོད་མ་གྱུར་ཅིག །ཅེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་གང་གསུངས་པ་ཡིན་ཏེ། བདག་གི་སྤྱོད་པ་རྣམས་ཚད་མེད་པར་གྱུར་ཅིག །ཡོན་ཏན་རྣམས་ཀྱང་ཚད་མེད་པར་གྱུར་ཅིག །སྤྱོད་པ་ཚད་མེད་པ་དང་། ཡོན་ཏན་ཚད་མེད་པ་རྣམས་ལ་གནས་ནས་ཀྱང་སངས་རྒྱས་དང་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་དེ་དག་གི་རྣམ་པར་འཕྲུལ་པ་རྨད་དུ་བྱུང་བའི་རྫུ་འཕྲུལ་ལ་སོགས་པ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་ཚེ་འཚལ་བར་བགྱི་བའོ། །

第十六项［分支之愿］，是［普贤菩萨］按照加行、无量功德、安住于修行等所说的，也即“我所修行无有量”等所说——愿我的诸般修行无量！愿我的诸般功德无量（“获得无量诸功德”）！愿我“安住”于“无量诸行”（无量的修行）之中，并于彼等诸佛菩萨［示现］变化、希有“神通”等“一切”时刻，我皆能“了

[161] 此偈出自《大圣文殊师利菩萨佛刹功德庄严经》卷中（CBETA, T11, no. 319）

[162] 最后一偈的字义依不空本以配合注释，而注释内容则采用般若本。

[163] D4377 བཟུང་།

达”（知晓）。

[179a.4]དེ་རྣམས་ནི་བརྒྱད་པ་དེའི་རབ་ཏུ་དབྱེ་བ་རྣམ་པ་བཅུ་དྲུག་ཡིན་ནོ། །

［以上］这些（愿）即是普贤愿王之十六种别类（支分愿）。

玖、彼愿究竟

46.

yāvata niṣṭha nabhasya bhaveyyā sattva aśeṣata niṣṭha tathaiva /

karmatu kleśatu yāvata niṣṭhā tāvataniṣṭha mama praṇidhānam // 46 //

[265a.4]ནམ་མཁའི་མཐར་ཐུག་གྱུར་པ་ཇི་ཙམ་པར། །སེམས་ཅན་མ་ལུས་མཐའ་ཡང་དེ་བཞིན་ཏེ། །

ཇི་ཙམ་ལས་དང་ཉོན་མོངས་མཐར་གྱུར་པ། །བདག་གི་སྨོན་ལམ་མཐའ་ཡང་དེ་ཙམ་མོ། །

【东晋】（无）

【般若】乃至虚空世界尽，众生及业烦恼尽，如是一切无尽时，我愿究竟恒无尽。（52）[164]

【不空】乃至虚空得究竟，众生无余究竟然，及业烦恼乃至尽，乃至我愿亦皆尽。

[179a.5]ད་ནི་དོན་དགུ་པ་དེའི་མཐར་ཐུག་པ་ཇི་སྲིད་དུ་གྱུར་པ་དང་། སེམས་ཅན་གྱི་ཁམས་ཐམས་ཅད་ཀྱི་མཐའ་ཇི་སྲིད་པ་དང་། འགྲོ་བ་ལས་ཀྱི་མཐའ་ཇི་སྲིད་པ་དང་། ཉོན་མོངས་པའི་མཐའ་ཇི་སྲིད་པ་དེ་སྲིད་པར་གྱུར་པ་དང་། བདག་གི་ཀུན་དུ་བཟང་པོའི་སྤྱོད་པའི་སྨོན་ལམ་གྱི་མཐའ་འདི་ཡང་དེ་སྲིད་དུ་གྱུར་ཅིག་པ་སྟེ། ནམ་མཁའ་ལ་སོགས་པ་མཐར་ཐུག་ཅིང་ཡོངས་སུ་རྫོགས་པ་མེད་པ་དེ་བཞིན་དུ་བདག་གི་སྨོན་ལམ་མཐར་ཐུག་ཅིང་ཡོངས་སུ་རྫོགས་པ་མེད་པར་གྱུར་ཅིག་པའོ། །

第九项涵义为其究竟，也就是：乃至何时，一切众生界际至于何处、众生业际至于何处，便相应如是［达于究竟］；并且祈愿：“尽于烦恼仍存之际，愿我的普贤行愿之边际，也如是直至彼时——由于虚空等皆无有穷尽、永无圆满之时，如是，我的愿也无有穷尽、永无圆满。”[165]

---

[164] 汉译本于“我所修行无有量”等一偈后，原接“文殊师利勇猛智”至“蒙彼如来授记已”等六偈。此处为顾及一致性，顺序以梵藏文本为依据而做相应调整，汉译偈颂末后的标号，则表示其于原始汉译本中的顺序。

[165] 此处道理，即莲池大师在《净土或问》卷一中，引用《华严经》经文而说十大愿王时所言：“其一一愿皆云：‘虚空界尽，众生界尽，众生业尽，众生烦恼尽，我愿乃尽。而虚空界乃至众生业、烦恼不可尽，故我此愿王无有穷尽，念念相续，无有间断。身语意业无有疲厌。’”（CBETA 2024.R2, T47, no. 1972）

拾、功德利益

[179a.6]དོན་བཅུ་པ་ནི་སྨོན་ལམ་གྱི་ཕན་ཡོན་ཡིན་ནོ། །དེ་ཡང་རྣམ་པ་གཉིས་ཏེ། མཐོང་བའི་ཆོས་དང་ལྡན་པ་དང་། ཕ་རོལ་དང་ལྡན་པའོ། །

第十项涵义为发愿的功德利益。其中又分为二：一、现世［功德利益］；二、来世［功德利益］。

一、现世功德利益

[179a.7]དེ་ལ་མཐོང་བའི་ཆོས་དང་ལྡན་པ་ནི་རྣམ་པ་བཞི་སྟེ། འདི་ལྟ་སྟེ་ཁྱད་པར་ཅན་གྱི་བསོད་ནམས་ཡོངས་སུ་འཛིན་པ་དང་། དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་མཐོང་བ་དང་། བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་དང་སྐལ་བ་མཉམ་པ་ཉིད་ཐོབ་པ་དང་། ལས་ཀྱི་སྒྲིབ་པ་ཡོངས་སུ་ཟད་པའོ། །

其中，现世方面，又分为四项：（一）受持殊胜福德；（二）面见如来；（三）得获菩萨同分之缘；（四）永尽业障。

（一）受持殊胜福德

47.

ye ca daśaddiśi kṣetra anantā rathaalaṃkṛtu dadyu jinānām /

divya ca mānuṣa saukhyaviśiṣṭāṃ kṣetrarajopama kalpa dadeyam // 47 //

[265a.5]གང་ཡང་ཕྱོགས་བཅུའི་ཞིང་རྣམས་མཐའ་ཡས་པ། །རིན་ཆེན་བརྒྱན་ཏེ་རྒྱལ་བ་རྣམས་ལ་ཕུལ། །

ལྷ་དང་མི་ཡི་བདེ་བ[166]མཆོག་རྣམས་ཀྱང་། །ཞིང་གི་རྡུལ་སྙེད་བསྐལ་པར་ཕུལ་བ་བས། །

【东晋】（无）

【般若】十方所有无边刹，庄严众宝供如来，最胜安乐施天人，经一切刹微尘劫。(53)

【不空】若有十方无边刹，以宝庄严施诸佛，天妙人民胜安乐，如刹微尘劫舍施。

48.

yaśca imaṃ pariṇāmanarājaṃ śrutva sakṛjjanayedadhimuktim /

bodhivarāmanuprārthayamāno agru viśiṣṭa bhavedimu puṇyam // 48 //

[166] D4377 བའི།

[265a.5]གང་གིས་བསྔོ་བའི་རྒྱལ་པོ་འདི་ཐོས་ནས། །བྱང་ཆུབ་མཆོག་གིས[167]རྗེས་སུ་རབ་མོས་ཤིང་། །
ལན་ཅིག་ཙམ་ཡང་དད་པ་སྐྱེད[168]པ་དེ[169]། །བསོད་ནམས་དམ་པའི་མཆོག་ཏུ་འདི་འགྱུར་རོ། །

【东晋】（无）

【般若】若人于此胜愿王，一经于耳能生信，求胜菩提心渴仰，获胜功德过于彼。

（54）

【不空】若人于此胜愿王，一闻能生胜解心，于胜菩提求渴仰，获得殊胜前福聚。

[179b][179b.1]དེ་ལ་ཞིང་ཁྱད་པར་དུ་འཕགས་པ་དང་ཡོངས་སུ་འཛིན་པར་བྱེད་པའི་དངོས་པོ་རབ་ཏུ་མང་ཞིང་རྒྱ་ཆེ་བ་རྣམ་པ་སྣ་ཚོགས་པ་ཕུལ་བའི་བསོད་ནམས་ཀྱི་དཔེས་བྱང་ཆུབ་དོན་དུ་གཉེར་བར་གྱུར་པ་སྨོན་ལམ་ལ་མོས་པས་བསོད་ནམས་ཁྱད་པར་དུ་འཕགས་པ་མཆོག་ཡོངས་སུ་འཛིན་པ་ནི། གང་ཡང་ཕྱོགས་བཅུའི་ཞིང་རྣམས་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་སྨོ། རིགས་ཀྱི་བུའམ་རིགས་ཀྱི་བུ་མོ་གཅིག་པོ་གང་ཞིག་གིས། ཕྱོགས་བཅུའི་སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཞིང་མཐའ་ཡས་མུ་མེད་པ་རྣམས། གོས་དང་བླ་རེ་དང་། གདུགས་དང་། རྒྱལ་མཚན་དང་། བ་དན་དང་། རྣམ་པ་སྣ་ཚོགས་པ་དང་། སིལ་སྙན་དང་། རིན་པོ་ཆེ་དང་། དྲིལ་བུ་དང་། ཕྲེང་བ་དང་། མེ་ཏོག་དང་། བདུག་པ་དང་། མར་མེའི་ཕྲེང་བ་ལ་སོགས་པ་ལྷ་དང་མིའི་ལས་འདས་པ་རྣམས་ཀྱིས་བརྒྱན་པ་དང་། ལྷ་དང་མིའི་བཟའ་བ་དང་བཅའ་བ་ལ་སོགས་པ་རོ་ལྔ་བརྒྱ་དང་ལྡན་པ་མཆོག་ཏུ་བདེ་བ་སྐྱེད་པར་བྱེད་པ་རྣམས་སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཞིང་གི་རྡུལ་དང་མཉམ་པའི་བསྐལ་པར་སངས་རྒྱས་བཅོམ་ལྡན་འདས་རྣམས་ལ་སྦྱིན་པ་ཕུལ་བ་དང་། གཞན་གང་ཟག་གང་གིས་བསྔོ་བའི་རྒྱལ་པོ་འདི་ཐོས་ནས་མོས་ཤིང་སྨྲེ། འདི་ཁོ་ན་ལྟར་ཡིན་ནོ་ཞེས་ལན་ཅིག་ཙམ་ཡང་ཞེས་བྱ་བ་དུས་གཅིག་གི་ཚེ་དད་པ་བསྐྱེད་པའོ། །དེ་སུ་ཡིན་ཞེ་ན། བྱང་ཆུབ་མཆོག་ནི་རབ་ཏུ་དོན་གཉེར་བ་སྟེ། ཐེག་པ་ཆེན་པོ་པའོ། །དེས་ནི་སྦྱིན་པ་ལས་བྱུང་བའི་བསོད་ནམས་དམ་པ་མཆོག་ཏུ་གྱུར་པ་འདི་ཐོབ་པར་འགྱུར་རོ། །

关于殊胜之田（对象）以及能令受持［殊胜福德］的事物极其众多、广大且种类繁多。［在此，］透过供养所生福德的譬喻，［说明］志求菩提、信解于愿而受持的最上殊胜福德，即［普贤菩萨］于“十方所有〔无边〕刹”等中所说，也就是：假使有某一善男子或善女人，于十方无边无际诸佛刹土，以衣服、华盖、宝盖（伞）、胜幢、飞旛，各式各样，还有妙音、珍宝、铃、鬘、鲜花、熏香、灯鬘等诸超越“天妙人民胜安乐”[170]（人天［受用之物］）做为“庄严”，并以具有五百妙味、能生最上安乐的诸品人天饮食等，“经一切刹微尘劫”（在等同佛刹微尘数的劫中），供养诸佛世尊；另有一人（“若人”），“于此胜愿王，〔一〕经于耳”（听到此回向（愿）王）并且心生信解，只是当下生起一念信心（“一经于耳能生信”），认为：“正是如此！”——若问：“那（后者）是何许人呢？”答：即是极为向往最上菩提之人，也就是大乘人。此人将能“获得”由［前者所行］布

167 D4377 གི།
168 D4377 བསྐྱེད།
169 D4377 ནི།
170 此处依不空本以配合注释。

施所生“殊胜前福聚”[171]（最胜上妙福德）。

[179b.5]གང་དག་གི་ལྟར་ན་དོན་གྱིས་ན་སྐྱེས་བུ་དེའི་ཞེས་བྱ་བ་ཡིན་ཏེ། དེའི་བསོད་ནམས་འདི་ནི་དག་པ་མཆོག་ཏུ་འགྱུར་བ་ཞེས་བྱ་བ་ཡིན་ནོ། །

所谓［经中常说的］“若如是行，是人……”（假设那些人们做了这样的事，则……）[172]，就是“此福德将会是最上等的”的意思。

（二）面见如来

49.

varjita tena bhavanti apāyā varjita tena bhavanti kumitrāḥ /

kṣipru sa paśyati taṃ amitābhaṃ yasyimu bhadracaripraṇidhānam // 49 //

[265a.6]གང་གིས་བཟང་སྤྱོད་སྨོན་ལམ་འདི་བཏབ་པ[173]། །དེས་ནི་ངན་སོང་ཐམས་ཅད་སྤངས་པར[174]འགྱུར། །

དེས་ནི་གྲོགས་པོ་ངན་པ་སྤངས་པ་ཡིན། །སྣང་བ་མཐའ་ཡས་དེ་ཡང་དེས་མྱུར་མཐོང་། །

【东晋】（无）

【般若】即常远离恶知识，永离一切诸恶道，速见如来无量光，具此普贤最胜愿。

（55）

【不空】彼得远离诸恶趣，彼皆远离诸恶友，速疾得见无量寿，唯忆普贤胜行愿。

[179b.6]ལོག་པར་ལྟུང་བ[175]དང་གྲོགས་པོ་ངན་པ་སྤངས་པས་དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་མཐོང་བ་ནི། གང་ཞིག་གི་བཟང་པོ་སྤྱོད་པའི་སྨོན་ལམ་འདི་བཏབ་པས་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པའོ། །དེས་ནི་ངན་སོང་གསུམ་པོ་ཐམས་ཅད་སྤོང་བར་འགྱུར་ཞིང་། དེས་ནི་ཉན་ཐོས་ལ་སོགས་པ་གྲོགས་པོ་ངན་པ་མི་དགེ་བའི་བཤེས་གཉེན་རྣམས་སྤོང་པར་འགྱུར་རོ། །འཆི་བའི་དུས་ན་བཅོམ་ལྡན་འདས་དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་སྣང་བ་མཐའ་ཡས་དེ་ཡང་མྱུར་དུ་མཐོང་བར་འགྱུར་རོ། །

由于“远离”了“恶道”与“恶友”（“恶知识”），因此得以“见如来”，即是“［即常远离恶知识……］具此普贤最胜愿”［中所说］。此人将会“永离一切诸恶道”，并且会“远离”声闻等[176]“恶友”、“恶知识”。死亡之时，他也将会“速

[171] 此处依不空本以配合注释。
[172] 此处引文并非出自本颂，但类似的表达方式，常出现于佛经的长行文之中。
[173] D4377 པས།
[174] D4377 སྤང་བར།
[175] 藏译偈颂在此多做 ངན་འགྲོ།
[176] 此处将声闻称为恶友、恶知识是从“大乘人要避免唯求自利的心态”而言的，并非贬抑声闻行者。

见如来无量光”世尊。

[179b.7]སུས་མཐོང་ཞེ་ན། བཟང་པོ་སྤྱོད་པ་འདིའི་དོན་དང་གཞུང་གི་སྔོན་ནས་སུའི་སྙིང་དུ་ཆུད་པ་དེས་སོ། །

问："谁见到［如来］呢？"答：对此普贤行及从正文开始至今的要义能够有所领会之人。

（三）得获菩萨同分之缘

50.

lābha sulabdha sujīvitu teṣāṃ svāgata te imu mānuṣa janma /

yādṛśa so hi samantatabhadraste 'pi tathā nacireṇa bhavanti // 50 //

[265a.7]དེ་དག་རྙེད་པ་རབ་རྙེད་བདེ་བར་འཚོ། །མི་ཚེ་འདིར་ཡང་དེ་དག་ལེགས་པར་འོངས177། །

ཀུན་ཏུ་བཟང་པོ་དེ་ཡང་ཅི་འདྲ་བར། །དེ་དག་རིང་པོར་མི་ཐོགས་དེ་བཞིན་འགྱུར། །

【东晋】（无）

【般若】此人善得胜寿命，此人善来人中生，此人不久当成就，如彼普贤菩萨行。(56)

【不空】得大利益胜寿命，善来为此人生命，如彼普贤大菩萨，彼人不久当获得。

[180a][180a.1]རྙེད་པ་དང་འཚོ་བ་དང་སྐྱེ་བ་རབ་ཏུ་བསྔགས་པ་ཐོབ་པའི་ཕྱིར་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་དང་སྐལ་བ་མཉམ་པ་ཉིད་ཐོབ་པ་ནི་དེ་དག་རྙེད་ཅེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་གང་གསུངས་པ་ཡིན་ཏེ། དེ་དག་གིས་ནི་སྨོན་ལམ་རིན་པོ་ཆེ་བླ་ན་མེད་པ་རབ་ཏུ་རྙེད་པ་ཡིན་ནོ། །སྨོན་ལམ་རིན་པོ་ཆེ་བླ་ན་མེད་པ་འདི་རྙེད་པའི་ཕྱིར་ན་དེ་དག་ནི་བདེ་བར་འཚོ་བ་ཡིན་ནོ། །

由于获得"善得"（"大利益"）、"胜寿命"，出生受到赞叹，所以获得与菩萨同等的缘分。此即"此人〔善〕得……"等中所说——也就是说，"此人善得"无上珍贵愿。由于获得这一无上珍贵愿，［彼等］便是"胜寿命"。

[180a.2]དེ་ཉིད་ཀྱི་ཕྱིར་མཆོག་ཏུ་གྱུར་པ་ཐོབ་པར་བྱ་བའི་དངོས་པོ་སྐྱེ་བས་ཐོབ་པའི་ཕྱིར་མི་ཚེ་འདིར་ཡང་ལེགས་པར་ཏེ་དགེ་བར་འོངས་པ་ཡིན་ལ། འཕགས་པ་ཀུན་དུ་བཟང་པོ་འདི་ཅི་འདྲ་བར་དེ་དག་ཀྱང་རིང་པོར་མི་ཐོགས་པར་དེ་བཞིན་དུ་འགྱུར་རོ། །

以此缘故，所能获得的最上殊胜之事已经发生，于是这一生也就"善来（原注：具善而来）人中生"，而彼等"不久当成就"如同圣"普贤菩萨"那样［的

177 D4377 འོང་།

境界]。

（四）永尽业障

51.

pāpaka pañca anantariyāṇi yena ajñānavaśena kṛtāni /

so imu bhadracariṃ bhaṇamānaḥ kṣipru parikṣayu neti aśeṣam // 51 //

[265b.1]མཚམས་མེད་ལྔ་པོ་དག་གི་སྡིག་པ་རྣམས། །གང་གིས[178]མི་ཤེས་དབང་གིས་བྱས་པ་དག །

དེ་ཡིས་བཟང་པོ་སྤྱོད་པ་འདི་བརྗོད་ན། །མྱུར་དུ་མ་ལུས་ཡོངས་སུ་བྱང་བར་འགྱུར། །

【东晋】（无）

【般若】往昔由无智慧力，所造极恶五无间，诵此普贤大愿王，一念速疾皆销灭。（57）

【不空】所作罪业五无间，由无智慧而所作，彼诵普贤行愿时，速疾销灭得无余。（51）

[180a.3]བཞི་པ་ལས་ཀྱི་སྒྲིབ་པ་ཟད་པའི་ཕན་ཡོན་ནི། མཚམས་མེད་ལྔ་པོ་དག་གི་སྡིག་པ་རྣམས། །ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་གང་གསུངས་པ་ཡིན་ཏེ། མ་གསོད་པ་ལ་སོགས་པ་མཚམས་མེད་པ་ལྔའི་སྡིག་པ་རྣམས་གང་གིས་མི་ཤེས་པའི་དབང་གིས་བྱས་པ་དག་སྟེ། མི་ཤེས་པའི་རྩ་བ་ཅན་ཡིན་པའི་ཕྱིར་འདོད་ཆགས་ལ་སོགས་པ་གང་ཡང་རུང་བ་དག་ནི་མི་ཤེས་པའི་དབང་གིས་བྱས་པ་ཞེས་བརྗོད་དོ། །

第四 [项现世功德利益] 为永尽业障的功德利益，即于“[往昔由无智慧力，] 所造极恶五无间”等中所说：举凡弑母等“罪业五无间”[179]等，皆是“往昔由无智慧力”“所造”。也就是说：由于无知为根本，所以无论贪欲等任何一者，皆是受到无知的影响所致。

[180a.4]ཇི་སྐད་དུ་བརྗོད་པ་ངེས་པར་འཛིན་པའི་ཕྱིར་རབ་ཏུ་དངས་པའི་ཆུས་བརླན་ཞིང་ལེགས་པར་གྱུར་པའི་ཡིད་དང་ལྡན་པ་དེ་ཡིས་བཟང་སྤྱོད་སྨོན་ལམ་འདི་བརྗོད་ན་སྟེ། ལྷག་པར་མོས་པས་བརྗོད་པ་དང་། འཛིན་པ་དང་འགྲོ་བ་མཐའ་དག་ལ་ཉིན་མཚན་དུ་སྟོན་པར་བྱེད་ན་མཚམས་མེད་པ་དག་མྱུར་དུ་མ་ལུས་པར་ཡོངས་སུ་བྱང་བར་འགྱུར་ཏེ་དྭངས་ཤུང་ཞིང་ཟད་པར་འགྱུར་རོ། །

据说，由于真诚受持此说，内心就会像是极为清澈的水，既湿润又美好。具足如此心意而“诵此普贤〔大〕愿〔王〕”——也就是怀着格外信解之心而读诵、忆持，并且不分昼夜为所有众生演说 [此愿]，那么，诸般无间罪也将“速疾销

[178] D4377 གི

[179] 此处依不空本以配合注释。

灭得无余”[180]，亦即得以根除、灭尽。

二、来世功德利益

[180a.5]ཕ་རོལ་དང་ལྡན་པ་ཡང་རྣམ་པ་གཉིས་ཏེ། རྒྱུས་བསྡུས་པ་དང་། འབྲས་བུས་བསྡུས་པའོ། །

来世方面，也分为二项：（一）摄属于因［之功德利益］；（二）摄属于果［之功德利益］。

（一）摄属于因之功德利益

52.

jñānatu rūpatu lakṣaṇataśca varṇatu gotratu bhotirupetaḥ /

tīrthikamāragaṇebhiraghṛṣyaḥ pūjitu bhoti sa sarvatriloke // 52 //

[265b.1]ཡེ་ཤེས་དང་ནི་གཟུགས་དང་མཚན་རྣམས་དང་། །རིགས་དང་ཁ་དོག་རྣམས་དང་ལྡན་པར་འགྱུར། །

བདུད་དང་མུ་སྟེགས་མང་པོས་དེ་མི་ཐུབ། །འཇིག་རྟེན་གསུམ་པོ་ཀུན་ལ་འང[181]མཆོད་པར་འགྱུར། །

【东晋】（无）

【般若】族姓种类及容色，相好智慧咸圆满，诸魔外道不能摧，堪为三界所应供。(58)

【不空】智慧容色及相好，族姓品类得成就，于魔外道得难摧，常于三界得供养。(52)

[180a.6]དེ་ལ་རྒྱུས་བསྡུས་པ་ནི་གཟུགས་དང་། མཚན་དང་། དཔེ་བྱད་དང་། རིགས་དང་། རུས་དང་། གནོད་པ་མེད་པ་དང་། མཆོད་པར་བྱ་བ་ཉིད་ཀྱི་མཚན་ཉིད་དེ། ཡེ་ཤེས་དང་ནི་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་གང་གསུངས་པ་ཡིན་ཏེ། ཡེ་ཤེས་ཞེས་བྱ་བ་ནི་སྤྱོད་པ་ཐམས་ཅད་ཡང་དག་པར་འགྲུབ་པའོ། །གཟུགས་ཞེས་བྱ་བ་ནི་ཡིད་འཕྲོག་པའི་གཟུགས་སོ། །མཚན་ཞེས་བྱ་བ་ནི་སྐྱེས་བུ་ཆེན་པོའི་མཚན་སུམ་ཅུ་རྩ་གཉིས་ཏེ། དབུ་གཙུག་ཏོར་དང་ལྡན་པ་ལ་སོགས་པ་དང་མཚན་གྱི་འཁོར་དུ་གཏོགས་པའི་ཕྱིར་དཔེ་བྱད་དེ་རྣམས་དང་ཡང་ལྡན་པ་ཉིད་དུ་ངེས་པར་བྱའོ། །རིགས་ཞེས་བྱ་བ་ནི་བྲམ་ཟེ་དང་རྒྱལ་རིགས་གང་ཡང་རུང་བའི་རིགས་སོ། །རུས་ཞེས་བྱ་བ་ནི་ཐམས་ཅད་ལས་ཁྱད་པར་དུ་འཕགས་པ་མངོན་པར་ཤེས་པར་གྱུར་པ་སྟེ། དེ་དག་དང་ལྡན་པར་འགྱུར་ཞེས་བྱ་བ་ལ། ལྡན་པ་ནི་རྟག་ཏུ་ཡང་དག་པར་ལྡན་ཞིང་འབྲེལ་བའོ། །འགྱུར་བ་ནི་གྲུབ་པའོ། །

摄属于因［之功德利益］方面，其性相包括：容色、相（大相）、好（随形好）、族姓、种类、不能害、所应供，也就是“族姓种类［及容色，相好］智慧”等中所说：“智慧”意指真正成就一切［菩提］行；“容色”是指令人倾心的外貌；“相”

[180] 此处依不空本以配合本颂。

[181] D4377 ནའང་།

为三十二种大人相，包括：顶有肉髻等；还有“好”——因为［随形好］从属于大相，所以［当知此处是指］具足随形好的。“族姓”是指婆罗门或刹帝力等任一种姓；“种类”则是较一切都更为殊胜，已经成为具足神通的圣者。“具足［上述］彼等”（“咸圆满”）的意思是：总是圆满具足并与之相关。“得”（将会）则是“成就”之义。[182]

[180b.2]བདུད་དང་མུ་སྟེགས་ཚོགས་ཀྱིས་ 183 དེ་མི་ཐུབ། །ཅེས་བྱ་བ་ནི་གང་ཞིག་ཀུན་དུ་བཟང་པོའི་སྤྱོད་པའི་སྨོན་ལམ་འདི་འཛིན་པ་དང་སྟོན་པར་བྱེད་པ་དེ་ནི་བདུད་དང་མུ་སྟེགས་པའི་ཚོགས་རྣམས་ཀྱིས་མི་ཐུབ་ཅིང་ཟིལ་གྱིས་མི་ནོན་པ་དང་། འཇིག་རྟེན་གསུམ་པོ་ཐམས་ཅད་དུ་མཆོད་པར་འགྱུར་རོ། །

“诸魔外道不能摧”是说：若有人忆持此普贤行愿，为他人说，则“诸外道”便不能损害、胜伏此人，并且“堪为三界所应供”。

（二）摄属于果之功德利益

53.

kṣipru sa gacchati bodhidrumendraṃ gatva niṣīdati sattvahitāya /

budhyati bodhi pravartayi cakraṃ dharṣati māru sasainyaku sarvam // 53 //

[265b.2]བྱང་ཆུབ་ཤིང་དབང་དྲུང་དུ་དེ་མྱུར་འགྲོ། །སོང་ནས་སེམས་ཅན་ཕན་ཕྱིར་དེར་འདུག་སྟེ། །

བྱང་ཆུབ་སངས་རྒྱས་འཁོར་ལོ་རབ་ཏུ་བསྐོར། །བདུད་རྣམས་སྡེ་དང་བཅས་པ་ཐམས་ཅད་འདུལ[184]། །

【东晋】（无）

【般若】速诣菩提大树王，坐已降伏诸魔众，成等正觉转法轮，普利一切诸含识。(59)

【不空】速疾往诣菩提树，到彼坐已利有情，觉悟菩提转法轮，摧伏魔罗并营从。(53)

[180b.3]འབྲས་བུས་བསྡུས་པ་ནི། བྱང་ཆུབ་ཀྱི་སྙིང་པོར་འགྲོ་བ་དང་། སེང་གེའི་ཁྲི་ལ་བཞུགས་པར་སྟོན་པ་དང་། བདུད་འདུལ་བ་དང་། མངོན་པར་བྱང་ཆུབ་པ་དང་། ཆོས་ཀྱི་འཁོར་ལོ་བསྐོར་བ་ལ་སོགས་པའི་མཚན་ཉིད་དེ། བྱང་ཆུབ་ཤིང་དབང་དྲུང་དུ་དེ་མྱུར་འགྲོ། །ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་གང་གསུངས་པ་ཡིན་ཏེ། གང་ལ་བཟང་པོ་སྤྱོད་པ་བླ་ན་མེད་པའི་རིན་པོ་ཆེ་འདི་ཡོད་ཅིང་བསོད་ནམས་དང་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་ཚོགས་བསགས་པ་དེ་ནི་བྱང་

---

182 此处依不空本以配合注释。

183 藏译偈颂在此多做 མང་པོས།

184 D4377 བཏུལ།

བྱང་ཆུབ་ཤིང་གི་དབང་པོའི་དྲུང་དུ་མྱུར་དུ་འགྲོ་ལ། བྱང་ཆུབ་ཀྱི་ཤིང་གི་དྲུང་དུ་སོང་ནས་ཀྱང་། སེམས་ཅན་ཐམས་ཅད་ལ་ཕན་པ་བསྒྲུབ་པའི་དོན་དུ་སེང་གེའི་ཁྲི་ལ་སྐྱིལ་མོ་ཀྲུང་བཅས་ནས་འདུག་སྟེ། འདུག་ནས་ཀྱང་བདུད་ཀྱི་སྡེ་ཕམ་པར་བྱས་ནས་དེའི་འོག་ཏུ་བླ་ན་མེད་པ་ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་བྱང་ཆུབ་ཏུ་མངོན་པར་རྫོགས་པར་སངས་རྒྱས་ནས་བླ་ན་མེད་པའི་ཆོས་ཀྱི་འཁོར་ལོ་བསྐོར་བར་བྱེད་ཅིང་མདོར་བསྡུས་ཏེ་སྟོན་པར་བྱེད་ཅེས་པའི་དོན་ཏོ། །

摄属于果［之功德利益］方面，包括：诣菩提场、坐狮子座而演说法、降魔、现前菩提、转法轮等几种相，也就是“速诣菩提大树王”等中所说。若人拥有此一珍贵无上的普贤行，并累积福德与智慧资粮，此人就会“速诣菩提大树王”，并在抵达菩提大树王之后，为了成就饶益一切众生之事，所以在狮子座上，结跏趺而“坐”，“坐已”，进一步打败“诸魔众”，随后则“成等正觉”（成就阿耨多罗三藐三菩提），并“转法轮”——简言之就是说法。

54.

yo imu bhadracaripraṇidhānaṃ dhārayi vācayi deśayito vā /

buddha vijānati yo 'tra vipāko bodhi viśiṣṭa ma kāṅkṣa janetha // 54 //

[265b.3]གང་ཡང་བཟང་པོ་སྤྱོད་པའི་སྨོན་ལམ་འདི། །འཆང་བ་དང་ནི་སྟོན་ཏམ་ཀློག་པ་ཡི། །

དེ་ཡི་རྣམ་པར་སྨིན་པ་སངས་རྒྱས་མཁྱེན། །བྱང་ཆུབ་མཆོག་ལ་སོམ་ཉི་མ་བྱེད་ཅིག །

【东晋】（无）

【般若】若人于此普贤愿，读诵受持及演说，果报唯佛能证知，决定获胜菩提道。（60）

【不空】若有持此普贤愿，读诵受持及演说，如来具知得果报，得胜菩提勿生疑。（54）

[180b.6]གཞན་ཡང་འཇིག་རྟེན་པ་དང་འཇིག་རྟེན་ལས་འདས་པའི་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པ་མ་ལུས་པ་ཐོབ་པའི་ཕན་ཡོན་ནི། གང་ཡང་བཟང་པོ་སྤྱོད་པའི་སྨོན་ལམ་འདི། །ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་གང་གསུངས་པ་ཡིན་ཏེ། གང་ལ་ལ་ཞིག་བཟང་པོ་སྤྱོད་པའི་སྨོན་ལམ་འདི་འཆང་ཞིང་སྟོན་པ་དང་། ཀློག་པར་བྱེད་པ་དེའི་རྣམ་པར་སྨིན་པ་གང་ཡིན་པ་ནི་འཇིག་རྟེན་འདིར་སངས་རྒྱས་ཏེ། རྗེ་བཙུན་བཅོམ་ལྡན་འདས་ཉིད་ཀྱིས་མཁྱེན་པར་འགྱུར་གྱི། གཞན་ཉན་ཐོས་དང་རང་སངས་རྒྱས་རྣམས་ཀྱི་ནི་མ་ཡིན་ནོ། །

另外还有获得无余世间与出世间圆满的功德利益，即于“若人于此普贤愿”等中所说——若有任何人“读诵、受持及演说”此普贤行愿，其如实之“果报”，在这世上“唯佛（原注：至尊薄伽梵）能证知”，而其余诸如声闻、独觉等则不能［证知］。

[180b.7]སྨོན་ལམ་རིན་པོ་ཆེ་འདིའི་རྣམ་པར་སྨིན་པ་ཅི་འདྲ་བ་ཞིག་ཡིན་པར་མཁྱེན་ཞེ་ན།

问：“[佛陀] 所证知此珍贵愿的果报是怎么样的呢？”

[181a][181a.1]གསུངས་པ་ནི། བྱང་ཆུབ་མཆོག་ལ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་འབྲས་བུ་བླ་ན་མེད་པ་ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་བྱང་ཆུབ་པོ། །འཇིག་རྟེན་པའི་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པ་འདི་མེད་ན་མི་འབྱུང་བའི་ཕྱིར་ན། འཇིག་རྟེན་པའི་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པ་མ་ལུས་པ་ཐོབ་པའི་ཕན་ཡོན་ཡང་དོན་གྱིས་བརྗོད་པ་ཉིད་དུ་བལྟ་བར་བྱའོ། །དེའི་ཕྱིར་སྨོན་ལམ་འདི་ལ་སོམ་ཉི་མ་བྱེད་ཅིག་སྟེ། ཐེ་ཚོམ་མ་སྐྱེད་ཅིག་པའོ། །

答：[普贤菩萨] 是这样说的：对于“[得] 胜菩提”[185]，指的是证得无上正等觉果者。由于假使没有世间众生的圆满，则 [菩提果] 不会发生，因此也当将 [此偈] 视为实际上解说了“[依普贤行也将会] 获得无余世间众生之圆满” [之道理]。因此，对于此愿“勿生疑”，也即莫生怀疑心。

拾壹、圆满回向[186]

一、菩萨之圆满回向

55.

mañjuśirī yatha jānati śūraḥ so ca samantatabhadra tathaiva /

teṣu ahaṃ anuśikṣayamāṇo nāmayamī kuśalaṃ imu sarvam // 55 //

[265b.3]འཇམ་དཔལ་ཇི་ལྟར་མཁྱེན་ཅིང་དཔའ་བ་དང་། །ཀུན་ཏུ་བཟང་པོ་དེ་ཡང་དེ་བཞིན་ཏེ། །

དེ་དག་གི་ནི[187]རྗེས་སུ་བདག་སློབ་ཅིང་། །དགེ་བ་འདི་དག་ཐམས་ཅད་རབ་ཏུ་བསྔོ། །

【东晋】如文殊师利，普贤菩萨行，我所有善根，回向亦如是。

【般若】文殊师利勇猛智，普贤慧行亦复然，我今回向诸善根，随彼一切常修学。(46)

【不空】如妙吉祥勇猛智，亦如普贤如是智，我当习学于彼时，一切善根悉回向。(55)

[181a.2]དེ་ནི་བར་གྱི་ཡོངས་སུ་བསྔོ་བ་གསུངས་པ་ནི། འཇམ་དཔལ་དཔའ་བོས་ཇི་ལྟར་མཁྱེན་པ་དང་། །ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་སྟེ། ཇི་ལྟར་

185 此处依不空本以配合注释。

186 此处科判系依文本脉络而添入的，并非作者所说的十种事。

187 D4377 ཀུན་གྱི།

འཕགས་པ་འཇམ་དཔལ་དང་། འདི་ལྟར་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་ཀུན་དུ་བཟང་པོས་མཁྱེན་པ་བཞིན་དུ། དེ་དག་གི་ནི་རྗེས་སུ་བདག་སློབ་ཕྱིར། དགེ་བ་འདི་དག་ཐམས་ཅད་རབ་ཏུ་བསྔོ། །ཞེས་བྱ་བ་འདི་ནི་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་ཡོངས་སུ་བསྔོ་བའོ། །

现在是［普贤菩萨］于［开示］中间所说的圆满回向，即于“文殊师利勇猛智”等中所说：一如圣者“文殊师利”以及“普贤”菩萨的“勇猛智”（所了知），“我今”为了“随彼一切常修学”，所以“回向诸善根”。这就是菩萨之圆满回向。

二、如来之圆满回向

56.

sarvatriyadhvagatebhi jinebhiryā pariṇāmana varṇita agrā /

tāya ahaṃ kuśalaṃ imu sarvaṃ nāmayamī varabhadracarīye // 56 //

[265b.4]དུས་གསུམ་གཤེགས་པ་རྒྱལ་བ་ཐམས་ཅད་ཀྱིས། །བསྔོ་བ་གང་ལ་མཆོག་ཏུ་བསྔགས་པ་དེས། །

བདག་གི་དགེ་བའི་རྩ་བ་འདི་ཀུན་ཀྱང་། །བཟང་པོ་སྤྱོད་ཕྱིར་རབ་ཏུ་བསྔོ་བར་བགྱི། །

【东晋】三世诸如来，所叹回向道，我回向善根，成满普贤行。

【般若】三世诸佛所称叹，如是最胜诸大愿，我今回向诸善根，为得普贤殊胜行。

（47）

【不空】一切三世诸如来，以此回向殊胜愿，我皆一切诸善根，悉已回向普贤行。

（56）

[181a.3]ད་ནི་གཉིས་པ་དེ་བཞིན་གཤེགས་པའི་ཡོངས་སུ་བསྔོ་བ་གསུངས་པ་ནི། དུས་གསུམ་གཤེགས་པའི་རྒྱལ་བ་ཐམས་ཅད་ཀྱིས། །ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་སྨོས། དུས་གསུམ་གཤེགས་པ་རྒྱལ་བ་ཐམས་ཅད་ཀྱིས། བསྔོ་བ་གང་ལ་མཆོག་ཏུ་བླ་ན་མེད་པར་བསྔགས་ཤིང་ཕན་ཡོན་ཡོན་ཏན་བརྗོད་པའི་ཡོངས་སུ་བསྔོ་བ་དེས་བདག་གིས་དགེ་བའི་རྩ་བའི་ཚོགས་རྒྱ་མཚོ་དང་ལྡན་པ་འདི་དག་ཀུན་ཀྱང་། བཟང་པོ་སྤྱོད་ཕྱིར་མཆོག་ཏུ་[188] བསྔོ་བར་བགྱི། །ཞེས་བྱ་བའོ། །

现在是［普贤菩萨］所说的第二项——如来的圆满回向，也即于“三世诸佛所〔称叹〕”等中所说。“三世诸佛所称叹”，即赞叹［此行愿乃］为“最胜”、“无上”，并且称说其利益、功德而圆满回向，故说：“我今回向”广如大海的此等“诸善根”，“为得普贤殊胜行”。

[188] 藏译偈颂在此多做 རབ་ཏུ།

三、回向离障往生

57.

kālakriyāṃ ca ahaṃ karamāṇo āvaraṇān vinivartiya sarvān /

saṃmukha paśyiya taṃ amitābhaṃ taṃ ca sukhāvatikṣetra vrajeyam // 57 //

[265b.5]བདག་ནི་འཆི་བའི་དུས་བྱེད་གྱུར་པ་ན། །སྒྲིབ་པ་ཐམས་ཅད་དག་ནི་ཕྱིར་བསལ་ཏེ། །

མངོན་སུམ་སྣང་བ་མཐའ་ཡས་དེ་མཐོང་ནས། །བདེ་བ་ཅན་གྱི་ཞིང་དེར་རབ་ཏུ་འགྲོ། །

【东晋】愿我命终时，除灭诸障碍，面见阿弥陀，往生安乐国。

【般若】愿我临欲命终时，尽除一切诸障碍，面见彼佛阿弥陀，即得往生安乐刹。（48）

【不空】当于临终舍寿时，一切业障皆得转，亲覩得见无量光，速往彼刹极乐界。（57）

[181a.5]ད་ནི་ཚིགས་སུ་བཅད་པ་ཕྱེད་ཀྱིས་སྒྲིབ་པ་དང་བྲལ་བ་ཉིད་དང་། ཕྱེད་ཕྱི་མས་ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པ་དང་རྗེས་སུ་མཐུན་པའི་བདག་གི་དངོས་པོ་ཡོངས་སུ་འཛིན་པ་གསུངས་པ་ནི། བདག་ནི་འཆི་བའི་དུས་བྱེད་གྱུར་པ་ན། །ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་ནི་འཆི་བའི་དུས་བྱེད་གྱུར་པ་ན་ཚེ་འདིར་བར་ཆད་བྱེད་པའི་དུས་སུ་སྟེ། འཆི་བའི་ཚེ་སྒྲིབ་པ་གང་དག་ཅུང་ཟད་ཡོད་པ་དེ་དག་བཟང་པོ་སྤྱོད་པས་བཟློག་ནས། མངོན་སུམ་དུ་བཅོམ་ལྡན་འདས་སྣང་བ་མཐའ་ཡས་དེ་མཐོང་ནས་བདེ་བ་ཅན་གྱི་སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཞིང་དེར་རབ་ཏུ་འགྲོ་བའོ། །

现以半偈（前二句）说“远离盖障”，并以后半偈（后二句）说“我当受持随顺波罗蜜多之事”，也即“愿我临欲命终时”等。“临欲命终时”是指在此世会造成中断障碍的时候，也就是死亡之时。［届时］愿能凭借普贤行，遮除乃至少许的任何“障碍”，而能现前“面见彼佛”——“阿弥陀”世尊，并且“即得往生”该处“安乐”之佛“刹”。

58.

tatra gatasya imi praṇidhānā āmukhi sarvi bhaveyyu samagrā /

tāṃśca ahaṃ paripūrya aśeṣān sattvahitaṃ kari yāvata loke // 58 //

[265b.6]དེས་[189]སོང་ནས་ནི་སྨོན་ལམ་འདི་དག་ཀུང་། །ཐམས་ཅད་མ་ལུས་མངོན་སུམ་[190]འགྱུར་བར་ཤོག །

དེ་དག་མ་ལུས་བདག་གིས་ཡོངས་སུ་བཀང་། །འཇིག་རྟེན་ཇི་སྲིད་སེམས་ཅན་ཕན་པར་བགྱི། །

【东晋】生彼佛国已，成满诸大愿，

【般若】我既往生彼国已，现前成就此大愿，一切圆满尽无余，利乐一切众生界。

(49)

【不空】得到于彼此胜愿，悉皆现前得具足，我当圆满皆无余，众生利益于世间。

(58)

[181a.7]དེར་སོང་ནས་ནི་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་ལ། བདེ་བ་ཅན་གྱི་སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཞིང་དེར་སོང་ནས་ཀྱང་ཇི་སྐད་བསྟན་པའི་སྨོན་ལམ་འདི་དག་ཐམས་ཅད་ཀྱང་མ་ལུས་པར་བདག་གིས་མངོན་སུམ་དུ་འགྱུར་པར་ཤོག་ཅིག །དེ་དག་ཀྱང་བདག་གིས་མ་ལུས་པར་ཡོངས་སུ་རྫོགས་[191]པར་བྱས་ཏེ་བསྐངས་ནས་སེམས་ཅན་ཐམས་ཅད་ལ་ཕན་པར་བགྱིའོ། །

"[我]既往生彼国已"等[句]，是指："愿我往生该处极乐佛土之后，能'现前成就'如[先前]所宣说的此等一切愿！"对于"此"[192]（那些。指"胜愿"），愿我能够"一切圆满尽无余"——"圆满"就是"令满"，而能饶益"一切众生"。

[181b][181b.1]དུས་ཇི་སྲིད་དུ་ཞེ་ན། འཇིག་རྟེན་ཇི་སྲིད་ཅེས་བྱ་བས་ཏེ། འགྲོ་བ་ཇི་སྲིད་པར་ཞེས་བྱ་བའི་དོན་ཏོ། །

问："直至何时？"答："于世间"[193]，也就是只要众生仍然存在[之时]，都算。

[189] 应做 དར།

[190] D4377 ཏུ།

[191] 藏译偈颂在此多做 བཀང་།

[192] 此处依不空本以配合注释。

[193] 此处依不空本以配合注释。

59.

tahi jinamaṇḍali śobhani ramye padmavare rucire upapannaḥ /

vyākaraṇaṃ ahu tatra labheyyā saṃmukhato abhitābhajinasya // 59 //

[265b.6]རྒྱལ་བའི་དཀྱིལ་འཁོར་བཟང་ཞིང་དགའ་བ་དེར། །པདྨ[194]དམ་པ་ཤིན་ཏུ་མཛེས་ལས་སྐྱེས། །

སྣང་བ་མཐའ་ཡས་རྒྱལ་ལས[195]མངོན་སུམ་དུ། །ལུང་བསྟན་པ་ཡང་བདག་གིས་དེར་ཐོབ་ཤོག །

【东晋】（接前半偈）阿弥陀如来，现前授我记。

【般若】彼佛众会咸清净，我时于胜莲华生，亲覩如来无量光，现前授我菩提记。

（50）

【不空】于彼佛会甚端严，生于殊胜莲花中，于彼获得受记莂，亲对无量光如来。

（59）

60.

vyākaraṇaṃ pratilabhya ta tasmin nirmitakoṭiśatebhiranekaiḥ /

sattvahitāni bahūnyahu kuryāṃ dikṣu daśasvapi buddhibalena // 60 //

[265b.7]དེར་ནི་བདག་གིས་ལུང་བསྟན་རབ་ཐོབ་ནས། །སྤྲུལ་པ་མང་པོ་བྱེ་བ་ཕྲག་བརྒྱ་ཡིས། །

བློ་ཡི་སྟོབས་ཀྱིས་ཕྱོགས་བཅུ་རྣམས་སུ་ཡང་། །སེམས་ཅན་རྣམས་ལ་ཕན་པ་མང་པོ་བགྱི། །

【东晋】（无）

【般若】蒙彼如来授记已，化身无数百俱胝，智力广大遍十方，普利一切众生界。

（51）

【不空】于彼获得受记已，变化俱胝无量种，广作有情诸利乐，十方世界以慧力。

（60）

[181b][181b.1]ལུང་བསྟན་པ་ཐོབ་པ་དང་། སེམས་ཅན་གྱི་དོན་གྲུབ་པ་ནི་ལྷག་མས་སོ། །

［以上二偈］关于获得授记、成就众生义利方面，则属于余论了。

194 D4377 པདྨོ།

195 D4377 བས།

[181b.2]ཇི་ལྟར་ཞེ་ན། རྒྱལ་བའི་དཀྱིལ་འཁོར་བཟང་ཞིང་དགའ་བ་དེར། །ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་སྟེ། རྒྱལ་བའི་དཀྱིལ་འཁོར་ཞེས་བྱ་བ་ནི་དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་འཁོར་གྱི་དཀྱིལ་འཁོར་དུའོ། །བཟང་ཞིང་ཞེས་བྱ་བ་ནི་དགའ་བར་བྱ་བའོ། །དེ་ནི་དེ་ལྟ་བུ་དེར་རོ། །པདྨ་དམ་པ། པདྨ་མཆོག་སྟེ་རིན་པོ་ཆེ་སྣ་ཚོགས་ཀྱི་རང་བཞིན་ཅན་ནོ། །བསྟན་པ[196]མཛེས་པ་ནི་འོད་དང་ལྡན་པ་སྟེ་འོད་ཟེར་གྱི་དྲ་བ་འཕྲོ་བའོ། །སྐྱེས་ཞེས་བྱ་བ་ནི་བྱུང་བར་གྱུར་པའོ། །

问："像是什么呢？"答：如"彼佛众会咸清净"等——"彼"是"在那样的［状态］"之义；"佛众会"是指在如来的眷属集会中；"咸清净"（贤妙）则是"令人喜悦处"的意思。"胜莲花"[197]就是上品莲花，也即本性为种种珍宝［所成］者。所宣说的"殊胜"（美好）即是带着光彩、散发光芒，辉映成网。"生"即是出生。

[181b.3]བཅོམ་ལྡན་འདས་སྣང་བ་མཐའ་ཡས་དེའི་མངོན་སུམ་དུ་འདིས་ལུང་སྟོན་པར་བྱེད་པས་ན་ལུང་བསྟན་པ་སྟེ་དུས་འདི་ཙམ་ན་འཇིག་རྟེན་གྱི་ཁམས་ཆེ་གེ་མོ་ཞེས་བྱ་བ་ཞིག་ཏུ་དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་དགྲ་བཅོམ་པ་ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་སངས་རྒྱས་ཆེ་གེ་མོ་ཞེས་བྱ་བ་ཞིག་ཏུ་འགྱུར་རོ་ཞེས་བྱ་བ་རྣམ་པ་དེ་ལྟ་བུའི་ལུང་བསྟན་པ་དེར་རྒྱལ་བ་དེའི་ཐད་ནས་ཐོབ་པར་ཤོག་ཅིག་པའོ། །

愿能亲自抵达"无量光"佛世尊前，由彼"授我菩提记"："于某时、某世界中，定当作佛，号曰某某如来・应供・正等觉。"愿在该位佛陀身旁，得到像那样的授记。

[181b.4]དེ་ལས་ཞེས་བྱ་བ་ནི་བཅོམ་ལྡན་འདས་འོད་དཔག་མེད་དེ་ལས་ལུང་བསྟན་པ་ཐོབ་སྟེ། དེ་ནས་སྤྲུལ་པ་བྱེ་བ་ཕྲག་བརྒྱ་ཡིས་ཏེ། སྤྲུལ་པའི་སྤྲིན་རྣམས་ཀྱིས་ཕྱོགས་བཅུ་པོ་རྣམས་སུ་ཁྱབ་པར་བྱས་ནས་ཆགས་པ་མེད་ཅིང་ཐོགས་པ་མེད་པའི་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་ཆེ་བའི་བདག་ཉིད་ཀྱི་བློའི་སྟོབས་ཀྱིས་ཕྱོགས་བཅུའི་འགྲོ་བ་ཐམས་ཅད་དུ་སེམས་ཅན་རྣམས་ལ་ཕན་པ་མང་པོ་བགྲང་བ་ལས་འདས་པ་རྣམས་འགྲོ་བ་ཇི་སྲིད་ཀྱི་བར་དུ་སྐད་ཅིག་རེ་རེ་ལ་བགྱི་ཞིང་ཉེ་བར་བསྒྲུབ་པར་བགྱིའོ་ཞེས་བྱ་བའི་དོན་ཏོ། །

"于彼〔获得受记莂〕"[198]（从彼处）即是从彼"无量光"世尊处得到授记。接着，愿能"化身无数百俱胝"，也就是众多化身云"广大遍十方"，并以无着无碍之殊胜智慧为本体的"智力"，只要众生仍然存在，就要在每一刹那中，都要去（原注：成就）"普利"（原注：诸多饶益）十方"一切众生界"的诸有情。

[196] 应做 པའི，但诸家刻版皆做此拼法。
[197] 此处依不空本以配合注释。
[198] 此处依不空本以配合注释。

61.

bhadracaripraṇidhāna paṭhitvā yatkuśalaṃ mayi saṃcitu kiṃcit /

ekakṣaṇena samṛdhyatu sarvaṃ tena jagasya śubhaṃ praṇidhānam // 61 //

[266a.1]བཟང་པོ་སྤྱོད་པའི་སྨོན་ལམ་བཏབ[199]པ་ཡིས[200]། །དགེ་བ་ཅུང་ཟད་བདག་གིས་ཅི་བསགས་པ། །

དེས་ནི་འགྲོ་བའི་དགེ་བའི་སྨོན་ལམ[201]རྣམས། །སྐད་ཅིག་གཅིག་གིས་ཐམས་ཅད་འབྱོར་བར་ཤོག །

【东晋】（无）

【般若】若人诵此普贤愿，我说少分之善根，一念一切悉皆圆，成就众生清净愿。(61)

【不空】若人诵持普贤愿，所有善根而积集，以一刹那得如愿，以此群生获胜愿。(61)

62.

bhadracariṃ pariṇāmya yadāptaṃ puṇyamanantamatīva viśiṣṭam /

tena jagadvyasanaughanimagnaṃ yātvamitābhapuriṃ varameva // 62 //

[266a.2]བཟང་པོ་སྤྱོད་པའི་སྨོན་ལམ་བསྔོས་པ་ཡིས[202]། །བསོད་ནམས་དམ་པ་མཐའ་ཡས[203]གང་ཐོབ་དེས། །

འགྲོ་བ་སྡུག་བསྔལ་ཆུ་བོར་བྱིང་བ་རྣམས། །འོད་དཔག་མེད་པའི་གནས་རབ་ཐོབ་པར་ཤོག །

【东晋】（无）

【般若】我此普贤殊胜行，无边胜福皆回向，普愿沈溺诸众生，速往无量光佛刹。(62)

【不空】我获得此普贤行，殊胜无量福德聚，所有群生溺恶习，皆往无量光佛宫。(62)

（此二偈未有注释。[204]）

[199] D4377 བཏོན།

[200] D4377 ཡི།

[201] D4377 སྨོན་ལམ་དགེ་བ།

[202] D4377 གང་ཡང་བཟང་པོ་སྤྱོད་པ་འདི་བསྔོས་པས།

[203] D4377 མཐའ་ཡས་དམ་པ།

[204] 根据多罗那他（Tāranātha, 1575–1634）所说，此二偈并不见于藏地所存的《华严经》本文，印度的诸家注释也仅见于释迦友（Shakyamitra, circa 8-9th）的版本之中。然而，由于某本梵文的《普贤行愿品》单行本中也有此二偈，和尚耶谢德（ཡེ་ཤེས་སྡེ། circa 8th,《普贤行愿颂》的藏译者）也曾解说过此二偈，因此应当将此二偈视为原经的文字。相关说明可见多罗那他所造《普贤行愿释．大圣密藏》（བཟང་སྤྱོད་སྨོན་འགྲེལ་འཕགས་མཆོག་གསང་མཛོད།），收录于《八邦古籍新编．经论汇编》（དཔལ་སྤུངས་དཔེ་རྙིང་གསར་བསྒྲུན་ལས་གཞུང་ལུགས་ཕྱོགས་བསྒྲིགས།），དཔལ་སྤུངས་ཞིང་པར། vol. 009, folio 72b.1-3（BDRC ID: W3CN13006）从汉译而

[181b.6]སྨོན་ལམ་རྒྱལ་པོ་འདི་ལ་བཤད་སྦྱར་བྱས་པ་ལས། །

བསོད་ནམས་དྲི་མེད་དགེ་བ་ཐོབ་པ་གང་ཡིན་དེས། །

རྒྱུ་མཐུན་པ་ནི་བཏང་ཞིང་ཡོངས་སུ་བསྔོས་པ་ཡིན། །

འགྲོ་དོན་བསྒྲུབ་ཕྱིར་འདི་ནི་ཡང་ཡང་བྱེད་པར་ཤོག །

注释于此大愿王

所生无垢诸福善

布施回向为等流

成就利生愿常行

[181b.7]འཕགས་པ་ཀུན་དུ་བཟང་པོ་སྤྱོད་པའི་སྨོན་ལམ་གྱི་རྒྱལ་པོའི་བཤད་སྦྱར། །སློབ་དཔོན་ཀླུ་སྒྲུབ་ཀྱི་ཞལ་སྔ་ནས་མཛད་པ་རྫོགས་སོ།། །།

龙树论师口述圣普贤行大愿王释

[181b.7]ཁ་ཆེའི་མཁན་པོ་ཐིག་ལེ་བུམ་པ་དང་། སྒྲ་སྒྱུར་གྱི་ལོ་ཙྪ་བ་ཆེན་པོ་ཤཱཀྱའི་དགེ་སློང་བློ་ལྡན་ཤེས་རབ་ཀྱིས་བསྒྱུར་ཅིང་ཞུས་ཏེ་གཏན་ལ་ཕབ་པའོ།།

迦湿弥罗和尚明点瓶、度语大译师释迦比丘罗滇谢饶翻译、抉择

言，唐译《四十华严》卷四十〈入不思议解脱境界普贤行愿品〉〉（(CBETA, T10, no. 293）当中已译出此二偈，且清凉国师《华严经行愿品疏钞》卷六（CBETA, X05, no. 229）也有此二偈（但亦无注释），可推知此二偈应系原经内文所本有。

圓滿法藏·佛典漢譯
THE KUMARAJIVA PROJECT